

Evaluatie alcoholslotprogramma

Bijlagenrapport (fase 3)

Datum	19 november 2014
Status	Definitief

Colofon

Uitgegeven door	Ministerie van Infrastructuur en Milieu Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving Postbus 5044 2600 GA Delft
Informatie	WVL-loket
Telefoon	088-7982555
E-mail	wvl-loket@rws.nl
Uitgevoerd door	
Datum	19 november 2014
Status	Definitief
Versienummer	0.4

Inhoud

1 Leeswijzer—6

Bijlage A Informatie over het alcoholslotprogramma en de vorderingsprocedure—8

- A.1 De brochure van het CBR over het alcoholslotprogramma—8
- A.2 Vorderingsprocedure—9
- A.3 Stroomschema vorderingsprocedure—10

Bijlage B Onderzoeksmodel van de evaluatie—11

Bijlage C Verantwoordelijkheden en taken van de betrokken instanties—23

Bijlage D Beantwoording onderzoeksvragen—25

- D.1 Deelnemers van het alcoholslotprogramma—25
- D.2 Beweegredenen wel/geen deelname aan het alcoholslotprogramma—32
- D.3 Gebruik van het alcoholslot—36
- D.4 Misbruik van het alcoholslot—40
- D.5 Procedures rond het alcoholslotprogramma—42
- D.6 Motivatieprogramma van het alcoholslotprogramma—46
- D.7 Ervaringen installatie/uitbouw/uitlezen van het alcoholslot—50
- D.8 Informatievoorziening tijdens het alcoholslotprogramma—54
- D.9 Samenwerking tussen de betrokken instanties—62
- D.10 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het CBR—65
- D.11 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de RDW—68
- D.12 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de politie—71
- D.13 Handhaving op het alcoholslot—74
- D.14 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het OM en de Rechtspraak—75
- D.15 Belangrijkste bevorderende en belemmerende factoren bij uitvoering van het alcoholslotprogramma—80
- Samenvatting belangrijkste bevorderende en belemmerende factoren bij uitvoering van het alcoholslotprogramma per organisatie—87
- D.16 Samenloop met recidiveregeling, strafrechtelijke sancties of andere maatregelen—91
- D.17 Gevolgen van het alcoholslotprogramma voor het strafvorderingsbeleid en strafpleggingsbeleid—94
- D.18 Effect van het alcoholslotprogramma op de verkeersveiligheid—97
- D.19 Effect van het alcoholslotprogramma op het gedrag van deelnemers—100

1 Leeswijzer

In deze rapportage zijn de bijlagen opgenomen waar in de rapportage 'Evaluatie alcoholslotprogramma, Resultaten en aanbevelingen, Hoofdrapport, fase 3' naar wordt verwezen.

Bijlage A Informatie over het alcoholslotprogramma en de vorderingsprocedure

A.1 De brochure van het CBR over het alcoholslotprogramma

Deze folder is te downloaden via de website van het CBR:
<http://www.cbr.nl/11018.pp#4118>

Informatie over het

Alcoholslotprogramma

De divisie Rijgeschiktheid van het CBR heeft een alcoholslotprogramma aan u opgelegd. Met deze maatregel kunt u mobiel blijven en leert u tegelijkertijd alcohol en verkeer te scheiden. Het alcoholslot zorgt er daarbij voor dat u niet onder invloed van alcohol aan het verkeer kunt deelnemen.

A.2 Vorderingsprocedure¹

Om aan het verkeer deel te nemen moeten bestuurders medisch geschikt en rijvaardig zijn. Houders van een rijbewijs hebben ooit aangetoond dat zij aan deze voorwaarden voldoen. Desondanks is het mogelijk dat er later getwijfeld moet worden aan de rijgeschiktheid of rijvaardigheid van sommige bestuurders. Op dat moment is de verkeersveiligheid in het geding en kan de zogenaamde vorderingsprocedure worden gestart.

Het beginpunt van de procedure ligt bij de politie, de officier van justitie of de directeur van het CBR. Bij hen kan het vermoeden ontstaan, dat de houder van een rijbewijs niet meer voldoet aan de eisen voor geschiktheid of rijvaardigheid. Meestal ontstaat dit vermoeden door een feitelijke constatering van de politie. De politie informeert dan door middel van een zogenaamde 'mededeling' de divisie Rijgeschiktheid van het CBR, die verder actie onderneemt.

Het vervolg van de procedure is afhankelijk van de feiten die de politie heeft geconstateerd. Op grond van de mededeling en de geconstateerde feiten kan de divisie Rijgeschiktheid een betrokkene naar een onderzoek sturen.

Een andere mogelijkheid is nog dat betrokkene een educatieve maatregel krijgt opgelegd.

Wettelijke basis

De vorderingsprocedure is een verkeersveiligheidsmaatregel die wordt uitgevoerd door de divisie Rijgeschiktheid van het CBR. De procedure is gebaseerd op de artikelen 130 - 134A van de Wegenverkeerswet 1994. Deze artikelen zijn nader uitgewerkt in:

- de Regeling maatregelen rijvaardigheid en geschiktheid;
- de Regeling eisen geschiktheid 2000;
- het Reglement Rijbewijzen.

Op grond van de door de politie aan het CBR uitgebrachte mededeling en de geconstateerde feiten kan het CBR-divisie Rijgeschiktheid een betrokkene naar een cursus sturen. Er zijn vier educatieve maatregelen:

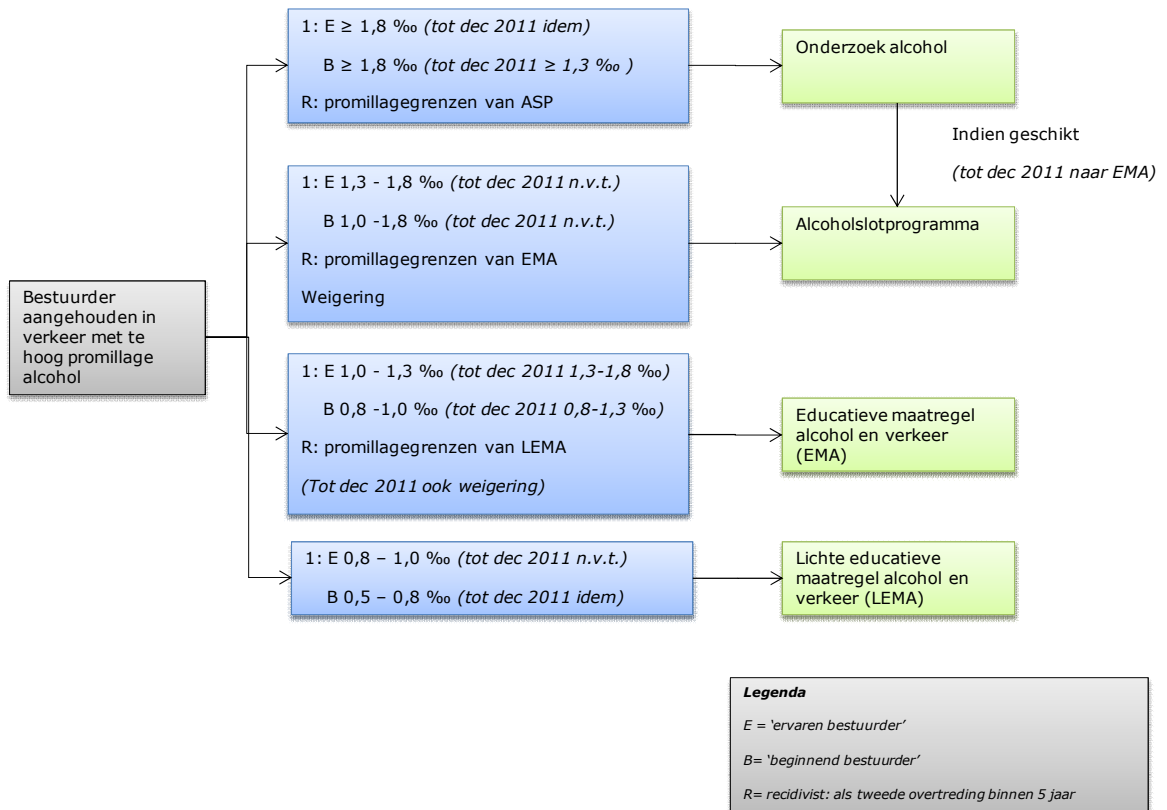
- de Lichte Educatieve Maatregel Alcohol en verkeer (LEMA);
- de Educatieve Maatregel Alcohol en verkeer (EMA);
- de Educatieve Maatregel Gedrag en verkeer (EMG);
- het Alcoholslotprogramma (ASP).

Naast de educatieve maatregelen kan het CBR op grond van de door de politie uitgebrachte mededeling en de geconstateerde feiten een betrokkene ook naar een onderzoek sturen. Het doel van dit onderzoek is om de geschiktheid van een rijbewijshouder te beoordelen. Dit is nodig als er twijfel bestaat over de geschiktheid.

¹ Gebaseerd op informatie afkomstig van de website van het CBR: www.cbr.nl.

A.3 Stroomschema vorderingsprocedure

In onderstaande tabel zijn de promillagegrenzen opgenomen voor oplegging van de educatieve maatregelen met betrekking tot alcoholgerelateerde overtredingen voor en na invoering van het alcoholslotprogramma in december 2011:

Figuur 1: instroom in maatregelen vorderingsprocedure, voor én na wijziging 1 december 2011

Bijlage B Onderzoeksmodel van de evaluatie

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
1	Hoe vaak, aan wie, waarom en hoe lang wordt het alcoholslotprogramma opgelegd?	
1.1	Hoeveel besluiten tot oplegging alcoholslotprogramma zijn er genomen? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.2	Wat zijn de redenen van oplegging alcoholslotprogramma en hoe verhouden die zich ten opzichte van elkaar? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.3	Hoeveel personen hebben een rijbewijs met code 103 in bezit (personen die daadwerkelijk mee doen aan het alcoholslotprogramma)? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.4	Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor de eerste keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.5	Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor de tweede keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.6	Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor meer dan twee keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.7	Wat is de gemiddelde duur van het alcoholslotprogramma?	data & statistieken CBR
1.8	Wat is de gemiddelde duur tussen de oplegging van het alcoholslotprogramma en de feitelijke deelname aan het alcoholslotprogramma? Wat is hierbij het verschil tussen man/vrouw?	data & statistieken CBR
1.9	Hoeveel personen hebben een onderzoek naar geschiktheid opgelegd gekregen? Hoeveel deelnemers waren ongeschikt/geschikt?	data & statistieken CBR
1.10	Hoe verhoudt de daadwerkelijke instroom in het alcoholslotprogramma zich tot de instroomprognose van het CBR en IenM?	data & statistieken CBR rapport over prognose instroom (najaar 2011)
2	Wat zijn de belangrijkste factoren die de keuze(s) tot deelname/uitval hebben beïnvloed?	
2.1	Wat waren de beweegredenen tot wel/geen deelname aan het alcoholslotprogramma?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews CBR
2.2	Wat waren veel voorkomende redenen van deelnemers om (nog) niet P2T1 te betalen, (nog) niet aan het motiveringsprogramma mee te doen, slot (nog) niet in te bouwen, rijbewijs (nog) niet in te leveren, rijbewijs (nog) niet op te halen?	interviews CBR interviews deelnemers
2.3	Hoeveel deelnemers zijn vroegtijdig gestopt met het alcoholslotprogramma? Wat was de gemiddelde duur van	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	deelname aan het alcoholslotprogramma voor deze uitvallers? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën? Wat waren de beweegredenen hiervoor?	data & statistieken CBR interviews CBR
3	Wat zijn de resultaten/ervaringen met betrekking tot het gebruik van het alcoholslot?	
3.1	Hoe vaak is het voorgekomen dat deelnemers niet hebben kunnen voldoen aan hun uitleesplicht en wat waren de redenen hiervoor?	data & statistieken CBR interviews deelnemers
3.2	Hoe wordt het uitvoeren van een hertest door de deelnemers van het alcoholslotprogramma uitgevoerd? Stilstaand of rijdend?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
3.3	Vinden de deelnemers van het alcoholslotprogramma het waarschuwingssignaal duidelijk voor het uitvoeren van een hertest?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
3.4	Vinden de deelnemers van het alcoholslotprogramma de beschikbare tijd voldoende voor het uitvoeren van een hertest?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
3.5	Waren er voldoende mondstukjes verkrijgbaar/beschikbaar?	interviews deelnemers
3.6	Hoeveel auto's, waarin het AS is ingebouwd, staan op naam van deelnemers en hoeveel op naam van derden?	data & statistieken RDW
3.7	Wat waren belangrijke ervaringen van deelnemers bij het gebruik van het alcoholslot?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews installateurs
3.8	Zijn er problemen ervaren bij gebruik van een motorrijtuig met een alcoholslot door een ander dan de deelnemer?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
3.9	Heeft het gebruik van het alcoholslot tijdens het rijden geleid tot onveilige situaties in het verkeer? Is dit beter geworden naarmate een bestuurder meer ervaring heeft met het bedienen van het alcoholslot?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
4	Wat zijn de ervaringen met betrekking tot misbruik van het alcoholslot?	
4.1	Wat zijn de ervaringen van erkenninghouder installateurs en deelnemers met pogingen tot manipulatie? Hoeveel meldingen van pogingen tot manipulatie zijn er door erkenninghouder installateurs gedaan? (manipulatie: misleiding van het slot lukt of poging faalt)	data & statistieken RDW interviews installateurs interviews deelnemers
4.2	Welke typen manipulatie zijn geconstateerd door de RDW? En hoe vaak? Wat waren de ervaringen van de RDW hiermee?	data & statistieken RDW interviews RDW(steekproefcontroleur)
4.3	Hoeveel overtredingen van niet-meewerken (artikel 160, lid 6 WVV1994) zijn geconstateerd door de politie?	data & statistieken CBR (mededelingen) data & statistieken OM (pvb's)
4.4	Hoe vaak hebben gevallen van overtreding artikel 9 geleid tot strafrechtelijk optreden? - artikel 9, lid 9, onder a (motorrijtuig niet voorzien van alcoholslot)	data & statistieken OM

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	<ul style="list-style-type: none"> - artikel 9, lid 9, onder b (motorrijtuig niet voorzien van werkend alcoholslot) - artikel 9, lid 9, onder c (wel alcoholslot, maar kenteken in alcoholregister is niet aan hem gekoppeld) - artikel 9, lid 9, onder d (een ander dan de bestuurder heeft geblazen) 	
5	Wat zijn de ervaringen met de procedures binnen het alcoholslotprogramma?	
5.1	Hoe is de werking van de systematiek rond de beëindiging van het alcoholslotprogramma en het verkrijgen van een rijbewijs zonder codering alcoholslotprogramma ervaren?	interviews CBR interviews deelnemers vragenlijstonderzoek interviews gemeenten
5.2	<p>Kan het CBR uit de voeten met de contra-indicaties, zoals beschreven in de ministeriële regeling? Missen er contra-indicaties? Biedt het inzicht rond contra-indicaties in bestaande dossiers handvaten?</p> <p><i>Artikel 18:</i> <i>Betrokkene komt niet in aanmerking voor het alcoholslotprogramma indien:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>a. hij de afgelopen vijf jaar aan het alcoholslotprogramma heeft deelgenomen, tenzij de doorverwijzing naar het alcoholslotprogramma plaatsvindt op basis van de uitslag van het ingevolge artikel 23, eerste lid, opgelegde onderzoek;</i> <i>b. hij zich de afgelopen vijf jaar heeft moeten onderwerpen aan een onderzoek naar de geschiktheid, tenzij de doorverwijzing naar het alcoholslotprogramma plaatsvindt op basis van de uitslag van het ingevolge artikel 23, eerste lid, opgelegde onderzoek;</i> <i>c. hij naar het oordeel van een medisch deskundige lijdt aan een ernstige psychiatrische stoornis of dementie, dan wel aan een langdurige lichamelijke stoornis die deelname onmogelijk maakt;</i> <i>d. dat het bij de politie bekend is dat hij regelmatig drogerende stoffen, anders dan alcohol, gebruikt;</i> <i>e. hij uitsluitend de beschikking had over een rijbewijs voor de categorie A, het rijbewijs voor de categorie AM niet meegerekend, of</i> <i>f. hij beschikt over een door het daartoe bevoegde gezag in Nederland afgegeven rijbewijs, maar op het moment van het nemen van het besluit, bedoeld in artikel 131, eerste lid, onderdeel b, van de wet niet in Nederland woonachtig is;</i> <i>g. de overtreding waarop de mededeling is gebaseerd, is begaan als bestuurder van een motorrijtuig van de categorie AM.</i> 	interviews CBR interviews I&M
5.3	Zijn er problemen ervaren door de deelnemers bij het betalen van facturen aan het CBR en de erkenninghouders producent? Zo ja, welke? Hebben CBR en erkenninghouders producent hierbij problemen ervaren? Zo ja, welke?	vragenlijstonderzoek interviews CBR interviews installateurs interviews deelnemers

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
		interviews producenten
5.4	Ervaren deelnemers, het feit dat de eerste beslissing tot verlenging niet aan de bestuursrechter kan worden voorgelegd, als problematisch? Hoe ervaren deelnemers overige aspecten van de procedure rond verlenging van het alcoholslotprogramma?	interviews deelnemers interviews CBR
5.5	Wat vinden de deelnemers van de duur van het alcoholslotprogramma?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
5.6	Hebben de deelnemers nadelige gevolgen van het alcoholslotprogramma ervaren doordat het rijbewijs van categorie A (motor), C (vrachtwagen), D (autobus) of E (aanhangwagen) ongeldig is verklaard?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
5.7	Wat zijn de ervaringen met het werken met de beslissereguleer voor het vaststellen van het regime van het alcoholgebruik voor het alcoholslot? (toelichting: die eventueel kan leiden tot een ander uitleesregime, uit programma zetten of verlenging)	Interviews CBR
6	Wat zijn de ervaringen met het motivatieprogramma van het alcoholslotprogramma?	
6.1	Hoe hebben de deelnemers het motivatieprogramma van het alcoholslotprogramma ervaren?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
6.2	Werkt de vormgeving van het motivatieprogramma naar tevredenheid (volgens deelnemers en trainers van het motivatieprogramma)? Worden er zaken gemist? Is er behoefte aan individuele gesprekken?	interviews trainers interviews deelnemers vragenlijstonderzoek
6.3	Wat zijn de ervaringen met de instructie/opleiding tot trainer van het motivatieprogramma?	interviews trainers interviews CBR
7	Wat zijn de ervaringen met betrekking tot installatie/uitbouw/uitlezen alcoholslot?	
7.1	Zijn deelnemers tevreden met de beschikbare keuze in alcoholsloten (type, merk)? Hoe is hun keuze bevallen?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews installateurs interviews producenten
7.2	Hebben zich bij de installatie van het alcoholslot problemen voorgedaan bij de installatie, de uitbouw of bij het uitlezen van het AS? Zo ja, welke problemen zijn dat?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews installateurs interviews RDW (steekproefcontroleur)
7.3	Heeft de deelnemer problemen ervaren bij de inbouw van het alcoholslot als de inbouw in een ander voertuig dan het eigen motorvoertuig heeft plaatsgevonden?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews installateurs interviews RDW (steekproefcontroleur)
7.4	Zijn er problemen opgetreden bij APK-keuring van auto's met een alcoholslot, bijvoorbeeld bij het geven van de overbruggingscode aan de garage?	interviews installateurs interviews producenten

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
		ten
7.5	Welke verzoeken zijn er door installateurs gedaan bij de producenten? Waren deze mogelijk in te willigen? Passen ze bij de regels? Hoe zijn de verzoeken afgehandeld?	interviews producenten interviews installateurs
7.6	Welke verzoeken zijn er door deelnemers gedaan bij de installateurs? Waren deze mogelijk in te willigen? Passen ze bij de regels? Hoe zijn de verzoeken afgehandeld?	interviews installateurs interviews deelnemers
7.7	Wat maakt de erkenningsregeling voor producenten en installateurs (on)aantrekkelijk?	interviews producenten interviews installateurs
7.8	Bestaat er tevredenheid bij de deelnemers over landelijke dekking installateurs?	interviews producenten interviews installateurs interviews deelnemers
7.9	Zijn er voldoende producenten en installateurs voor uitvoering van het programma? Indien onvoldoende, waar ligt dit aan?	interviews producenten interviews installateurs
7.10	Is er voldoende personele capaciteit om aan de vraag te kunnen voldoen?	interviews producenten interviews installateurs
7.11	Wat is het aantal onderhoudsbeurten van sloten (regulier en ongepland), en het aantal sloten die zijn vervangen? Wat waren de meest voorkomende redenen voor het vervangen van de sloten?	interviews installateurs data & statistieken RDW
7.12	Hoe heeft de deelnemer de afstand ervaren tussen de woning en het servicepunt waar het AS werd uitgelezen?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
8	Hoe is de informatievoorziening over en tijdens het alcoholslotprogramma ervaren door (niet-)deelnemers én de betrokken instanties?	
8.1	Hoe is de beschikbaarheid en de kwaliteit van informatie over het alcoholslot ervaren door de deelnemers?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
8.2	Was de informatievoorziening door het CBR, de trainers van het motivatieprogramma en de producent over het alcoholslotprogramma voldoende? Hoe wordt deze gewaardeerd door de deelnemers? (indien van toepassing ook de waardering van de informatievoorziening van het OM, de RDW en de politie)	interviews deelnemers interviews CBR interviews trainers interviews producenten vragenlijstonderzoek
8.3	Hoe hebben de deelnemers de communicatie tussen hen en het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs en de producenten ervaren tijdens het alcoholslotprogramma? (indien van toepassing ook communicatie met de politie)	vragenlijsten deelnemers interviews deelnemers
8.4	Welke vragen worden vaak gesteld aan het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs en de producenten door de deelnemers? Konden deze beantwoord worden?	interviews CBR interviews trainers interviews installateurs interviews producenten

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
8.5	Wat zijn de ervaringen m.b.t. de contacten tussen de deelnemers en het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs, de producenten en de gemeente? (hoe vaak, waarover, welke knelpunten, e.d.)	interviews CBR interviews trainers interviews installateurs interviews producenten interviews gemeente
8.6	In hoeverre is de invoering van het alcoholslotprogramma en de uitvoering ervan bekend bij de politie?	interviews politie
8.7	In hoeverre is de invoering van het alcoholslotprogramma en de uitvoering ervan bekend onder de Nederlandse bevolking en de deelnemers?	peiling I&M: Nederlandse bevolking vragenlijstonderzoek: deelnemers
8.8	In hoeverre vindt de Nederlandse bevolking dit een zware maatregel voor <i>first offenders</i> ? En voor recidivisten?	peiling I&M vragenlijstonderzoek
8.9	In hoeverre is onder beroepschauffeurs voldoende bekend wat de consequenties van het alcoholslotprogramma zijn?	peiling I&M
9	Hoe is de samenwerking verlopen tussen de betrokken instanties bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma?	
9.1	Hoe is de samenwerking verlopen tussen CBR en de andere betrokken instanties?	interviews CBR
9.2	Hoe is de samenwerking verlopen tussen RDW en de andere betrokken instanties?	interviews RDW
9.3	Hoe is de samenwerking verlopen tussen de politie en de andere betrokken partijen?	interviews politie
9.4	Hoe is de samenwerking verlopen tussen de producenten, installateurs en RDW? Hoe is de afstemming tussen RDW en installateurs verlopen met betrekking tot de informatievoorziening over het alcoholslotprogramma? Hoe is de afstemming tussen RDW en installateurs verlopen met betrekking tot de informatievoorziening over het alcoholslotprogramma?	interviews producenten interviews installateurs interviews RDW
9.5	Hoe zijn de contacten tussen OM en andere betrokken instanties ervaren? Waren deze voldoende aanwezig?	interviews OM
9.6	Hoe is de gegevensuitwisseling tussen de betrokken instanties onderling ervaren? Wat waren eventuele knelpunten bij de uitwisseling van gegevens?	interviews CBR interviews OM interviews RDW interviews producenten
9.7	Hoe is de dossiervorming, coderingen in systeem, proces in de keten, e.d. verlopen?	interviews CBR interviews OM interviews RDW
10	Welk effect heeft de invoering van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het CBR?	
10.1	Welke invloed heeft de invoering van het alcoholslotprogramma op de werklast van het CBR?	interviews CBR
10.2	Wat zijn de gevolgen voor de werklast van het CBR door de verlaagde instroompromillages EMA?	interviews CBR
10.3	Wat is de kwaliteit van de aangeleverde alcoholgerelateerde-mededelingen? Hoeveel alcoholgerelateerde-	data & statistieken CBR

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	<p>mededelingen zijn beschouwd als onvoldoende? Welke gevolgen heeft dit voor de werklust van het CBR?</p> <p><i>Toelichting:</i> Indien een alcoholgerelateerde-mededeling als onvoldoende wordt beschouwd, leidt het niet tot een bestuursrechtelijk besluit.</p>	interviews CBR
10.4	Hoeveel bezwaar/beroep is tegen besluiten van het CBR tot oplegging alcoholslotprogramma aangetekend? Wat waren de meest voorkomende redenen hiervoor? Wat waren de uitkomsten?	data & statistieken CBR interviews CBR
10.5	Hoeveel bezwaar en beroep zijn er aangetekend tegen tweede of volgende verlengingen. Wat waren de meest voorkomende redenen hiervoor? Wat waren de uitkomsten?	data & statistieken CBR interviews CBR
11	Welk effect heeft de invoering van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de RDW?	
11.1	Wat is de ontwikkeling van de werklust van de RDW na invoering van het alcoholslotprogramma?	interviews RDW
11.2	Hoeveel typegoedkeuringen zijn er verleend door de RDW? Hoeveel typegoedkeuringen geschorst? Hoeveel hiervan hebben geleid tot intrekking? Hoeveel typegoedkeuringen zijn (direct) ingetrokken? Wat waren de redenen hiervoor?	data & statistieken RDW interviews RDW
11.3	Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn er verleend door de RDW? Hoeveel erkenningen installateurs en erkenningen producenten zijn er niet verleend door de RDW? (hoeveel aanvragen zijn afgewezen door niet kunnen voldoen aan de eisen die zijn opgenomen in de Regeling erkenning alcoholslotprogramma) Wat waren de redenen hiervoor?	data & statistieken RDW interviews RDW
11.4	<p>Hoeveel (periodieke) controlebezoeken zijn er afgelegd bij erkenninghouders producenten en hoeveel zijn er afgelegd bij erkenninghouder installateurs? Wat waren de resultaten hiervan?</p> <p><i>Toelichting: de producent wordt jaarlijks via een bedrijfsbezoek gecontroleerd. De installateur wordt steekproefsgewijs gecontroleerd en minimaal eenmaal per twee jaar met een bedrijfsbezoek. Afhankelijk hoe een installateur presteert zal er eerder een bedrijfsbezoek plaatsvinden (risico georiënteerd).</i></p>	data & statistieken RDW interviews RDW
11.5	Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn geschorst? Wat waren de redenen hiervoor? Hoeveel hiervan hebben geleid tot een intrekking?	data & statistieken RDW interviews RDW
11.6	<p>Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn ingetrokken? Wat waren de redenen hiervoor?</p> <p><i>Toelichting: een bedrijf kan meerdere erkenningen bij de RDW hebben. Deze worden allemaal los van elkaar beoordeeld en indien nodig gesanctioneerd. Dit betekent dat wanneer er een erkenning alcoholslot gesanctioneerd</i></p>	data & statistieken RDW interviews RDW

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	<p><i>wordt, zijn erkenning voor een bepaalde periode ingetrokken wordt. Heeft het betreffende bedrijf ook nog een APK erkenning, dan blijft deze normaal functioneren en heeft de sanctie op het alcoholslot erkenning geen gevolgen voor de APK erkenning. Zodra er een erkenning ingetrokken wordt, dan is het bedrijf voor die bepaalde erkenning niet meer door de RDW erkend en kan hij deze werkzaamheden niet meer uitvoeren.</i></p>	
11.7	<p>Hoeveel steekproefsgewijze keuringen van alcoholsloten zijn uitgevoerd door de RDW, en wat waren de resultaten hiervan?</p>	<p>data & statistieken RDW interviews RDW</p>
11.8	<p>Was het nodig van de mobiele erkenning gebruik te maken en zo ja om welke reden en hoe werd e.e.a. geregeld?</p> <p><i>Toelichting: een mobiele erkenning is een mogelijkheid voor de producent om wanneer installateurs uitvallen, de werkzaamheden van de installateur over te nemen.</i></p>	<p>data & statistieken RDW interviews RDW interviews producenten</p>
11.9	<p>Was het nodig van de noodvoorzieningen gebruik te maken en zo ja om welke reden en hoe werd e.e.a. geregeld?</p> <p><i>Toelichting: noodvoorzieningen worden getroffen indien een fabrikant failliet gaat en er een oplossing moet zijn voor de reeds ingebouwde sloten.</i></p>	<p>interviews RDW</p>
12	<p>Welk effect heeft de invoering van het alcoholslotprogramma en andere wijzigingen in de vorderingsprocedure op de werkzaamheden van de politie?</p>	
12.1	<p>Wat is de ontwikkeling van de werklast door de invoering alcoholslotprogramma? En wat is de ontwikkeling van de werklast door de invoering LEMA voor gevorderde bestuurders? (aantallen mededelingen & pvb's artikel 8 en 9, aantal mededelingen ex. 130 WVV1994, aantal beschikkingen artikel 160, lid 6 WVV1994)</p>	<p>interviews politie data & statistieken nulmeting AEF</p>
12.2	<p>Wat is het aantal alcoholgerelateerde mededelingen: LEMA, EMA, onderzoek rijvaardigheid/geschiktheid voor invoering van het alcoholslotprogramma? Wat is het aantal mededelingen LEMA, EMA, alcoholslotprogramma, onderzoek rijvaardigheid/geschiktheid na invoering van het alcoholslotprogramma? Voor hoeveel mededelingen zou zonder herziening van de wet geen mededeling zijn gedaan (aantal mededelingen ervaren bestuurders LEMA)?</p>	<p>data & statistieken CBR</p>
12.3	<p>In hoeveel procent van de daarvoor in aanmerking komende strafverbalen is er een mededeling ex. artikel 130 opgemaakt?</p>	<p>data & statistieken OM</p>
13	<p>Wat zijn de ervaringen van de politie met betrekking tot handhaving op het alcoholslot?</p>	
13.1	<p>Kan de politie zien of er een werkend AS in het motorrijtuig zit? Maakt de politie gebruik van de bevoegdheid de</p>	<p>interviews politie</p>

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	betrokkene in het alcoholslot te laten blazen, voor het vaststellen of er een werkend alcoholslot in het motorrijtuig zit?	
13.2	Kan de politie makkelijk noodzakelijke gegevens uit het alcoholslotregister halen via het bevragen van het rijbewijsregister?	interviews politie
13.3	Hoeveel deelnemers aan het alcoholslotprogramma zijn betraapt op rijden onder invloed (overtredingen artikel 8, lid 4, onder b), of het rijden in een auto zonder alcoholslot (overtredingen artikel 9, lid 9, onder a), of het rijden in een auto zonder werkend alcoholslot (overtredingen artikel 9, lid 9, onder b)?	data & statistieken OM
14	Welk effect heeft de invoering van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het Openbaar Ministerie en de Rechtspraak?	
14.1	Is er extra aanbod van artikel 9 WVV1994? (rijden tijdens een ontzegging, rijden met een ongeldig, ingevorderd of ingehouden rijbewijs)	data & statistieken OM interviews OM
14.2	Is er meer tijd nodig voor behandeling zaken artikel 8 WVV1994 (rijden onder invloed) indien betrokkene al het alcoholslotprogramma volgt? Is er hierdoor relatief minder tijd voor andere zaken? (aantal en tijdsduur per te beoordelen strafzaak evenals de doorlooptijd en behandeltijd per zitting)	interviews OM
14.3	Zijn er meer ingevorderde en ingehouden rijbewijzen in vergelijking met de periode voor de invoering van het alcoholslotprogramma?	data & statistieken OM
14.4	Heeft de invoering van het alcoholslotprogramma geleid tot meer strafzaken, meer hoger beroepszaken en meer cassatie bij de strafrechtelijke afdoening van de begane alcoholdelicten? Zo ja, hoeveel?	data & statistieken OM interviews OM
14.5	Is het aantal raadkamer klaagschriften gedaald of toegenomen na invoering van het alcoholslotprogramma? (klaagschriften tegen een strafrechtelijke maatregel op het rijbewijs zoals invordering door de politie en inhouding van het OM)	data & statistieken OM
14.6	Doen zich de "nieuwe" zaken ex artikel 9 WVV1994 of 8 WVV met alcoholslotprogramma verweer of zich ten onrechte voordoen als erkenninghouder veel voor? Zo ja, hoe vaak?	data & statistieken OM
15	Wat zijn volgens de betrokken instanties de belangrijkste bevorderende en belemmerende factoren bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma?	
15.1	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma voor CBR? (bijv. binnenkrijgen mededelingen, toepasselijkheid en bruikbaarheid spelregels, controle op niet-naleving spelregels e.d.)	interviews CBR
15.2	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma voor de trainers van het motivatieprogramma?	interviews trainers
15.3	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de RDW bij het verlenen van typegoedkeuringen en	interviews RDW

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	erkenningen? (bijv. in de contacten met erkenninghouders, CBR, NMI, evt. OM, politie, e.d.)	
15.4	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de producenten/installateurs bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma (technisch bijv. problemen bij installatie alcoholslot in bepaalde merken auto's of invoering gegevens in alcoholslotregister, doorgeven mogelijke fraudegevallen die zij bij uitlezing signaleren, agressie bij deelnemers, e.d.)	interviews producenten interviews installateurs
15.5	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de politie bij het uitvoeren van alcoholslotprogramma door handhavingteams? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?	interviews politie handhavingteam
15.6	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de politie bij het uitvoeren van alcoholslotprogramma door dienders (= politie regulier)? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?	interviews politie regulier (dienders)
15.7	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de politie bij het uitvoeren van alcoholslotprogramma door specialisten mededelingen? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?	interviews politie (specialisten mededelingen)
15.8	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor OM en de Rechtspraak bij strafrechtelijke en voor de Rechtspraak bij bestuursrechtelijke zaken die verband houden met het alcoholslotprogramma? (voorbeelden bij ontbrekende feitcode zijn data niet uit het systeem te genereren, bewijsprobleem doordat pvb's kwalitatief niet voldoende zijn of CBR dossier niet compleet is e.d.)	interviews OM
15.9	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor gemeenten bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma?	gesloten vragen per mail
15.10	<p>Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de uitvoering van spelregels, zoals vastgelegd in RMRG art 19+20, en voor andere uitvoeringsaspecten?</p> <p><i>Toelichting:</i> <i>Art 19 geeft aan uit welke onderdelen het alcoholslotprogramma precies bestaat en bepaalt de duur van de uitleestermijnen. Voorbeelden factoren: slechte contacten met RDW, haperende ICT, problemen in de communicatie tussen CBR en deelnemer, problemen CBR bij interpretatie gegevens.</i> <i>Art 20 bevat echt de spelregels waar de deelnemer zich aan moet houden. Voorbeelden factoren: gebrekkige/geen terugkoppeling tussen de "alcoholslotprogramma-docenten" en het CBR (i.v.m. onderdelen c t/m g), geen of late informatie van de politie (onderdelen h, i), gebrekkige, late of geen terugkoppeling door OM (i.v.m. onderdelen j, k), onduidelijke, late of geen informatie</i></p>	interviews CBR

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	<i>van RDW (i.v.m. onderdelen o, p).</i>	
15.11	Hoe vaak komt het voor dat het alcoholslotprogramma is opgelegd aan personen die weliswaar over een Nederlands rijbewijs beschikken, maar woonachtig zijn in het buitenland? Hoe gaan deze personen hiermee om? Levert het problemen op? <i>Toelichting: Laten deze personen het alcoholslot inbouwen of proberen zij een nieuw rijbewijs te krijgen in het land waar ze wonen?</i>	interviews CBR
16	Heeft de samenloop met de recidiveregeling en strafrechtelijke sancties of oplegging van andere maatregelen geleid tot uitvoeringsproblemen?	
16.1	Hoeveel kandidaten hebben zowel met het alcoholslotprogramma als met de recidiveregeling of met strafrechtelijke sancties m.b.t. het rijbewijs (rijbewijs van rechtswege ongeldig en/of (on-)voorwaardelijk rijontzegging) te maken?	vragenlijstonderzoek interviews CBR interviews deelnemers interviews OM data & statistieken RDW
16.2	Welke maatregelen (m.b.t. kentekenbewijs of voertuig), die zijn opgelegd tijdens het alcoholslotprogramma, hebben geleid tot het tijdelijk niet kunnen deelnemen aan het alcoholslotprogramma? Hoeveel deelnemers hadden hiermee te maken?	vragenlijstonderzoek interviews CBR interviews deelnemers data & statistieken RDW
16.3	Hoe gaan kandidaten om met eventuele samenloop?	vragenlijstonderzoek interviews CBR interviews deelnemers interviews OM
16.4	Leidt samenloop tot probleem? Zo ja, welke? (zoals vertraging van deelname, e.d.)	vragenlijstonderzoek interviews CBR interviews deelnemers interviews OM
17	a. Wat zijn de gevolgen van het alcoholslotprogramma voor het strafvorderingsbeleid? b. Wat zijn de gevolgen van het alcoholslotprogramma voor het strafopleggingsbeleid?	
17.1	Wordt er veel verweer gevoerd op zitting onder verwijzing naar het alcoholslotprogramma? Hoe is de rechter daarmee omgegaan in het Promis vonnis? Leidt deelname aan het alcoholslotprogramma tot strafvermindering in strafrechtelijke procedure (lagere boetes, voorwaardelijke in plaats van onvoorwaardelijke rijontzegging)? Welke verweren zijn er zoal gevoerd en wat was het effect ervan op de straftoemeting?	interviews OM interviews de Rechtspraak
17.2	Heeft deelname aan het alcoholslotprogramma invloed gehad op de uitspraak van andere zaken (waarin een rijontzegging kan worden gevorderd/opgelegd) van de betreffende deelnemer? Ofwel, wordt er rekening gehouden met het feit dat een deelnemer het alcoholslotprogramma volgt? (vergelijking uitspraak situatie voor en na de invoering van het alcoholslotprogramma)	interviews OM interviews de Rechtspraak
17.3	Zijn er bewijsproblemen bij artikel 9 WVV 1994-zaken? Zijn septs en vrijspraken, door onvoldoende kwaliteit van pvb's en/of onvolledige dossiers van het CBR, vaak	interviews OM interviews politie

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	voorgekomen? Zo ja, wat was onvoldoende/onvolledig?	
17.4	Heeft de verplichting tot doorgeleiding van het rijbewijs ex artikel 164, lid 6 WVV1994 tot problemen geleid bij de betrokkene, in die gevallen waarbij de raadkamer n.a.v. een klaagschrift heeft beslist tot teruggave en de officier van justitie vanwege deze bepaling niet kon overgaan tot daadwerkelijke teruggave aan de rijbewijs-houder? Zijn er onduidelijkheden bij de betrokkene over de genoemde doorgeleiding?	interviews OM interviews deelnemers
18	Welke effect(en) heeft het alcoholslotprogramma op de verkeersveiligheid?	
18.1	Wat is de ontwikkeling van het aantal alcoholgerelateerde verkeersslachtoffers na invoering van het alcoholslotprogramma t.o.v. van gemiddeld aantal alcoholgerelateerde verkeersslachtoffers van de afgelopen vijf jaar?	ongevalregistratie
19	Welke effect(en) heeft het alcoholslotprogramma op het gedrag van deelnemers?	
19.1	Wat is de ontwikkeling van het gedrag van de deelnemers gedurende alcoholslotprogramma (internalisering gewenst gedrag)? Vinden deelnemers het makkelijk om niet te drinken als ze rijden? Neemt het aantal positieve ademtesten af? Neemt het aantal geweigerde/niet uitgevoerde ademtesten af?	data & statistieken CBR vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews trainers
19.2	Wat is het effect van het alcoholslotprogramma op recidive, tijdens alcoholslotprogramma en na afloop?	WODC-onderzoek
19.3	Hoeveel deelnemers hebben contact opgenomen met de alcohol info lijn of met verslavingszorg (naar aanleiding van de data uitkomsten als door bevindingen van de trainer tijdens het motivatieprogramma) en hebben met goed gevolg het alcoholslotprogramma beëindigd en na welke periode?	interviews CBR vragenlijstonderzoek interviews trainers
19.4	Wat zijn de reacties van de omgeving?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers

Tabel 1: onderzoeksmodel evaluatie alcoholslotprogramma fase 3

Bijlage C Verantwoordelijkheden en taken van de betrokken instanties

Verantwoordelijkheden en taken van het CBR:

- opleggen en uitvoeren van het alcoholslotprogramma;
- verlengen/beëindigen van het alcoholslotprogramma;
- informeren van de betrokkenen over de consequenties van het alcoholslotprogramma;
- verantwoordelijk voor uitvoering van een motivatieprogramma voor de deelnemers aan het alcoholslotprogramma;
- bijdrage leveren aan het opleiden van trainers van het motivatieprogramma (de trainers van het motivatieprogramma blijven hierin leidend).

Verantwoordelijkheden en taken van de trainers van het motivatieprogramma:

- deelnemers instrueren over (de spelregels van) het alcoholslotprogramma conform wensen en eisen CBR;
- het opleiden van trainers van het motivatieprogramma.

Verantwoordelijkheden en taken van de RDW:

- het bijhouden van een register met gegevens inzake het alcoholslotprogramma;
- het verstrekken van gegevens inzake het alcoholslotprogramma aan autoriteiten die betrokken zijn bij de uitvoering of handhaving van het alcoholslotprogramma;
- het verlenen van typegoedkeuringen;
- het verlenen van erkenningen aan producenten en installateurs van het alcoholslot;
- het onderwerpen van typegoedkeuringen en erkenningen alcoholsloten aan een steekproefsgewijze keuring;
- het intrekken/schorsen van typegoedkeuringen op basis van Conformity of Production;
- het intrekken/schorsen van erkenningen op basis van het toezicht;
- beheer van B-rijbewijzen met een alcoholslotprogrammacode.

Verantwoordelijkheden en taken ten aanzien van het OM:

- het opsporen en vervolgen van strafzaken;
- toezicht op de tenuitvoerlegging van de door de rechter opgelegde straffen en maatregelen, alsmede op de OM-strafbeschikkingen.

Verantwoordelijkheden en taken ten aanzien van de Rechtspraak:

- onafhankelijk en onpartijdig een vonnis geven over strafzaken.

Verantwoordelijkheden en taken van de politie:

- handhaven op het alcoholslotprogramma;
- mededelingen opstellen en verstrekken aan het CBR;
- processen-verbaal opstellen en verstrekken aan het OM.

Verantwoordelijkheden en taken van het ministerie van Infrastructuur en Milieu:

- eindverantwoordelijke voor het alcoholslotprogramma;
- opdrachtgever voor de evaluatie van het alcoholslotprogramma.

Verantwoordelijkheden en taken van de producent:

- leveren kwalitatief toereikende apparatuur;
- overeenkomsten met installateurs;
- verantwoordelijk voor voldoende landelijke dekking van installateurs.

Verantwoordelijkheden en taken van de installateurs:

- het inbouwen, uitbouwen, testen en onderhouden van het alcoholslot;
- het periodiek uitlezen van het alcoholslot;
- het melden van eventuele manipulatie bij de RDW;
- het herstellen van gebreken van het alcoholslot.

Verantwoordelijkheden en taken van de gemeente:

- afgeven van het rijbewijs met code 103 (aantekening alcoholslotprogramma);
- afgeven van het rijbewijs zonder code 103 na succesvolle beëindiging van het alcoholslotprogramma.

Bijlage D Beantwoording onderzoeksvragen

D.1 Deelnemers van het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 1.1

Hoeveel besluiten tot oplegging alcoholslotprogramma zijn er genomen? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

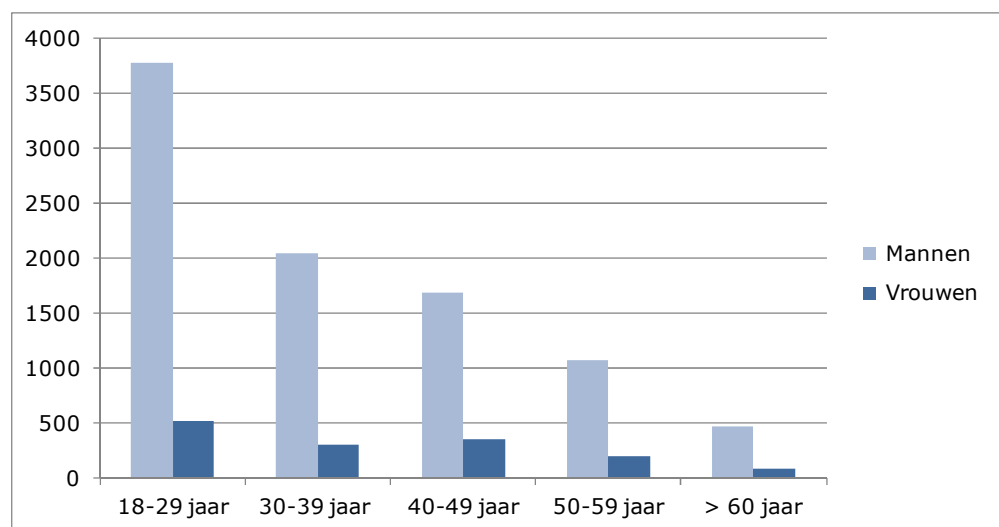
Vanaf 1 december 2011 tot en met 31 juli 2014 zijn er 10.536 besluiten tot oplegging van het alcoholslotprogramma genomen. Deze besluiten betreffen in 86% van de gevallen man en 14% vrouw.

De verdeling tussen verschillende leeftijdscategorieën van personen die het alcoholslotprogramma opgelegd krijgen ziet er als volgt uit:

- 41% tussen de 18 en 29 jaar;
- 22% tussen de 30 en 39 jaar;
- 19% tussen de 40 en 49 jaar;
- 12% tussen de 50 en 59 jaar;
- 5% 60 jaar of ouder.

Wat betreft leeftijd is de grootste groep aan wie het alcoholslotprogramma wordt opgelegd de 18-29 jarigen. Een mogelijke verklaring is dat zij vaker de limiet overschrijden, omdat voor hen de grenzen voor oplegging van het alcoholslotprogramma lager liggen (1,0 – 1,8‰; voor ervaren bestuurders is dit 1,3 – 1,8‰). Uit de cijfers van het CBR blijkt dat 38% van de groep 18-29 jarigen een promillage tussen 1,0 en 1,3 had. Hier krijgen ervaren bestuurders geen alcoholslotprogramma opgelegd.

In onderstaande grafiek is de verdeling tussen de verschillende leeftijdscategorieën weergegeven voor mannen en vrouwen afzonderlijk:

Grafiek 1: aantallen besluiten ASP, mannen en vrouwen, onderverdeeld in leeftijdscategorieën

	Mannen		Vrouwen		TOTAAL	
	aantal	perc	aantal	perc	aantal	perc
18-29 jaar	3778	42%	520	35%	4298	41%
30-39 jaar	2043	23%	305	21%	2348	22%
40-49 jaar	1687	19%	361	24%	2048	19%
50-60 jaar	1079	12%	204	14%	1283	12%
> 60 jaar	468	5%	91	6%	559	5%
TOTAAL	9055	100%	1481	100%	10536	100%

Tabel 2: aantallen besluiten ASP, mannen en vrouwen, onderverdeeld in leeftijdscategorieën

Zowel voor mannen als voor vrouwen zit de grootste groep in de categorie 18-29 jaar die het alcoholslotprogramma opgelegd heeft gekregen.

Onderzoeksvraag 1.2

Wat zijn de redenen van oplegging alcoholslotprogramma en hoe verhouden die zich ten opzichte van elkaar? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

Het alcoholslotprogramma is in de afgelopen jaren opgelegd in het kader van de vorderingsprocedure (zie bijlage A.2. voor meer informatie hierover) of na instroom vanuit het geschiktheidsonderzoek (indien uit het geschiktheidsonderzoek blijkt dat de betrokkene geschikt is kan het CBR besluiten het alcoholslotprogramma op te leggen). Van de 10.536 besluiten tot oplegging van het alcoholslotprogramma zijn 10.105 ingestroomd in het kader van de vorderingsprocedure (96%) en 431 (4%) ingestroomd na het geschiktheidsonderzoek.

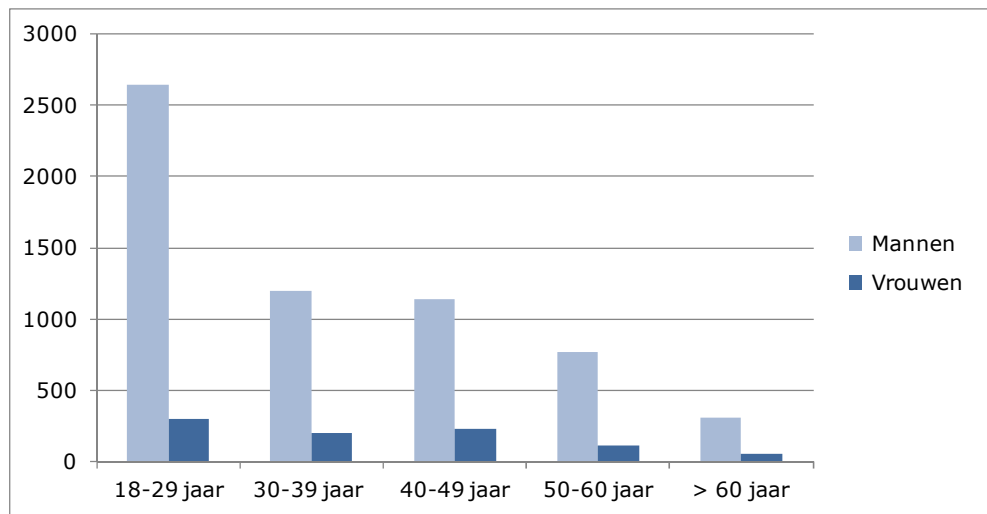
In beide gevallen is het merendeel man. In totaal is 86% man van de betrokkenen die het alcoholslotprogramma in het kader van de vorderingsprocedure opgelegd hebben gekregen. Via instroom vanuit het geschiktheidsonderzoek is dit percentage 78%.

De leeftijdscategorie 18-29 jaar is het hoogst bij oplegging in het kader van de vorderingsprocedure (41%) en vanuit het geschiktheidsonderzoek (30%).

Onderzoeksvraag 1.3

Hoeveel personen hebben een rijbewijs met code 103 in bezit (personen die daadwerkelijk mee doen aan het alcoholslotprogramma)? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

In de periode 1 december 2011 tot en met 31 juli 2014 is aan 6.963 personen een rijbewijs met code 103 uitgegeven. Van deze deelnemers die in bezit zijn van een rijbewijs met code 103 is 87% man en 13% vrouw. In onderstaande grafiek en tabel is de verdeling tussen de verschillende leeftijdscategorieën weergegeven voor mannen en vrouwen afzonderlijk:

Grafiek 2: aantal rijbewijsbezitters met code 103, mannen en vrouwen, onderverdeeld in leeftijdscategorieën

	Mannen		Vrouwen		TOTAAL	
	aantal	perc	aantal	perc	aantal	perc
18-29 jaar	2644	44%	303	34%	2947	42%
30-39 jaar	1202	20%	200	22%	1402	20%
40-49 jaar	1138	19%	231	26%	1369	20%
50-60 jaar	767	13%	114	13%	881	13%
> 60 jaar	309	5%	55	6%	364	5%
TOTAAL	6060	100%	903	100%	6963	100%

Tabel 3: aantal rijbewijsbezitters met code 103, mannen en vrouwen, onderverdeeld in leeftijdscategorieën

Net zoals bij het aantal besluiten tot oplegging, is de leeftijdscategorie 18-29 jaar de grootste groep (onder de mannen en onder de vrouwen).

Rekening houdend met uitvallers, degenen die het alcoholslotprogramma hebben afgerond, e.d., hadden op 31 juli hadden 5.029 deelnemers een rijbewijs met code 103 in bezit.

Onderzoeksvraag 1.4

Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor de eerste keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

Vanaf december 2013 zijn de eerste verlengingen van het van alcoholslotprogramma opgelegd. Tot en met eind juli 2014 is bij 82 betrokkenen (69 mannen en 13 vrouwen) het alcoholslotprogramma voor 6 maanden verlengd. Van deze 82 deelnemers bevindt circa 40% van de deelnemers in de leeftijdscategorie 18-29 jaar.

Onderzoeksvraag 1.5

Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor de tweede keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

Het alcoholslotprogramma kan na twee en een half jaar voor de tweede keer verlengd worden. Deze onderzoeksvraag kan (nog) niet worden beantwoord, omdat dit buiten de evaluatieperiode valt.

Onderzoeksvraag 1.6

Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor meer dan twee keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

Het alcoholslotprogramma kan na drie jaar voor een derde keer (of vaker) verlengd worden. Deze onderzoeksvraag kan (nog) niet worden beantwoord, omdat dit buiten de evaluatieperiode valt.

Onderzoeksvraag 1.7

Wat is de gemiddelde duur van het alcoholslotprogramma?

Vanaf december 2013 hebben de eerste deelnemers het alcoholslotprogramma succesvol beëindigd. Tot en met eind juli 2014 hebben 494 deelnemers het programma met succes voltooid, met een gemiddelde duur van 728 dagen. Omdat deze periode alleen deelnemers omvat die het alcoholslotprogramma na 2 jaar succesvol hebben beëindigd (ofwel zonder eventuele deelnemers die na een verlenging het programma succesvol hebben beëindigd) komt de gemiddelde duur overeen met een periode van 2 jaar (circa 730 dagen).

Onderzoeksvraag 1.8

Wat is de gemiddelde duur tussen de oplegging van het alcoholslotprogramma en de feitelijke deelname aan het alcoholslotprogramma? Wat is hierbij het verschil tussen man/vrouw?

In onderstaande tabel is voor elk kwartaal weergegeven hoeveel dagen het gemiddeld heeft geduurd tot een deelnemer feitelijk kon deelnemen aan het alcoholslotprogramma. In de eerste twee perioden is het gemiddelde lager ten opzichte van de overige perioden, omdat in het begin na de invoering van het alcoholslotprogramma het aanbod niet groot was en de processtappen vlotter achter elkaar konden worden doorlopen. Hierna zie je door een toename in aanbod dat tussen de processtappen langer gewacht moet worden (toename gemiddelde duur tussen oplegging en feitelijke deelname). Indien we de eerste twee perioden buiten beschouwing laten, laten de cijfers een gemiddelde duur van 129 dagen zien voor mannen. Bij vrouwen is de gemiddelde duur enigszins korter dan bij mannen, namelijk gemiddeld 117 dagen.

		Man	Vrouw	TOTAAL
dec '11 tm feb '12	<i>28 dossiers man, 5 dossier vrouw</i>	44	36	43
mrt '12 tm mei '12	<i>293 dossier man, 46 dossiers vrouw</i>	70	66	69
jun '12 tm aug '12	<i>495 dossiers man, 57 dossiers vrouw</i>	102	96	101
sep '12 tm nov '12	<i>470 dossiers man, 72 dossiers vrouw</i>	132	120	130
dec '12 tm feb '13	<i>371 dossiers man, 64 dossiers vrouw</i>	133	108	129
mrt '13 tm mei '13	<i>444 dossiers man, 71 dossiers vrouw</i>	129	99	125
jun '13 tm aug '13	<i>480 dossiers man, 83 dossiers vrouw</i>	134	118	132
sep '13 tm nov '13	<i>381 dossiers man, 66 dossiers vrouw</i>	133	126	131
dec '13 tm feb '14	<i>412 dossiers man, 88 dossiers vrouw</i>	140	120	137
mrt '14 tm mei '14	<i>440 dossiers man, 76 dossiers vrouw</i>	134	131	133
jun '14 tm jul '14	<i>316 dossiers man, 52 dossiers vrouw</i>	132	127	130

Tabel 4: gemiddelde duur tussen oplegging en feitelijke deelname

Onderzoeksvraag 1.9**Hoeveel personen hebben een onderzoek naar geschiktheid opgelegd gekregen? Hoeveel deelnemers waren ongeschikt/geschikt?**

Vanaf 1 december 2011 tot en met 31 juli 2014 zijn er 10.484 geschiktheidsonderzoeken opgelegd. In onderstaande tabel is het resultaat weergegeven van deze geschiktheidsonderzoeken.

	Aantal	Perc.
Status onbekend	334	3%
Niet verschenen	245	2%
Niet meewerken / niet betaald	2243	21%
Ongeschikt	7421	71%
Geschikt	243	2%
Totaal	10.486²	100%

Tabel 5: resultaat geschiktheidsonderzoek periode 1-12-2011 t/m 31-07-2014

In totaal zijn 71% van degenen bij wie het onderzoek is afgenomen ongeschikt en 2% geschikt. Deze 2% hebben alsnog een alcoholslotprogramma opgelegd gekregen. Ook betrokkenen die de status onbekend, niet verschenen of niet meewerken/niet betalen hebben, kunnen op een later moment bij het aanvragen van een verklaring van geschiktheid alsnog het alcoholslotprogramma opgelegd krijgen.

Onderzoeksvraag 1.10**Hoe verhoudt de daadwerkelijke instroom in het alcoholslotprogramma zich tot de instroomprognose van het CBR en IenM?**

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft onderzoek laten uitvoeren naar het aantal potentiële deelnemers voor de maatregelen alcoholslotprogramma, Onderzoek Alcohol, EMA en LEMA vanaf de invoering van het alcoholslotprogramma. Het AEF-rapport³ maakt onderscheid naar 3 scenario's ten aanzien van het percentage mededelingswaardige delicten die aan het CBR worden gemeld:

- A. Scenario 1: 70% (mededelingenstroom blijft gelijk);
- B. Scenario 2: 85% (mededelingenstroom verbetert);
- C. Scenario 3: 100% (optimalisatie mededelingenstroom).

Binnen een scenario maakt het AEF-rapport onderscheid naar 3 varianten ten aanzien van het percentage daadwerkelijk gestarte maatregel ten opzichte van het aantal opgelegde maatregelen:

1. Variant laag (10% neemt daadwerkelijk deel);
2. Variant midden: (20% neemt daadwerkelijk deel);
3. Variant hoog (30% neemt daadwerkelijk deel).

Het gehanteerde uitgangspunt is scenario 1, variant 2. Aan dit uitgangspunt is een verwacht aantal potentiële deelnemers van 12.000 per jaar gekoppeld. Deze 12.000 is berekend met cijfers van de strafrechtketen (CJIB, CVOM en Parket-Generaal) van over 2009 en 2010 (welke zijn onderverdeeld naar ervaren/beginnend bestuurder, first offender/recidivist en de verschillende promillagecategorieën). Aan de hand hiervan is een prognose gemaakt van de (directe) instroom van het alcoholslotpro-

² Dit aantal wijkt af van het totaal aantal besluiten geschiktheidsonderzoeken (9.995). Dit minimaal verschil is het resultaat van dat bij het CBR de gegevens uitgedraaid worden op basis van 'datum besluit'. Dit betekent dat de aantallen kunnen verschillen wanneer de gegevens in verschillende weken worden gehaald uit het systeem. Een paar weken later kunnen er bijvoorbeeld extra besluiten zijn vastgelegd.

³ Zie link: <http://swov.m17.mailplus.nl/archief/mailling-26583.html>

programma plus 20% van diegene die een onderzoek naar geschiktheid hebben ondergaan.

Rekening houdend met een deel van de overtreders dat niet start met de opgelegde maatregel, met een deel dat tijdens de maatregel uitvalt en met een deel van de deelnemers waarvan het programma wordt verlengd, leidde dit tot de volgende verwachte jaarlijkse deelnemersaantallen⁴:

	Aantal potentiële deelnemers ASP	Besluiten ASP		Daadwerkelijke deelnemers	
		Aantal	Perc	Aantal	Perc
Verwacht per jaar	12.000	8.250	70 %	1.650	20%
Daadwerkelijk 1ste jaar 1-12-11 t/m 1-12-12	6.560*	4.177	64%	1.496	36%
Daadwerkelijk 2de jaar 1-12-12 t/m 1-12-13	6.275*	3.264	52%	2.297	70%
Daadwerkelijk rest evaluatie periode 1-12-13 t/m 1-7-14	4.279*	2.168	51%	3.170	146%

Tabel 6: instroomprognose ten opzichte van daadwerkelijke instroom

* aantal processen verbaal opgemaakt die qua promillage in aanmerking komen voor het alcoholslotprogramma

In totaal zijn er in het eerste jaar na invoering van het alcoholslotprogramma 6.560 processen-verbaal opgemaakt bij bestuurders die qua promillages in aanmerking komen voor het alcoholslotprogramma (1,01-1,8‰ voor beginnend bestuurder en 1,31-1,8‰ voor ervaren bestuurder). In het tweede jaar na invoering van het alcoholslotprogramma is dit aantal 6.275. Deze aantallen zijn fors lager dan het in het geschatte aantal van 12.000 per jaar.

Uit de data en statistieken van het CBR is gebleken dat in het eerste jaar na invoering (vanaf 1 december 2011 tot en met 30 november 2012) er 4.177 besluiten tot oplegging van het alcoholslotprogramma zijn genomen. In het tweede jaar na invoering is dit aantal 3.264. Dit betekent dat ongeveer 60% (in het eerste jaar na invoering) en respectievelijk ongeveer 50% (in het tweede jaar na invoering) van de overtreders die qua promillage in aanmerking komen voor het alcoholslotprogramma, deze opgelegd hebben gekregen. Deze vergelijking is echter niet één op één te maken omdat er een vertraging zit in het opmaken van mededelingen. Dit percentage is wel lager dan de 70% die van te voren werd geschat.

Met betrekking tot het aantal rijbewijsbezitters met code 103 zijn er in het eerste jaar na invoering een aantal van 1.496 en in het tweede jaar na invoering 2.297. Dit is respectievelijk 36% en 70% van het aantal besluiten. Echter ook deze vergelijking is niet één op één te maken omdat er een verschil zit in het nemen van het besluit en het verkrijgen van het rijbewijs met code 103. Tussen deze twee stappen doorloopt de deelnemer een aantal processtappen die enige tijd kosten. Dit percentage is hoger dan de 20% die van tevoren is geschat.

⁴ bron: rapportage Anderson Elffers Felix: "Alcoholovertredingen en maatregelen - ontwikkeling van een prognose voor de instroom in alcoholmaatregelen CBR", 7 februari 2011.

In de periode tussen 1 december 2013 tot 1 juli 2014 overstijgt het aantal daadwerkelijke deelnemers het aantal besluiten. Omdat er enige tijd zit tussen oplegging van het ASP en daadwerkelijke deelname (gemiddeld 130 dagen) is het aantal besluiten dat in een bepaalde periode wordt genomen niet direct te koppelen aan het aantal daadwerkelijke deelnemers in dezelfde periode. Naarmate het ASP als programma bestaat zal het aantal deelnemers in een bepaalde periode groter zijn dan het aantal besluiten. Tabel 6 laat ook een stijgende lijn zien in het percentage daadwerkelijke deelnemers (36% → 70% → 146%).

D.2 Beweegredenen wel/geen deelname aan het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 2.1

Wat waren de beweegredenen tot wel/geen deelname aan het alcoholslotprogramma?

De meeste voorkomende redenen om deel te nemen aan het alcoholslotprogramma zijn:

- om het rijbewijs te kunnen behouden, omdat dit benodigd is voor het werk (87 van de 192 respondenten, 45%);
- omdat het alternatief anders intrekking van het rijbewijs voor een periode van 5 jaar (98 van de 192 respondenten, 51%);
- vanwege het feit dat de maatregel is opgelegd (133 van de 192 respondenten, 69%).

Er zijn ook betrokkenen die hebben gekozen (nog) niet deel te nemen aan het alcoholslotprogramma. De meest voorkomende redenen hiervoor volgens het CBR waren:

- de hoge kosten die het alcoholslotprogramma met zich meebrengt;
- de betrokkene is nog in afwachting van de uitkomst van de strafrechtelijke procedure⁵ of de uitkomst van het bezwaar of beroep dat tegen het besluit van het CBR is ingediend;
- de betrokkene heeft geen eigen auto;
- de betrokkene heeft gekozen voor een ander vervoermiddel.

In circa 35% van de 140 burgerbrieven die vanaf december 2011 tot en met eind juni 2014 zijn binnengekomen bij het Ministerie van IenM wordt gemeld dat de kosten die aan het alcoholslotprogramma verbonden te hoog worden gevonden.

Onderzoeksvraag 2.2

Wat waren veel voorkomende redenen van deelnemers om (nog) niet P2T1 (eerste termijn van de programmakosten) te betalen, (nog) niet aan het motivatieprogramma mee te doen, slot (nog) niet in te bouwen, rijbewijs (nog) niet in te leveren, rijbewijs (nog) niet op te halen?

Door een strafrechtelijke rijontzegging (of in afwachting op de uitspraak van de strafrechtelijke procedure) kunnen betrokkenen nog niet starten met het alcoholslotprogramma. Dit kan pas na teruggave van het rijbewijs. Betrokkenen dienen echter wel alvast te betalen voor het besluit en het opleggen van de maatregel.

Redenen van deelnemers om (nog) niet de programmakosten van het CBR te betalen:

- Men wil niet deelnemen;
- Men heeft onvoldoende middelen tot zijn/haar beschikking;
- Men heeft de factuur niet ontvangen of men is vergeten te betalen.

Redenen van deelnemers om (nog) niet aan motivatieprogramma mee te doen:

- Een enkeling wil niet mee doen vanwege medische redenen;
- Men is in afwachting op de beslissing op bezwaar of een uitspraak van de strafrechter.

⁵ Tijdens de strafrechtelijke procedure kan een onvoorwaardelijke rijontzegging worden opgelegd. Dit zou betekenen dat deelname aan het alcoholslotprogramma na oplegging van de rijontzegging niet mogelijk is. Het alcoholslotprogramma dient na de rijontzegging dan opnieuw te worden gestart.

Redenen om het slot (nog) niet in te bouwen:

- Geen geld of geen auto (men doet dan niet mee).

Redenen om het rijbewijs (nog) niet op te halen:

- De deelnemer is (nog) niet op de hoogte hiervan;
- Niet juist gehandeld door de deelnemer.

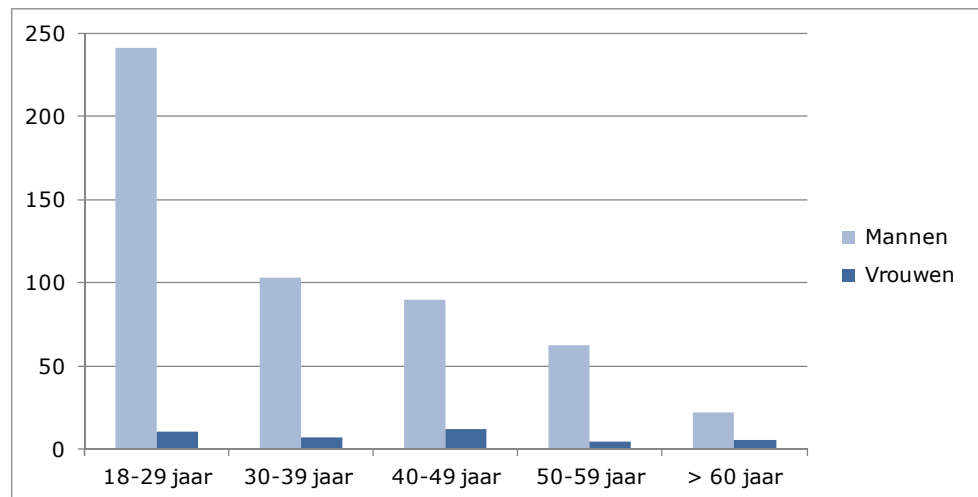
Onderzoeksvraag 2.3

Hoeveel deelnemers zijn vroegtijdig gestopt met het alcoholslotprogramma? Wat was de gemiddelde duur van deelname aan het alcoholslotprogramma voor deze uitvallers? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën? Wat waren de beweegredenen hiervoor?

Vanaf 1 december 2011 tot en met 31 juli 2014 zijn er in totaal 414 deelnemers vroegtijdig gestopt met het alcoholslotprogramma. Hiervan is 93% man en 7% vrouw. Onderverdeeld naar leeftijdscategorieën:

- 45% tussen de 18 en 29 jaar;
- 20% tussen de 30 en 39 jaar;
- 18% tussen de 40 en 49 jaar;
- 12% tussen de 50 en 59 jaar;
- 5% 60 jaar en ouder.

In onderstaande grafiek is de onderverdeling tussen de verschillende leeftijdscategorieën weergegeven voor mannen en vrouwen afzonderlijk.

Grafiek 3: aantal uitvallers, mannen en vrouw onderverdeeld naar leeftijdscategorieën

Bij de mannen zit de grootste groep uitvallers in de leeftijdscategorie 18-29 jaar. Bij vrouwen is het aantal uitvallers dusdanig laag dat er niet een specifieke leeftijdscategorie uitspringt.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de redenen waarom het alcoholslot vroegtijdig is beëindigd voor deze 414 uitvallers.

	Aantal	Perc
bezwaar of beroep gegrond verklaard	6	1%
er is een verkeerd besluit genomen	12	3%
betrokkene is uit het ASP gezet vanwege blaasresultaat	172	42%
het kenteken van de auto is niet gekoppeld aan het slot zelf	23	6%
betrokkene heeft rijontzegging en heeft ongeoorloofd met slot gereden	14	3%
betrokkene is overleden	13	3%
gereden zonder slot in de auto	30	7%
2de termijn betaling voor maatregel ASP is niet betaald	36	9%
fraude diverse ⁶	33	8%
betrokkene heeft niet (tijdig) slot laten uitlezen	34	8%
betrokkene is ongeschikt	3	1%
niet deelgenomen aan het motivatieprogramma (of niet afgemaakt)	9	2%
door justitie een ongeldigheidsverklaring afgegeven (irt recidiveregeling)	5	1%
3de termijn betaling voor maatregel ASP is niet betaald	8	2%
verkeerd gebruik slot, de meting of de werking is omzeild	4	1%
geen werkend slot	11	3%
4de termijn betaling voor maatregel ASP is niet betaald	1	0%
Totaal	414	100%

Tabel 7: redenen vroegtijdige beëindiging alcoholslotprogramma

Naast bovengenoemde 414 uitvallers is het alcoholslotprogramma in oktober 2012 voor 107 deelnemers het alcoholslotprogramma met terugwerkende kracht beëindigd door een wijziging in regeling van het alcoholslotprogramma (AM-categorie en woonachtig in buitenland). Per 1 oktober 2012 is besloten dat deelnemers in de AM-categorie (bromfiets) worden uitgesloten voor het alcoholslotprogramma en een EMA krijgen opgelegd. Deze wijziging in de regeling geldt tevens voor deelnemers die woonachtig zijn in het buitenland.

De grootste groep uitvallers zijn vroegtijdig gestopt met het alcoholslotprogramma vanwege te veel onjuiste blaasresultaten (172 uitvallers, 42%). Vijf jaar na het genomen besluit tot ongeldigverklaring van het rijbewijs kunnen deze uitvallers het rijbewijs opnieuw aanvragen. In de tussentijd kan men de ongeldigverklaring van het rijbewijs opheffen door weer mee te doen aan het alcoholslotprogramma. Men begint dan opnieuw met het alcoholslotprogramma.

⁶ zaken als ongeoorloofd dingen veranderen aan het slot: slot zelf uit/inbouwen, auto starten door aan te duwen, etc.

Bij circa 11% (45 van de 414) van de uitvallers is het alcoholslotprogramma beëindigd omdat de deelnemers de tweede, derde of vierde termijn voor het maatregel alcoholslotprogramma niet heeft betaald. Bij circa 8% (33 van de 414) van de uitvallers zijn zaken geconstateerd waarbij er ongeoorloofd dingen zijn veranderd aan het slot, 30 uitvallers (circa 7%) heeft gereden zonder een alcoholslot in de auto en 25 uitvallers (circa 6%) heeft het alcoholslot niet tijdig laten uitlezen. Bij 13 (3%) uitvallers is het alcoholslot beëindigd omdat gereden is met een alcoholslot terwijl de betrokkene een rijontzegging heeft. In vier gevallen is door justitie een ongeldigheidsverklaring afgegeven (in relatie tot de recidiveregeling ernstige verkeersdelicten).

D.3 Gebruik van het alcoholslot

Onderzoeksvraag 3.1

Hoe vaak is het voorgekomen dat deelnemers niet hebben kunnen voldoen aan hun uitleesplicht en wat waren de redenen hiervoor?

Tijdens de evaluatieperiode is het 34 keer voorgevallen dat een deelnemer niet heeft kunnen voldoen aan de uitleesplicht. Dit heeft als gevolg gehad dat het alcoholslotprogramma is beëindigd voor de betreffende deelnemer. De voornaamste reden van het niet kunnen voldoen aan de uitleesplicht is, dat de betrokkene een betalingsachterstand heeft bij de producent. Redenen die incidenteel zijn voorgevallen zijn: brief (brieven) gemist, afspraak vergeten en misverstand vanwege het termijn voor kalibratie versus het termijn voor uitlezing.

Onderzoeksvraag 3.2

Hoe wordt het uitvoeren van een hertest door de deelnemers van het alcoholslotprogramma uitgevoerd? Stilstaand of rijdend?

In het vragenlijstonderzoek is de vraag gesteld op welke wijze de hertest wordt uitgevoerd (tijdens het rijden, door eerst een plek te zoeken om stil te staan of op een andere wijze). Van de 191 respondenten die deze vraag hebben beantwoord voert 181 (ongeveer 95%) de hertest uit tijdens het rijden.

Onderzoeksvraag 3.3

Vinden de deelnemers van het alcoholslotprogramma het waarschuwingssignaal duidelijk voor het uitvoeren van een hertest?

Het gros van de deelnemers die zijn bevraagd in het vragenlijstonderzoek vindt het waarschuwingssignaal duidelijk (135 van de 191 respondenten, ongeveer 70%):

Wat vindt u van de duidelijkheid van het waarschuwingssignaal voor de hertest?		
	aantal	perc
waarschuwingssignaal is duidelijk	135	71%
waarschuwingssignaal is niet goed herkenbaar	8	4%
waarschuwingssignaal is te zacht	19	10%
waarschuwingssignaal is te hard	29	15%
Totaal	191	100%

Tabel 8: resultaat vragenlijstonderzoek, duidelijkheid waarschuwingssignaal

Voor 5 van de 20 geïnterviewde deelnemers wekt de piep een schrikreactie op.

Onderzoeksvraag 3.4

Vinden de deelnemers van het alcoholslotprogramma de beschikbare tijd voldoende voor het uitvoeren van een hertest?

De meeste deelnemers (158 van de 184 respondenten uit het vragenlijstonderzoek, ongeveer 85%) vinden de beschikbare tijd voldoende voor het uitvoeren van de hertest. Ook uit de interviews met deelnemers volgt dat het merendeel (16 van de 20 geïnterviewden) de beschikbare tijd voldoende acht. Degenen die de tijd onvoldoende vinden geven als reden dat de tijdslimiet niet toelaat de test op een veilige manier uit te voeren tijdens het rijden of om een veilige plek te zoeken.

Onderzoeksvraag 3.5

Waren er voldoende mondstukjes verkrijgbaar/beschikbaar?

Ja, alle geïnterviewde deelnemers aan wie de vraag is gesteld hebben aangegeven dat er voldoende mondstukjes beschikbaar zijn. Door één geïnterviewde is medege-deeld dat het jammer is dat dit een aspect is waar je ook weer zelf voor moet beta-len bovenop de hoge kosten die het alcoholslotprogramma al met zich meebrengt. Net zoals de telefoonkosten om naar de helpdesk te bellen.

Onderzoeksvraag 3.6

Hoeveel auto's, waarin het AS is ingebouwd, staan op naam van deelne-mers en hoeveel op naam van derden?

Vanaf 1 december 2011 tot en met 31 juli 2014 zijn er in totaal 5.202 auto's met een alcoholslot. 51% van de auto's staat op naam van de deelnemers en 49% op naam van derden.

Onderzoeksvraag 3.7

Wat waren belangrijke ervaringen van deelnemers bij het gebruik van het alcoholslot?

Resultaten vragenlijstonderzoek

86% van de respondenten (165 van de 191) geeft aan dat het in de meeste geval-len lukt de eerste keer de auto te starten. De overigen hebben een tweede poging of meer nodig. Door 44% (84 van de 189 respondenten) is aangegeven dat zij geen enkel probleem hebben ervaren bij het bedienen van het alcoholslot. De andere 105 respondenten (56%) geven aan wel tegen zaken aangelopen te zijn. De meest voorkomende situaties die zijn aangegeven:

- Het bedienen van het alcoholslot leidt af in het verkeer en resulteert in ge-vaarlijke situaties;
- Als de zon schijnt is het lastig te lezen wat het display aangeeft;
- Het alcoholslot reageert op andere stoffen dan consumptie van alcohol. Je moet alert zijn op wat je eet en drinkt;
- Bij koud weer duurt het opwarmen van het alcoholslot lang;
- De piep wekt een schrikreactie op tijdens het rijden;
- De hertesten volgen (te) snel achter elkaar. Dit is zeer vervelend wanneer je een lange afstand moet rijden;
- Moeite om te blazen doordat de deelnemer techniek niet onder de knie krijgt of door gebrek aan adem (astma, kortademig, COPD, etc);
- Snoer van het alcoholslot is te kort;
- Geeft stress, deelnemers willen geen hertest missen want voelen de druk dat bij teveel foutieve of gemiste hertesten het rijbewijs alsnog ingetrokken wordt.

Ongeveer de helft (86 van de 191) van de respondenten van het vragenlijstonder-zoek geeft aan af en toe tot regelmatig storingen te hebben ondervonden bij gebruik van het alcoholslot. De meest voorgevallen storingen zijn van technische aard, zoals display defect, het slot liep vast (foutmeldingen), slot geeft kort achter elkaar ver-schillende uitkomsten (test OK - test niet OK - test OK), e.d.

Ervaringen gedeeld door deelnemers in interviews:

- De psychische gesteldheid speelt een rol bij gebruik van het alcoholslot. Het rijden met een alcoholslot brengt stress met zich mee. Er wordt tijdsdruk erva-ren en de druk om correct te blazen, omdat men anders het gevaar loopt alsnog het rijbewijs te verliezen ondanks dat er geen alcohol genuttigd is (3 van de 19 geïnterviewden);

- Wanneer lange afstanden gereden moeten worden is het alcoholslot vervelend, omdat er vaak een hertest wordt gevraagd (1 van de 20 geïnterviewden);
- Het alcoholslot reageert ook op andere dingen dan alleen alcohol: krenten, mondwater⁷, mandarijn, ruitenwisservloeistof, e.d. Dit zou betrouwbaar moeten zijn als het programma wil slagen (8 van de 20 geïnterviewden);
- Er wordt geadviseerd 10 minuten voor de hertest niet te eten. Echter is dit lastig in te schatten omdat je vooraf niet weet wanneer een hertest komt (1 van de 20 geïnterviewden);
- 1 geïnterviewde deelnemer heeft aangegeven dat het tweemaal is voorgekomen dat een garage vergeten was de garagecode uit te zetten;
- In praktische gevallen wordt het lastig: het gebruiken van een leenauto is praktisch onmogelijk (bij een servicebeurt of als je schade hebt die gerepareerd moet worden, e.d.), het wegslepen van je auto moet je zelf regelen als het slot bijvoorbeeld kapot gaat (2 van de 20 geïnterviewden);
- de opwarmtijd in winterse perioden is langer dan normaal (4 van de 20 geïnterviewden).

Burgerbrieven

In 5 burgerbrieven is aangegeven dat er storingen worden ondervonden en in 5 brieven dat het alcoholslot onterecht foute testen registreert.

Onderzoeksvraag 3.8

Zijn er problemen ervaren bij gebruik van een motorrijtuig met een alcoholslot door een ander dan de deelnemer?

Het motorvoertuig met een ingebouwd alcoholslot kan ook gebruikt worden door een andere bestuurder dan de persoon waarbij het alcoholslotprogramma is opgelegd (bijvoorbeeld de partner). Uit het vragenlijstonderzoek blijkt dat voor ruim de helft (56%, 109 van de 195 respondenten) van de respondenten dat wel eens het geval is geweest.

Ongeveer 40% (42 van de 109) had problemen ervaren bij het gebruik van het alcoholslot. Door hen is het meest aangekaart dat het lastig was het alcoholslot te bedienen, omdat zij de blaas-zuig techniek niet onder de knie hadden en dat het bedienen van het alcoholslot afleidt tijdens het rijden.

Ook in de interviews is aangekaart dat gebruik door derden problemen opleverde (6 van de 13 geïnterviewden). Voorbeelden zijn een partner die astma heeft, de zenuwen die opspelen bij gebruik van het alcoholslot of omdat men de techniek om te blazen (nog) niet onder de knie heeft. Ook is genoemd dat het bezwaarlijk wordt bevonden anderen te belasten die ook gebruik maken van de auto met een alcoholslot, terwijl zij niet de overtreding hebben begaan.

Onderzoeksvraag 3.9

Heeft het gebruik van het alcoholslot tijdens het rijden geleid tot onveilige situaties in het verkeer? Is dit beter geworden naarmate een bestuurder meer ervaring heeft met het bedienen van het alcoholslot?

Na de tussentijdse evaluatie is de vraag 'Heeft het uitvoeren van de hertest tijdens het rijden tot onveilige situaties geleid?' toegevoegd aan het vragenlijstonderzoek. Vanwege deze reden is deze vraag niet beantwoord door alle respondenten van het vragenlijstonderzoek. Ruim de helft van de respondenten (58%, 41 van de 76) ge-

⁷ Indien er binnen een paar minuten na gebruik van mondwater geblazen wordt, kan dit volgens wetenschappelijk onderzoek inderdaad effect hebben op de uitslag van de ademtester. Het effect hangt wel af van het percentage alcohol in het mondwater (Modell et al, JAMA December 22/29 1993 vol 270 No.24, Breath Alcohol Values Following Mouthwash Use).

ven aan dat een enkele keer tot regelmatig het uitvoeren van de hertest tijdens het rijden tot een onveilige situatie heeft geleid. In het vragenlijstonderzoek, interviews (2 van de 20 geïnterviewden) en burgerbrieven wordt ook de vergelijking gemaakt met het bellen tijdens het rijden. Er is onbegrip waarom er niet mag worden getelefoneerd tijdens het rijden, maar wel een alcoholslot mag worden bediend.

Ervaring met het bedienen van het alcoholslot zorgt niet altijd voor verbetering in het ervaren van onveilige situaties bij het uitvoeren van de hertest tijdens het rijden. De resultaten uit de vragenlijstonderzoek laat zien dat 14 van de 42 respondenten vinden dat ervaring met het bedienen van het alcoholslot voor verbetering zorgt, 11 van de 42 geeft aan in sommige gevallen en 17 van de 42 ondervindt geen verbetering hierin.

De deelnemers die zijn geïnterviewd hebben hier ook verschillende ervaringen mee. Door 7 van de 16 geïnterviewde deelnemers is aangekaart dat zij het lastig blijven vinden om het alcoholslot te gebruiken tijdens het rijden (geeft stress, je hebt veel lucht nodig, etc.). Zij ervaren het als een afleiding in het verkeer en dat heeft in sommige gevallen geleid tot een onveilige situatie (vooral op drukke wegen). Anderen geven aan dat het gebruik went na een bepaalde tijd (9 van de 16 geïnterviewde deelnemers) en leren van een eventuele voorgevallen onveilige situatie en wachten in het vervolg op een rustig moment om een plek te zoeken om stil te staan om de hertest uit te voeren.

In 28 van de 140 burgerbrieven is aangekaart dat het bedienen van het alcoholslot in het verkeer onveilig is (20%). In de ingezonden burgerbrieven is vaak genoemd dat er geen duidelijkheid is over de mate van verkeersveiligheid bij het bedienen van het slot tijdens het rijden of is aangegeven dat het rijden met het alcoholslot een te grote belasting is voor de rijtaak en voor gevaarlijke situaties zorgt. Door de briefschrijvers wordt verondersteld dat er geen onderzoek naar is gedaan. Voorafgaand aan de invoering van het alcoholslotprogramma is er een praktijkonderzoek geweest⁸. Ervaringen van de gebruikers uit deze pilot zijn meegenomen en het systeem is aangepast op onderdelen. In de pilot is geconstateerd dat het blazen weleens als onveilig werd ervaren, maar dat er slechts 1 keer een gevaarlijke situatie is ontstaan, overigens zonder echt een gevaar voor de verkeersveiligheid op te leveren. Daarnaast krijgen deelnemers de instructie veiligheid bovenaan te zetten. Zo zal betrokkene erop worden gewezen dat als er ook maar enige twijfel is of de hertest tijdens de rit veilig kan worden uitgevoerd, deze het beste kan worden uitgevoerd nadat de auto op een veilige manier en op een veilige en toegestane plek tot stilstand is gebracht.

⁸ Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2008, Demo Alcoholslot Onderzoeksresultaten.

D.4 Misbruik van het alcoholslot

Onderzoeksvraag 4.1

Wat zijn de ervaringen van erkenninghouder installateurs en deelnemers met pogingen tot manipulatie? Hoeveel meldingen van pogingen tot manipulatie zijn er door erkenninghouder installateurs gedaan? (manipulatie: misleiding van het slot lukt of poging faalt)

Onderzoeksvraag 4.2

Welke typen manipulatie zijn geconstateerd door de RDW? En hoe vaak? Wat waren de ervaringen van de RDW hiermee?

Wanneer installateurs het slot uitlezen kunnen zij een melding van manipulatie doen bij de RDW. Een melding van een manipulatie door een installateur leidt in alle gevallen tot een controle door de RDW.

Door de RDW worden er verschillende soorten onregelmatigheden onderscheiden. In onderstaande tabel zijn de aantallen weergegeven. Het kan voorkomen dat er meerdere onregelmatigheden bij een deelnemer worden geregistreerd.

Type onregelmatigheid	aantal
onregelmatigheden met betrekking tot de bedrading*	3
onregelmatigheden met betrekking tot behuizing	0
onregelmatigheden met betrekking tot aansluitpunten**	1
onregelmatigheden met betrekking tot de software***	23
onregelmatigheden met betrekking tot de verzegeling****	8

* 1x bedrading niet geïsoleerd, 2x bedrading doorgeknipt

** 1x aansluitpunten niet volgens inbouwvoorschriften ingebouwd

*** 16x uitlezen van het alcoholslot niet mogelijk, 7x manipulatie van software

**** 2x het alcoholslot onvolledig verzegeld, 3x de verzegeling niet volgens inbouwvoorschriften, 2x de verzegeling beschadigd en 1x ontbrak de verzegeling

De onregelmatigheden met betrekking tot de software (16x uitlezen van het alcoholslot niet mogelijk en 7x manipulatie van software) heeft betrekking op incidenten in de dataketen en de oorzaak ligt hier niet bij de deelnemer. In het begin zijn er enkele malen een software manipulatie geconstateerd. Dit bleken technische problemen in het slot of in de ICT keten te zijn en niet verwijtbaar aan de deelnemer. Ook de gevallen wanneer het niet mogelijk was het alcoholslot uit te lezen is de oorzaak van technische problemen. Onregelmatigheden die zijn geconstateerd aan bedrading en functioneren van het slot zijn in gevallen verwijtbaar aan de deelnemer en in enkele gevallen aan de installateur.

Naast deze onregelmatigheden is het alcoholslotprogramma ook een aantal keren in de media geweest met betrekking tot de mogelijkheid van het misleiden van het slot:

- Fraudezaken met betrekking tot ontkoppeling handset (dit leidt tot geen hertest): door het CBR is een analyse uitgevoerd op de bronbestanden en is geconstateerd dat bij 150 deelnemers de handset ontkoppeld is. Voor 28 deelnemers heeft dit geleid tot een beëindiging van het alcoholslotprogramma. Deze 28 deelnemers hebben drie keer of meer de handset ontkoppeld en is het verdedigbaar te concluderen dat hier geen sprake meer kan zijn van een onbedoeld incident, maar een bewuste fraudeleuze handeling. De software is hier inmiddels op aangepast;
- Ook zijn de bronbestanden geanalyseerd op de handeling waarbij continue spanning op het slot wordt gehouden (dit leidt tot geen starttest). Uit analy-

se is gebleken dat 4 deelnemers dit hebben gedaan. Omdat niet kon worden aangetoond dat het om bewuste fraude ging hebben deze deelnemer een waarschuwing gekregen. Ook hierop is de software aangepast;

- Het misleiden van het slot door gebruik van een stofzuiger: de software is aangepast om dit te herkennen als misleiding.

Onderzoeksvraag 4.3

Hoeveel overtredingen van niet-meewerken (artikel 160, lid 6 WVV1994) zijn geconstateerd door de politie? Hoe vaak is een niet-werkend AS geconstateerd door de politie (artikel 9, lid 9, onder b)?

Overtredingen van niet-meewerken is vijf keer geconstateerd (5 beschikkingen artikel 160, lid 6 WVV 1994 is opgemaakt).

Onderzoeksvraag 4.4

Hoe vaak hebben gevallen van overtreding artikel 9 geleid tot strafrechtelijk optreden?

- artikel 9, lid 9, onder a (motorrijtuig niet voorzien van alcoholslot)
- artikel 9, lid 9, onder b (motorrijtuig niet voorzien van werkend alcoholslot)
- artikel 9, lid 9, onder c (wel alcoholslot, maar kenteken in alcoholregister is niet aan hem gekoppeld)
- artikel 9, lid 9, onder d (een ander dan de bestuurder heeft geblazen)

Voor de situatie dat het motorrijtuig niet voorzien is van een werkend alcoholslot (artikel 9, lid 9, onder b), dat het motorrijtuig voorzien is van een alcoholslot, maar het kenteken in het alcoholregister niet aan de betrokkene is gekoppeld (artikel 9, lid 9 onder c) en dat een ander dan de bestuurder heeft geblazen (artikel 9, lid 9 onder d) zijn (nog) geen processen-verbaal opgemaakt. Wel is driemaal geconstateerd dat het motorvoertuig waarin gereden werd niet voorzien was van een alcoholslot (artikel 9, lid 9 onder a) en hier is een proces-verbaal voor opgemaakt.

Het aantal mededelingen dat is opgemaakt voor deze overtredingen wijkt hiervan af (zie onderstaande tabel). In de praktijk blijkt dat er soms mededelingen worden opgemaakt zonder een proces-verbaal.

	proces-verbaal	mededeling
artikel 9, lid 9, onder a (motorrijtuig niet voorzien van alcoholslot)	3	35
artikel 9, lid 9, onder b (motorrijtuig niet voorzien van werkend alcoholslot)	0	4
artikel 9, lid 9, onder c (wel alcoholslot, maar kenteken in alcoholregister is niet aan hem gekoppeld)	0	1
artikel 9, lid 9, onder d (een ander dan de bestuurder heeft geblazen)	0	2

Tabel 9: aantal processen-verbaal en mededelingen artikel 9, lid 9 a t/m d

D.5 Procedures rond het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 5.1

Hoe is de werking van de systematiek rond de beëindiging van het alcoholslotprogramma en het verkrijgen van een rijbewijs zonder codering alcoholslotprogramma ervaren?

Het CBR heeft duidelijke afspraken gemaakt welk protocol te volgen in geval van (succesvolle) beëindiging van een alcoholslotprogramma. Deze werkwijze werkt snel en naar tevredenheid. Echter, indien het alcoholslotprogramma beëindigd zou moeten worden op basis van foute hertesten, dient dit allereerst afgestemd te worden met het ministerie van IenM in verband met het eventueel kwijtschelden van hertesten. Dit heeft als gevolg dat de duur van dit proces langer is voordat het besluit bekend is.

Na het succesvol beëindigen van het alcoholslotprogramma heeft de betrokkene de mogelijkheid zijn mening te geven over alcoholslotprogramma en het proces middels een exit-interview met het CBR. Hier wordt echter nauwelijks gebruik van gemaakt (ongeveer 2% van de betrokkenen die alcoholslotprogramma succesvol hebben afgerond). De weinige respondenten zijn over het algemeen positief in hun oordeel.

Onderzoeksvraag 5.2

Kan het CBR uit de voeten met de contra-indicaties, zoals beschreven in de ministeriële regeling? Missen er contra-indicaties? Biedt het inzicht rond contra-indicaties in bestaande dossiers handvaten?

Artikel 18:

Betrokkene komt niet in aanmerking voor het alcoholslotprogramma indien:

- a. hij de afgelopen vijf jaar aan het alcoholslotprogramma heeft deelgenomen, tenzij de doorverwijzing naar het alcoholslotprogramma plaatsvindt op basis van de uitslag van het ingevolge artikel 23, eerste lid, opgelegde onderzoek;*
- b. hij zich de afgelopen vijf jaar heeft moeten onderwerpen aan een onderzoek naar de rijgeschiktheid, tenzij de doorverwijzing naar het alcoholslotprogramma plaatsvindt op basis van de uitslag van het ingevolge artikel 23, eerste lid, opgelegde onderzoek;*
- c. hij naar het oordeel van een medisch deskundige lijdt aan een ernstige psychiatrische stoornis of dementie, dan wel aan een langdurige lichamelijke stoornis die deelname onmogelijk maakt;*
- d. dat het bij de politie bekend is dat hij regelmatig drogerende stoffen, anders dan alcohol, gebruikt;*
- e. hij uitsluitend de beschikking had over een rijbewijs voor de categorie A, het rijbewijs voor de categorie AM niet meegerekend, of*
- f. hij beschikt over een door het daartoe bevoegde gezag in Nederland afgegeven rijbewijs, maar op het moment van het nemen van het besluit, bedoeld in artikel 131, eerste lid, onderdeel b, van de wet niet in Nederland woonachtig is;*
- g. de overtreding waarop de mededeling is gebaseerd, is begaan als bestuurder van een motorrijtuig van de categorie AM.*

Contra-indicaties die zijn voorgekomen zijn:

- medische conditie;
- de bestuurder van een motorrijtuig valt in de AM-categorie;
- de bestuurder is niet woonachtig in Nederland.

Er worden geen contra-indicaties gemist naast de genoemde in artikel 18. Door het CBR wordt wel opgemerkt dat het alcoholslotprogramma lastig te volgen is voor betrokkenen met een stoornis als (een lichte vorm van) autisme, ADHD en andere prikkel-gerelateerde aandoeningen.

Onderzoeksvraag 5.3

Zijn er problemen ervaren door de deelnemers bij het betalen van facturen aan het CBR en de erkenninghouders producent? Zo ja, welke? Hebben CBR en erkenninghouders producent hierbij problemen ervaren? Zo ja, welke?

Enkele problemen/aandachtspunten aangekaart door het CBR;

- Opgemerkt wordt dat veel mensen problemen hebben met betalen binnen de gestelde termijnen. Het niet tijdig betalen door deelnemers betekent inschakelen van een incassobureau of dat een betrokkene niet langer mag deelnemen aan het alcoholslotprogramma;
- In het begin is gebleken dat het betalingskenmerk dat is opgenomen in de brief van het CBR vaak door deelnemers werd gezien als acceptgironummer, wat problemen veroorzaakte in de afhandeling van de betalingen. Dit is inmiddels opgelost bij het CBR. Na het oplossen hiervan zijn er verder geen problemen geconstateerd.

Enkele problemen/aandachtspunten aangekaart door deelnemers tijdens interviews, vragenlijstonderzoek en burgerbrieven:

- De kosten voor het alcoholslotprogramma zijn buitensporig hoog en niet door iedereen financieel te dragen (14 van de 20 geïnterviewden). In meer dan de helft van de burgerbrieven (57%) wordt het financieel aspect van het alcoholslotprogramma aangekaart (te duur, houdt geen rekening met persoonlijke draagkracht/omstandigheden, brengt financiële gevolgen met zich mee);
- De tussentijdse uitlezingen kosten extra geld waar je van tevoren geen rekening mee kan houden (2 van de 20 geïnterviewden);
- Het bellen naar de helpdesk brengt extra kosten met zich mee, evenals het aanschaffen van mondstukjes (1 van de 20 geïnterviewden).

Enkele problemen/aandachtspunten aangekaart door de producent:

- Deelnemers vinden de bedragen te hoog, steeds meer deelnemers vragen een betalingsregeling aan;
- Het is voor deelnemers moeilijk in te schatten welke kosten het alcoholslotprogramma maandelijks met zich mee brengt;
- In eerste instantie was de contractdatum de datum waarop geld werd geïnd van de rekening van de deelnemer. Vaak bleek dat er (nog) geen geld op de rekening stond waardoor betalingen te laat binnen waren. Dit is opgelost door aan de deelnemer te vragen op welke dag van de maand de producent mag incasseren. Dit werkt veel beter volgens de producent;
- Het toenemend aantal deelnemers (dagelijks circa 20 aanmeldingen) is merkbaar in het aantal incasso's en aantal terugboekingen (vanwege onvoldoende saldo). Dit resulteert in meer administratieve handelingen. Hiervoor zijn strikte procedurele afspraken gemaakt;
- Het team is uitgebreid omdat de capaciteit onvoldoende was om de werkzaamheden die het alcoholslotprogramma met zich mee brengt uit te voeren.

Onderzoeksvraag 5.4

Ervaren deelnemers, het feit dat de eerste beslissing tot verlenging niet aan de bestuursrechter kan worden voorgelegd, als problematisch? Hoe ervaren deelnemers overige aspecten van de procedure rond verlenging van het alcoholslotprogramma?

Vanaf het moment dat de eerste verlengingen zijn opgelegd zijn er geen opmerkingen en/of klachten binnengekomen bij de afdeling klachten.

Onderzoeksvraag 5.5

Wat vinden de deelnemers van de duur van het alcoholslotprogramma?

Het alcoholslotprogramma duurt minimaal 2 jaar. Bijna alle respondenten uit het vragenlijstonderzoek (95%, 78 van de 82 respondenten) vinden de duur van het alcoholslotprogramma (veel) te lang. In de interviews is dit door 11 van de 20 geïnterviewden genoemd.

Zeven (van de 20) geïnterviewden zijn van mening dat iedereen over één kam wordt geschoren op de wijze waarop het alcoholslotprogramma momenteel wordt opgelegd. Iemand die vaker is aangehouden met te veel alcohol krijgt hetzelfde alcoholslotprogramma opgelegd als iemand die de eerste keer is aangehouden met te veel alcohol. Hierin zou onderscheid in mogen worden gemaakt door de mogelijkheid het alcoholslot in gradaties (bijvoorbeeld met betrekking tot de duur) op te leggen.

Drie geïnterviewden (van de 20) hebben de suggestie gedaan ter stimulans goed gedrag te belonen met een verkorting van de lengte van het alcoholslotprogramma. Temeer omdat in de huidige spelregels van het alcoholslotprogramma bij 'slecht' gedrag een verlenging wordt opgelegd, zou het belonen van goed gedrag een positieve wending kunnen geven.

Onderzoeksvraag 5.6

Hebben de deelnemers nadelige gevolgen van het alcoholslotprogramma ervaren doordat het rijbewijs van categorie A (motor), C (vrachtwagen), D (autobus) of E (aanhangwagen) ongeldig is verklaard?

Binnen de procedures van het alcoholslotprogramma geldt dat deelnemers alleen in motorrijtuigen van de categorie B (personenauto) die zijn voorzien van een alcoholslot en op motorrijtuigen van de categorie AM (bromfiets) mogen rijden. Indien betrokkene in het bezit is van andere rijbewijscategorieën mag ook niet worden gereden in een motorrijtuig van deze rijbewijscategorieën. Er is voldoende media aandacht geweest over het feit dat vrachtwagenchauffeurs en buschauffeurs die het alcoholslotprogramma opgelegd hebben gekregen hierdoor hun beroep niet meer kunnen uitoefenen.

Via de ingezonden burgerbrieven is hier ook aandacht voor gevraagd. In 18 van de 107 (17%) burgerbrieven wordt genoemd dat het beroep niet meer uitgeoefend kan worden en dat men hierdoor zijn baan verliest. In het vragenlijstonderzoek is dit ook door een aantal deelnemers specifiek aangekaart. Daarnaast hebben 2 van de 20 geïnterviewde deelnemers aangegeven dat het rijden met een aanhangwagen (voor werk) of caravan (voor vakantie) niet meer mogelijk is en ervaren dit als belemmering. Zij zien niet in waarom niet met een aanhangwagen of caravan mag worden gereden wanneer er een alcoholslot in de auto is ingebouwd. Hierbij dient opgemerkt te worden dat conform de regels voor het B-rijbewijs wel gereden mag worden met een aanhanger tot 750 kilo.

Onderzoeksvraag 5.7

Wat zijn de ervaringen met het werken met de beslisregel voor het vaststellen van het regime van het alcoholgebruik voor het alcoholslot? (toelichting: die eventueel kan leiden tot een ander uitleesregime, uit programma zetten of verlenging)

De eerste periode van zes maanden moet het alcoholslot om de 46 dagen (zware uitleesregime) uitgelezen worden. Indien de deelnemer zich houdt aan de spelregels kan na zes maanden door het CBR worden bepaald om dit te verlagen naar 92 da-

gen (lichte uitleesregime). Het werken met het vaststellen van het uitleesregime werkt naar tevredenheid volgens het CBR.

Op basis van de beoordeling blijkt dat de meeste foutieve blaastesten (hertesten) in de eerste termijn zitten. In deze periode mag men experimenteren met de starttest. Het CBR stelt voor de experimenteerperiode van de start- en de hertest gelijk te trekken, inclusief het optimaliseren van de begeleiding (zeer zeker t.a.v. de eerste termijn).

D.6 Motivatieprogramma van het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 6.1

Hoe hebben de deelnemers het motivatieprogramma van het alcoholslotprogramma ervaren?

Vanaf 1 december 2011 tot en met april 2014 zijn er 375 cursussen geweest. Het gemiddeld aantal deelnemers per cursus is 12 deelnemers met een minimum van 8 deelnemers. Tot april 2014 hebben ongeveer 4.500 mensen zich ingeschreven voor het motivatieprogramma. Deelnemers aan het motivatieprogramma zijn veelal mannen (onderzoeksvraag 1.1: meer mannen krijgen het alcoholslotprogramma opgelegd, namelijk 86% van alle besluiten alcoholslotprogramma betreft een man). De leeftijd varieert en ongeveer 30% is beginnend bestuurder.

Het globale programma van het motivatieprogramma is als volgt:

- Dag 1: kennismaking, uitleg slot, vorderingsprocedure, toelichting komende periode;
- Dag 2: ervaringen met alcoholslot, risico-inventarisatie;
- Dag 3: bespreken data ASP, alcoholgebruik (gewoontes en gedrag).

In 2013 is het programma uitgebreid kwantitatief en kwalitatief geëvalueerd en heeft geleid tot aanscherping van het programma. De globale indeling is niet gewijzigd. Wel is de volgorde van onderdelen gewijzigd en zijn onderdelen verwijderd/toegevoegd. Op dag 1 is de volgorde van enkele onderdelen enigszins gewijzigd. Op dag 2 is het onderdeel "eerste ervaringen met het alcoholslot" toegevoegd en zijn de onderdelen plan van aanpak en veranderplan samengevoegd. Dag 3 is onveranderd gebleven.

Over het algemeen zijn deelnemers tevreden over de geboden begeleiding door de trainers van het motivatieprogramma. Dit blijkt uit het vragenlijstonderzoek (74%, 124 van de 167 respondenten). 86% (144 van de 167) is tevreden over de communicatie met de trainers.

Een aantal aspecten die als positief zijn ervaren door geïnterviewde deelnemers:

- Uitleg over restalcohol en hoe lang alcohol in je bloed blijft (3 van de 20 geïnterviewden);
- Contact met lotgenoten en het kunnen uitwisselen van ervaringen (5 van de 20 geïnterviewden);
- Film over het effect van alcohol op rijden (1 van de 20 geïnterviewden);
- Het motivatieprogramma is in de avonduren te volgen (1 van de 20 geïnterviewden).

Zeven geïnterviewden waren minder positief over het motivatieprogramma en waren van mening dat er veel overbodige informatie werd gegeven, omdat veel al staat in de informatieboekjes die je krijgt uitgereikt.

Voor deelnemers is het prettig om persoonlijk contact te hebben. De ondersteunende insteek van het programma en het ontbreken van het oordeel van de trainers wordt zeer gewaardeerd door de deelnemers. Inhoudelijk is de kanttekening door deelnemers (6 van de 20 geïnterviewden) geplaatst dat deze training eerder in het programma van het alcoholslot had moeten plaatsvinden, omdat gedurende het eerste dagdeel allerhande procedures en spelregels worden besproken, terwijl er ook personen aanwezig zijn die al geruime tijd met een alcoholslot rondrijden. Eerst het motivatieprogramma volgen, dan rijden met een alcoholslot. Dit is in 2013 gewijzigd en mogelijk gemaakt voor de deelnemers. Deelnemers die de oude situatie

niet kennen geven aan dat ze het programma het liefst zien bij de start van het gehele alcoholslotprogramma.

Onderzoeksvraag 6.2

Werkt de vormgeving van het motivatieprogramma naar tevredenheid (volgens deelnemers en trainers van het motivatieprogramma)? Worden er zaken gemist? Is er behoefte aan individuele gesprekken?

Volgens trainers:

In het begin na invoering van het alcoholslotprogramma hebben de trainers het programma als erg vol ervaren. Met name de eerste dag hadden trainers veel moeite te het volledige programma te doorlopen. Enerzijds kwam dit door de vragen die er leefden bij de deelnemers en dat het programma het eerste contactmoment tussen deelnemers en vertegenwoordiger van het alcoholslotprogramma was. Anderzijds leek de tijdsplanning van het programma van de eerste dag erg krap en was er weinig ruimte voor onvoorziene omstandigheden. Na aanscherping van het programma bestaat de indruk dat er een evenwichtiger en een beter op de doelgroep toegespitst programma ligt.

In januari 2014 zijn alle trainers geschoold in het hernieuwde programma. Deze scholing is door zowel de trainers als door de productmanager van het CBR als zeer waardevol, plezierig en helder ervaren. Het heeft trainers nog weer beter voorbereid op hun taak. Vanaf 6 februari wordt iedere cursus volgens het nieuwe programma gegeven. De eerste bevindingen zijn uiterst positief.

Samenhangend met de programmawijzigingen zijn ook de gebruikte materialen (PowerPoint presentatie en werkboeken) aangepast. Zo zijn de brieven rond het uitlezen (die tijdens het alcoholslotprogramma aan deelnemers worden verstuurd) opgenomen in de PowerPoint presentatie.

In november 2013 is gestart met 0 en 1 metingen onder deelnemers naar aanleiding van de deelname aan het motivatieprogramma. Dit betreft een eigen initiatief van de trainers van het motivatieprogramma om de geboden kwaliteit verder te verhogen. De uitkomsten ervan zullen ook begin 2015 met het CBR gedeeld en besproken worden.

Deelnemers vragen met enige regelmaat om een bevestiging van deelname als het motivatieprogramma is afgerond. Om aan deze wens tegemoet te komen krijgen deelnemers deze bevestiging als de 1 meting is ingevuld. Dit betreft een elektronische bevestiging van deelname zonder verdere juridische status.

Deelnemers zijn over het algemeen tevreden en krijgen goed de mogelijkheid om hun eigen ervaringen met alcoholgebruik te delen. Over het algemeen is er (nog) geen behoefte geweest bij deelnemers aan individuele gesprekken. Gedurende het programma is wel ruimte voorzien voor een individueel moment. Deze contactmomenten zijn overigens nog niet actief aangeboden. Deelnemers benaderen trainers dan ook individueel.

In het begin is gebleken dat de taalbarrière bij deelnemers een zorgpunt is. Indien deelnemers problemen hebben met de Nederlandse taal is gebleken dat zij worden geholpen door burens of door hulp thuis. Trainers proberen hierbij te helpen door veelal beeldend uit te leggen. Dit werkt echter wel vertragend. Indien een deelnemer de taal niet of niet voldoende beheerst kan er een nieuw individueel traject gestart worden, indien dit van tevoren is gesignaleerd of door de deelnemer duidelijk is gemaakt. Dit traject duurt 1 dag (dagdeel van 3,5 uur) en wordt daarom niet

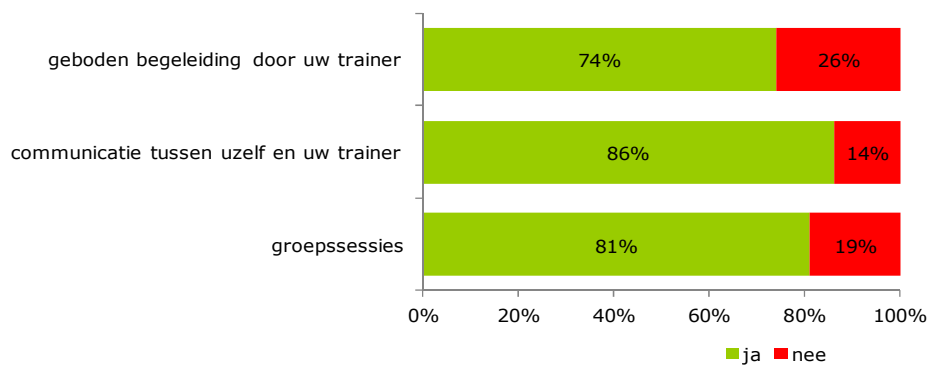
actief aangeboden, omdat het dan mogelijk een interessante optie wordt in vergelijking met de reguliere training van 3 dagen. Daarnaast krijgen mensen die de taal niet machtig zijn hulp van het thuisfront of van andere deelnemers. Toch blijft dit een zorgpunt als het gaat om bijv. de spelregels.

Inmiddels (april 2014) vinden er met regelmaat individuele trajecten plaats voor anderstaligen. Dit blijkt telkens naar tevredenheid te zijn van de individuele deelnemers. Er is tot op heden feitelijk geen enkele keer misbruik gemaakt van deze mogelijkheid. Wel blijft deelname aan een dergelijk programma afhankelijk van de signalering van het CBR, politie en/of de trainers van het motivatieprogramma dat iemand de Nederlandse taal niet machtig is.

Door de deelnemers wordt vaker aangegeven dat het wenselijk is een eindgesprek te hebben (vlak voor het einde van het alcoholslotprogramma) over hoe zij het drinken van alcohol en rijden gescheiden kunnen houden zonder een alcoholslot. Ook komt het voor dat deelnemers uit eigen initiatief melden dat ze een alcoholprobleem hebben en hoe ze er mee bezig zijn (vaak al contact met de verslavingszorg).

Volgens deelnemers:

Een ruime meerderheid van de respondenten die de enquête hebben ingevuld is tevreden over het motivatieprogramma. Driekwart (124 van de 167 respondenten) is tevreden over de geboden begeleiding door de trainer, 81% (124 van de 167 respondenten) is tevreden over de groepsessies en 86% is tevreden over de communicatie met de trainer (144 van de 167 respondenten).

Grafiek 4: tevredenheid motivatieprogramma

In het motivatieprogramma wordt geen gebruik gemaakt van individuele ondersteuning. Wel bestaat de mogelijkheid voor deelnemers om de trainer individueel te benaderen voor eventuele vragen of andere zaken. De ruime meerderheid (88%) van de respondenten (147 van de 167) geeft dan ook aan geen individuele ondersteuning gemist te hebben.

Een aantal aandachtspunten die door de geïnterviewde deelnemers zijn genoemd:

- meer aandacht over de werking van het alcoholslot (bijv. technische uitleg door de producent) en meer inzicht in de totale kosten van de maatregel (5 van de 20 geïnterviewden);
- meer informatie over waar ze met welke vragen terecht kunnen en wie nu welk bevoegdheden/taken heeft (5 van de 20 geïnterviewden);
- meer aandacht voor de gevolgen/situaties 'rijden onder invloed', ofwel de gevolgen (intermenselijk maar ook juridisch) van ongevallen waarbij alcohol

in het spel is. Dit is echter geen onderdeel van het motivatieprogramma (2 van de 20 geïnterviewden);

- Een vertegenwoordiger van het CBR zou aanwezig moeten zijn tijdens de cursus om vragen te beantwoorden die bij deelnemers leven (2 van de 20 geïnterviewden).

Onderzoeksvraag 6.3

Wat zijn de ervaringen met de instructie/opleiding tot trainer van het motivatieprogramma?

De trainers van het motivatieprogramma hebben in samenwerking met het CBR de cursus opgesteld voor de trainers van het motivatieprogramma. In het begin had men (nog) geen ervaring met het motivatieprogramma en het alcoholslotprogramma als maatregel. Dit maakte de eerste trainingen lastig. Gedurende de trainingen zijn accenten anders gelegd aan de hand van de behoefte van de trainers. Trainers van het motivatieprogramma hebben aangegeven meer informatie te willen hebben over de techniek van het slot (het gebruik van het slot, hoe deelnemers het beste met het slot om kunnen gaan, e.d.). Deze kennis is inmiddels opgedaan tijdens een werkbepreking waar een vertegenwoordiger van de producent uitleg heeft gegeven over de techniek van het alcoholslot.

In januari 2014 zijn alle trainers geschoold in het hernieuwde programma. Inmiddels (april 2014) zijn er 20 trainers opgeleid. De 'nieuwe' trainers ondervinden veel ondersteuning van de reeds langer gecertificeerde trainers en er vindt dan ook veel onderlinge uitwisseling plaats. In de nabije toekomst is gewenst bijscholing voor trainers op te zetten waarmee een extra verdieping op het vlak van trainer/coachingsvaardigheden wordt beoogd.

D.7 Ervaringen installatie/uitbouw/uitlezen van het alcoholslot

Onderzoeksvraag 7.1

Zijn deelnemers tevreden met de beschikbare keuze in alcoholsloten (type, merk)? Hoe is hun keuze bevallen?

De deelnemers zijn niet tevreden met de beschikbare keuze blijkt uit de interviews (14 van de 20 geïnterviewden). Ze missen concurrentie in de levering van alcoholsloten. Zij verwachten dat concurrentie zich zal doorvertalen in lagere kosten voor een alcoholslot.

Onderzoeksvraag 7.2

Hebben zich bij de installatie van het alcoholslot problemen voorgedaan bij de installatie, de uitbouw of bij het uitlezen van het AS? Zo ja, welke problemen zijn dat?

De meerderheid van de deelnemers uit het vragenlijstonderzoek heeft geen problemen ervaren bij de inbouw van het alcoholslot in de eigen auto (78%, 125 van de 161 respondenten). De meest aangekaarte problemen die zich hebben voorgedaan hebben betrekking op:

- Het is lastig dat je voor de installatie zelf niet naar het inbouwstation mag rijden en ook niet terug mag rijden omdat het slot eerst moet worden ingebouwd voordat je je rijbewijs kan aanvragen. Ten tijde van inbouw van het slot bezitten de deelnemers nog geen geldig rijbewijs;
- Er is schade ontstaan aan het dashboard;
- Het inbouwen duurde te lang.

De meerderheid van de respondenten is ook tevreden over het uitlezen van het alcoholslot. Bij ongeveer 15% van de respondenten hebben zich problemen voorgedaan (31 van de 195 respondenten). De belangrijkste en meest voorkomende problemen waar deelnemers tegen aan zijn gelopen zijn:

- Er werd een steekproef door de RDW uitgevoerd, dit nam (onverwachts) veel tijd in beslag;
- Data/resultaat wordt niet meegegeven;
- Het alcoholslot gaf foutmeldingen na het uitlezen;
- Het uitlezen inclusief de reistijd legt een behoorlijk beslag op je dagbesteding en vergt veel verlofuren voor het uitlezen van het slot omdat dit regelmatig moet plaatsvinden;

Gemiddeld duurt het 15 tot 30 minuten om het alcoholslot uit te lezen.

Ervaringen van installateurs bij inbouw/overbouw

Het komt regelmatig voor dat mensen niet de juiste papieren bij zich hebben om het slot te kunnen laten inbouwen. Dit blijft een lastige situatie. Wat nog wel eens voorkomt bij een overbouw is dat alle kabels op lengte zijn geknipt in de oude auto. Bij het installeren in het volgende voertuig zijn deze vaak te kort.

Onderzoeksvraag 7.3

Heeft de deelnemer problemen ervaren bij de inbouw van het alcoholslot als de inbouw in een ander voertuig dan het eigen motorvoertuig heeft plaatsgevonden?

Wanneer het alcoholslotprogramma is opgelegd kan de betrokkene beslissen het alcoholslot in te laten bouwen in een voertuig van een ander (bijvoorbeeld van de ouders of van de partner). 17% van de deelnemers die aan het vragenlijstonderzoek heeft deelgenomen (35 van de 195) heeft het alcoholslot laten inbouwen in een voertuig van een ander. In ruim de helft van deze gevallen (59%) zijn er geen pro-

blemen voorgevallen. De overige respondenten hebben aangegeven last te hebben ondervonden met betrekking tot lease- en bedrijfsauto's en de procedures die de werkgever hierbij hanteert en niet met de installatie van het slot zelf.

Onderzoeksvraag 7.4

Zijn er problemen opgetreden bij APK-keuring van auto's met een alcoholslot, bijvoorbeeld bij het geven van de overbruggingscode aan de garage?

Nee, de deelnemer kan bij de producent een garagecode aanvragen die wordt afgegeven aan de garage die de keuring uitvoert. Met deze garagecode wordt het alcoholslot tijdelijk uitgeschakeld. Het is echter een enkele keer voorgekomen dat tijdens een APK-keuring (of garagebezoek) een 'overtreding' is geregistreerd omdat de deelnemer geen garagecode heeft aangevraagd voor het garagebezoek. Eén van de deelnemers die is geïnterviewd heeft aangegeven dat het tweemaal is overkomen dat na een bezoek aan de garage vergeten was de garagecode uit te zetten.

Onderzoeksvraag 7.5

Welke verzoeken zijn er door installateurs gedaan bij de producenten? Waren deze mogelijk in te willigen? Passen ze bij de regels? Hoe zijn de verzoeken afgehandeld?

Bij de producent zijn er geen specifieke verzoeken van installateurs binnengekomen. Wel zijn enkele verzoeken die door de installateur zijn gedaan bij de producent:

- Vaak wordt een verkeerde houder van het slot aangeleverd door de producent. De installateur heeft het verzoek gedaan voor aanlevering van een universele houder;
- Aanlevering van de map met informatie voor installateurs (stappenplan, werkwijze, oplossen van problemen). Deze is later beschikbaar gesteld, echter wordt deze niet actief verspreid.

Onderzoeksvraag 7.6

Welke verzoeken zijn er door deelnemers gedaan bij de installateurs? Waren deze mogelijk in te willigen? Passen ze bij de regels? Hoe zijn de verzoeken afgehandeld?

Circa 10% van de respondenten (22 van de 194) heeft aan de installateur gevraagd om iets te veranderen aan het slot. De aanpassingen die werden gevraagd zijn divers van aard. Veel respondenten vroegen om iets te veranderen aan de installatie, bijvoorbeeld een andere plaats van bevestiging of een langer snoer. Ook werd een aantal verzoeken gedaan met betrekking tot het waarschuwingssignaal of om de blaastijd te verkorten. Verzoeken die in strijd zijn met de regels zijn niet ingewilligd door de installateurs.

Onderzoeksvraag 7.7

Wat maakt de erkenningsregeling voor producenten en installateurs (on)aantrekkelijk?

Voor installateur

Door de erkenningsregeling is er geen wildgroei aan inbouwstations; dit wordt hiermee gereguleerd. De voorwaarden vereisen dat uitsluitend gecertificeerde medewerkers mogen installeren. Bij vertrek of ziekte van zo een medewerker is deze niet snel te vervangen. De meeste inbouwstations hebben doorgaans ook maar 1 gecertificeerde installateur/monteur. Bij inbouw is deze eis voor de hand liggend, echter voor uitlezen zou deze eis versoepeld mogen worden.

Voor producent

Redenen waarom de erkenningsregeling lastig is volgens de producent:

- De regels rondom de privacy zijn zeer complex en vergen een grote inspanning;
- De vertaalslag van de data naar de RDW dient universeel te zijn en vergt grote inspanning.

Onderzoeksvraag 7.8

Bestaat er tevredenheid bij de deelnemers over landelijke dekking installateurs?

Het netwerk van installateurs is een continu proces waaraan wordt gewerkt door de producent. De dekking zoals nu gerealiseerd is conform de regels/standaard. Echter meer inbouwstations kan de spoeling in het noorden dusdanig dun maken dat het voor de inbouwstations niet meer interessant is om ook up-to-date te blijven.

Onderzoeksvraag 7.9

Zijn er voldoende producenten en installateurs voor uitvoering van het programma? Indien onvoldoende, waar ligt dit aan?

Er zijn voldoende installateurs in gebieden waar veel aanbod aan deelnemers is. Voor de gebieden waar minder aanbod is blijft het moeilijk een installateur te motiveren. De investeringen wegen dan niet op tegen de opbrengsten. Bovendien wordt er onvoldoende routine opgebouwd zodat de vaste vergoedingen voor werkzaamheden dan niet voldoen. Niettemin voldoet de producent aan de gestelde norm van maximaal een onderlinge afstand van 60 km. In dichtbevolkte regio's zijn er twee keer zoveel installateurs dan wordt vereist om flexibel te kunnen plannen en wachttijden te voorkomen.

Onderzoeksvraag 7.10

Is er voldoende personele capaciteit om aan de vraag te kunnen voldoen?

De producent organiseert elke 3 maanden een ASP-technici training. Momenteel zijn er 56 erkende inbouwlocaties met in totaal 100 gecertificeerde technici. Het gemiddelde aantal technici per locatie is 1,78. De installateurs geven aan dat er voldoende capaciteit is. Het uitlezen kost nu minder tijd dan in het begin en kan nu vaak tussendoor. Het inbouwen kost meer tijd dan het uitlezen. Het uitlezen duurt circa 15 minuten en het inbouwen ongeveer 1 uur.

Onderzoeksvraag 7.11

Wat is het aantal onderhoudsbeurten van sloten (regulier en ongepland) en het aantal sloten dat is vervangen? Wat waren de redenen voor het vervangen van de sloten?

Vanaf december 2011 tot en met eind juli 2014 zijn er 7.185 meldingen van inbouw gedaan door de erkende installateurs. Het aantal onderhoudsbeurten en het aantal sloten dat zijn vervangen vanaf december 2011 tot en met eind juli 2014 zijn:

- 28.724 reguliere onderhoudsbeurten op sloten;
- 5.401 ongeplande onderhoudsbeurten op sloten;
- 274 vervangingen van sloten (circa 4% van alle inbouwmeldingen).

Naast de reguliere uitlezingen (reguliere onderhoudsbeurten) kan het voorkomen dat deelnemers in bepaalde gevallen een extra keer het slot dienen uit te lezen. Dit zijn de ongeplande onderhoudsbeurten. Dit komt door het verkeerd gebruik van het alcoholslot door de deelnemer, bijvoorbeeld door het weigeren van hertesten of door een eventuele manipulatie.

Een aantal gevallen waardoor een slot moest worden vervangen:

- Klikgeluid in handset was niet hoorbaar meer;
- Softwaremelding bleef vragen om mondstuk;

- Blaastest was goed, toch startte de auto niet.

Onderzoeksvraag 7.12

Hoe heeft de deelnemer de afstand ervaren tussen de woning en het servicepunt waar het alcoholslot werd uitgelezen?

Voor sommige deelnemers levert het een aanzienlijke reistijd op, afhankelijk van waar in Nederland de betreffende deelnemer woont. De ruime meerderheid (79%, 154 van de 194 respondenten) is tevreden over de afstand naar de installateur. De gemiddelde afstand naar de installateur is 19 kilometer. De meeste respondenten (circa 75%, 142 van de 193 respondenten) wonen op een afstand van maximaal 25 kilometer van de installateur.

Een tijdelijke schorsing van een uitleesstations kan als gevolg hebben dat de deelnemers wel eens een langere afstand moeten rijden. Er waren twee gevallen voorgekomen waarbij een installateur failliet was gegaan en waarbij de erkenning was ingetrokken. De deelnemers van deze twee installateurs zijn opgevangen door installateurs in de omgeving.

Tijdens interviews is door 4 van de 20 geïnterviewden aangegeven dat voor het uitlezen veel verlofuren opgenomen dienen te worden. Een meer wenselijke situatie is de mogelijkheid om de uitlezing in de avonduren of in het weekend te laten plaatsvinden.

D.8 Informatievoorziening tijdens het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 8.1

Hoe is de beschikbaarheid en de kwaliteit van informatie over het alcoholslot ervaren door de deelnemers?

Onderzoeksvraag 8.2

Was de informatievoorziening door het CBR en de producent over het alcoholslotprogramma voldoende? Hoe wordt deze gewaardeerd door de deelnemers? (indien van toepassing ook de waardering van de informatievoorziening van het OM, de RDW en de politie)

Onderzoeksvraag 8.3

Hoe hebben de deelnemers de communicatie tussen hen en het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs en de producenten ervaren tijdens het alcoholslotprogramma? (indien van toepassing ook communicatie met de politie)

Informatievoorziening CBR

Alle gebruikelijke middelen zijn door het CBR ingezet om deelnemers goed te informeren en te instrueren. Uit het vragenlijstonderzoek volgt dat ongeveer de helft (49%) van de respondenten de informatievoorziening door het CBR onvoldoende acht (96 van de 195 respondenten). Redenen waarom de informatievoorziening als onvoldoende is beschouwd is in onderstaand overzicht weergegeven:

	aantal	perc
op punten ontbrak informatie	58	60%
op punten klopte de geleverde informatie niet	30	31%
op punten is de geleverde informatie niet duidelijk genoeg	67	70%
op punten is de gebruikte toonzetting over alcoholgebruik ongepast	18	19%
toelichting \ anders, namelijk	82	85%
Totaal	96	100%

60% van deze respondenten hebben aangegeven dat er op punten informatie ontbrak en 70% heeft aangegeven dat op punten de geleverde informatie niet duidelijk genoeg was. Belangrijkste punten en meest voorkomend zijn:

- meer informatie over het traject van het alcoholslotprogramma (financiën, inbouw, etc.);
- gebruik van moeilijke woorden zou minder mogen;
- betere uitleg over de consequenties wanneer je een test uitvoert in de proefperiode⁹ en meer nadruk op de eventuele invloed van het gebruik van mondwater en dergelijke producten op het alcoholslot.

De meest genoemde redenen in de open antwoorden/toelichten van het vragenlijstonderzoek waren:

- Toonzetting in de brieven is negatief;
- De helpdesk is niet altijd toegankelijk (lastig bereikbaar en onvriendelijk);

⁹ De eerste 6 maanden van het alcoholslotprogramma wordt beschouwd als de "proefperiode". Ten aanzien van de initiële test mag in de eerste 6 maanden ongelimiteerd hoge blaastesten hebben (lees feitelijk 5 maanden want bij de vierde uitlezing met een interval van 46 dagen wordt het regime bepaald voor de volgende termijn. Voor deze periode zit men standaard in het zware regime = uitlezing om de 46 dagen), De auto kan immers toch niet starten en de achterliggende gedachte is dat de deelnemer hiermee de werking en de begrenzing van het slot leert kennen. Voor wat betreft de hertest weigeren dan wel een te hoog promillage zijn de regels anders. Over de gehele periode (minimaal 2 jaar) mag dit niet meer dan 4 maal voorvallen.

- De informatie in de folders/documentatie was te veel om (snel) te bevatten. Daarnaast staat alle benodigde informatie op verschillende plaatsen: het CBR, de producent, trainers van het motivatieprogramma, blogs, etc.
- Er ontbreekt een overzicht van alle kosten die het alcoholslotprogramma met zich meebrengt;
- Er wordt geen actueel informatieboekje (na)gestuurd terwijl er tussentijds wijzigingen worden doorgevoerd.

De brieven die worden verstuurd door het CBR worden door alle geïnterviewde deelnemers beschouwd als star en negatief. Deelnemers hebben aangegeven dat gezien de zwaarte van de maatregel een meer persoonlijke benadering gewenst is.

Drie geïnterviewde deelnemers (van de 20) ervaren de helpdesk van het CBR als vriendelijk, echter er is een gebrek aan kennis over het alcoholslotprogramma bij de helpdesk en dan moet er informatie ingewonnen worden bij de back-office of er wordt een terugbelnotitie gemaakt zodat een collega de beantwoording van de vraag kan overnemen. Ook is door drie geïnterviewden (van de 20) het constant dreigen van het CBR met het intrekken van het rijbewijs genoemd als aandachtspunt.

Informatievoorziening producent

De informatievoorziening wordt niet altijd als voldoende ervaren door de deelnemer. Het lastige is dat de deelnemer op het moment van de instructie/training nog niet de vertaalslag kan maken naar de praktijk. Daarnaast wordt deze instructie gegeven in een periode dat een deelnemer veel andere zaken dient te regelen voor deelname aan het ASP.

De producent streeft er naar om zo goed mogelijk in te spelen op de behoefte van de deelnemer. Het instructiehandboek is enkele malen geüpdate. Met de nog in te voeren vernieuwde instructie-checklist bij installatie wordt de informatievoorziening beter en op elke inbouwlocatie gelijklopend.

Informatievoorziening Openbaar Ministerie

Circa 30% van de respondenten die de enquête hebben ingevuld vond de informatievoorziening van het Openbaar Ministerie voldoende (29%, 56 van de 193 respondenten). Een kwart van de respondenten acht de informatievoorziening vanuit het Openbaar Ministerie onvoldoende (27%, 53 van de 193 respondenten). De overige geënquêteerden hebben aangegeven geen contact te hebben gehad met het Openbaar Ministerie. Redenen waarom de informatievoorziening als onvoldoende is beschouwd:

	aantal	perc
op punten ontbrak informatie	10	20%
op punten klopte de geleverde informatie niet	23	45%
op punten is de geleverde informatie niet duidelijk genoeg	20	39%
toelichting \ anders, namelijk	47	92%
Totaal	51	100%

In de toelichting van het vragenlijstonderzoek is veelal aangegeven door de respondenten helemaal geen informatie te hebben gekregen van het Openbaar Ministerie (29 respondenten).

Informatievoorziening Politie

De meerderheid heeft in het vragenlijstonderzoek aangegeven geen contact te hebben gehad met de politie (62%). Van degenen die aangegeven hebben contact te hebben gehad met de politie (74 van de 194 respondenten) vond 74% de informatie onvoldoende.

Informatievoorziening RDW

In het vragenlijstonderzoek heeft ook de meerderheid aangegeven geen contact te hebben gehad met de RDW (141 van de 190, 74%). Van degenen die aangegeven hebben contact te hebben gehad met de RDW (49 van de 190) vond 39% de informatie onvoldoende (10% van het totaal).

Informatievoorziening Installateurs

Contacten met de installateurs verlopen soepel, 72% van de respondenten (139 van de 193) achten de informatievoorziening vanuit de installateurs voldoende. Door degenen die de informatievoorziening als onvoldoende hebben geacht (42 van de 193) is veelal (door 16 van de 42) genoemd dat de installateur geen informatie gaf over het alcoholslotprogramma en naar het CBR en de producent is doorverwezen voor meer informatie. Dit is in lijn met de procedures en hetgeen dat met de installateurs is afgesproken.

Informatievoorziening trainers van het motivatieprogramma

In de beginfase na invoering van het alcoholslotprogramma werd de informatie over het algemeen als verwarrend ervaren en in sommige gevallen als tegenstrijdig. De informatie voor de deelnemers komt vanuit veel verschillende kanalen (CBR, producent, RDW, trainers). De CBR folder werd ervaren als te ingewikkeld, met een hoog taalniveau en is niet passend voor de doelgroep. Er lijkt bij deelnemers veel onduidelijkheid en verwarring op te treden door enerzijds de hoeveelheid informatie (deelnemers ontvangen een uitgebreide folder van het CBR en twee folders van de producent) en anderzijds door tegenstrijdige informatie die erin staat. Zo staat in de folder van de producent andere informatie dan in de folder van het CBR en geven monteurs van uitleesstations andere adviezen.

Dit lijkt iets verbeterd te zijn. Deels speelt hier mogelijk gewenning een rol. Trainers merken op dat de folder van de producent is verbeterd. Ook de kaart met de spelregels van het alcoholslotprogramma, welke verstrekt wordt door het CBR, wordt als een goede aanvulling ervaren. Alle informatie is nog steeds erg "talig" waardoor mensen die wat meer visueel en/of praktisch zijn aangelegd soms moeite hebben deze op te nemen. Het zou wat meer 'jip en janneke taal' mogen hebben en ook meer visueel gemaakt mogen worden. Doordat de informatie tijdens het motivatieprogramma ook op andere wijze wordt aangeboden is alle informatie na afloop van het motivatieprogramma voor de "niet zo talige" deelnemers ook voldoende helder.

Onderzoeksvraag 8.4

Welke vragen worden vaak gesteld aan het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs en de producenten door de deelnemers? Konden deze beantwoord worden?

CBR

De meest gestelde vragen zijn:

- "Hoe kan het dat ik op een bromfiets ben aangehouden en toch een alcoholslotprogramma krijg?"
- "Wat zijn de totale kosten?"
- "Ik heb zelf geen auto: en nu?"
- "Ik heb geblazen. Wat zijn de consequenties van de foutieve hertest?"

- "Ik kan niet betalen: en nu?"
- "Wat gebeurt er na 5 jaar?"
- "Zijn er alternatieven?"
- "Hoe zit het met de samenwerking tussen verschillende partijen?"
- "Hoe werkt de samenloop met de strafrechtelijke procedure?"
- "Ik heb een negatieve uitslag bij mijn hertest, hoe kan dat?"
- "Kan ik eerder of later laten uitlezen dan de gestelde datum?"
- "Hoe is de procedure als ik klaar ben met het programma?"

Alle bovengenoemde vragen konden worden beantwoord door het CBR.

Trainers motivatieprogramma

Deelnemers hebben veel vragen en opmerkingen over de procedure, de werking van het slot, het opleggen van de maatregel, e.d. De volgende vragen komen vaak terug tijdens de training:

- Het uitlezen en de communicatie rondom het uitlezen van het alcoholslot;
- Rijden met het alcoholslot in het buitenland;
- Wanneer een zwaar en een licht regime;
- Betalingen en kosten van het alcoholslotprogramma;
- Verwachtingen;
- Gevolgen van een ongeldige blaastest;
- Foutieve start- of hertest door etenswaren o.i.d.;
- Communicatie in het algemeen met CBR en de producent;
- Het waarom van het opleggen van de maatregel;
- Spelregels;
- Hoe verhouden de verschillende partijen zich tot elkaar?

De meeste vragen konden voldoende beantwoord worden. Op vragen over kosten wordt terughoudend gereageerd. Hiervoor wordt verwezen naar het CBR en/of de producent.

Installateurs

Veel voorkomende vragen die aan installateurs worden gesteld is of tijdens de uitlezing eventuele 'fouten' kunnen worden gezien en vragen over aspecten die in de media verschijnen (bijvoorbeeld over het omzeilen van het systeem). Ook een vaak gestelde vraag: "Het slot is nu ingebouwd, hoe nu verder?". Installateurs hebben niet voldoende informatie over het gehele proces van het alcoholslotprogramma en moeten de deelnemers verwijzen naar het CBR. Indien vragen worden gesteld wordt de deelnemer doorverwezen naar de producent of het CBR.

Producent

De meeste voorkomende vraag is waarom er een vervroegde terugroep modus wordt aangegeven door het slot. Deze vraag kan niet door de producent/ service-provider/installateur worden beantwoord vanwege privacy wetgeving. Het CBR kan achteraf door analyse van de data uitsluitend hierover geven. Echter worden niet alle redenen, vooral de 'technical recall' gezien door het CBR en daarom ook niet teruggekoppeld aan de deelnemer. Dit wekt frustratie/onbegrip op bij de deelnemer. Ook worden regelmatig prijsopgaven opgevraagd door deelnemers. Evenals uitleesgegevens die regelmatig worden opgevraagd.

Onderzoeksvraag 8.5

Wat zijn de ervaringen m.b.t. de contacten tussen de deelnemers en het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs, de producenten en de gemeente? (hoe vaak, waarover, welke knelpunten, e.d.)

Ervaringen van het CBR met contact met de deelnemers

Deelnemers van het alcoholslotprogramma benaderen de helpdesk van het CBR regelmatig wanneer zij vragen/opmerkingen hebben over het programma. Ook bestaat de mogelijkheid voor de deelnemer om na het succesvol afronden van het alcoholslotprogramma vrijwillig hun ervaringen te delen met het CBR. Hieruit blijkt dat:

- Het alcoholslotprogramma veel te duur wordt gevonden;
- Oneerlijk is dat gelijk bij de eerste aanhouding het alcoholslotprogramma wordt opgelegd;
- De totale doorlooptijd van twee jaar veel te lang is.

De meest voorkomende opmerkingen/klachten van deelnemers volgens het CBR zijn:

- De deelnemer is het niet eens met de beoordeling van de uitleesgegevens;
- Bedenkingen over de werking van het slot: werkt het slot wel naar behoren;
- Het alcoholslotprogramma wordt gezien als een onevenredige straf;
- Het rijbewijs is benodigd voor behoud/uitoefening van zijn/haar beroep;
- Onbekendheid van het alcoholslotprogramma bij het brede publiek. Veel deelnemers hadden het idee dat het alcoholslotprogramma alleen zou gelden in geval van recidive of zware drinkers. Deelnemers plaatsen zich niet onder de categorie zware drinkers en hadden niet gedacht in aanmerking te komen voor het alcoholslotprogramma;
- Onbereikbaarheid van de externe partij die de afspraken voor het inbouwen en uitlezen inplant): problemen bij inplannen van inbouw/uitbouw/uitlezen;
- De maatregel wordt als onterecht en als verkeersonveilig gezien;
- Bij inbouw in het voertuig van een familielid of derde wordt gezien als onredelijk omdat het familielid (en niet de betrokkene) met het slot wordt 'opge-zadeld';
- In de bezwaarfase zijn deelnemers het niet eens met de zienswijze met betrekking tot hertesten;
- Contact naar aanleiding van specifieke situaties (gestolen auto's, verblijf in buitenland, etc.).

Ervaringen van de trainers van het motivatieprogramma met contact met de deelnemers

Over het algemeen goed, er zijn geen meldingen van "spannende" of "onaangename" situaties die zich hebben voorgedaan tijdens de uitvoering van het motivatieprogramma. Het met elkaar praten en weten dat er mensen in dezelfde situatie verkeren, helpt de deelnemers in de acceptatie. Het respect gaat twee kanten op: van trainer naar deelnemer en andersom. Wel zijn er in het afgelopen jaar lichte 'bedreigingen' geuit aan de trainers van het motivatieprogramma. In een enkel geval is er een melding gedaan bij de politie.

Op dag 1 van de cursus zijn er veel deelnemers met weerstand en zijn de deelnemers kwaad. Uitingen in de pers brengen soms extra golven van weerstand met zich mee in het motivatieprogramma. Veel deelnemers vinden het een ingrijpende maatregel. Deelnemers kruipen in de slachtofferrol en nemen het de trainers in sommige gevallen kwalijk dat ze in deze situatie zitten. Naarmate de training vordert neemt het begrip toe en de weerstand af. Deelnemers beseffen beter waarom ze het ASP moeten volgen en waarderen de ondersteuning van de trainers.

Ook merkbaar is dat de deelnemers minder geagiteerd zijn ten aanzien van de procedures sinds de kinderziektes uit het programma zijn verdwenen.

Ervaringen van de installateurs met contact met de deelnemers

Contact tussen installateurs en deelnemers verloopt prima. Soms boze en gefrustreerde reacties, bijvoorbeeld door het vergeten mee te nemen van de betalingsbevestiging (in dit geval kan de inbouw niet plaatsvinden).

Ervaringen van de producent met contact met deelnemers

Enkele malen is voorgekomen dat in het aangeboden type voertuig het slot niet standaard kon worden ingebouwd. Hiervoor diende het voertuig vervoerd te worden naar de serviceprovider voor verder onderzoek. Resultaat: eenmaal geweigerd en eenmaal dat er na onderzoek geen slot kan worden ingebouwd. In eerste instantie heeft de producent deze deelnemer verzocht om een andere auto aan te bieden. Achteraf bleek dat de inbouw methode toch correct was zolang deelnemer zich aan de juiste volgorde van de startprocedure hield. Dit is teruggekoppeld aan de betrokkene, CBR, RDW en IenM.

Ervaringen van de gemeente met contact met de deelnemers

Het gedrag van betrokkenen die het rijbewijs met code 103 aanvragen is volgens gemeenteambtenaren wisselend. Sommige betrokkenen schamen zich, anderen zijn kwaad, voor sommigen is het niet even duidelijk wat ze allemaal moeten doen, etc.

Onderzoeksvraag 8.6

In hoeverre is de invoering van het alcoholslotprogramma en de uitvoering ervan bekend bij de politie?

Het verkeershandhavingsteam is voldoende op de hoogte van het alcoholslotprogramma. Binnen de operationele blauwe teams is dat in mindere mate. Men kent het fenomeen, maar is niet op de hoogte van de details.

Het CBR heeft voorlichting gegeven over het alcoholslotprogramma op verschillende locaties. De afgevaardigden die aanwezig waren bij deze presentatie hadden de taak de informatie te verspreiden over de korpsen. Daarnaast wordt algemene informatie verspreid via de mail en actuele informatie geplaatst op kennisnet van de politie.

Het alcoholslot komt de politie niet vaak tegen in de praktijk. Hierdoor verwatert de kennis hierover snel.

In interviews en het vragenlijstonderzoek hebben enkele deelnemers aangegeven dat de politie niet op de hoogte was het alcoholslotprogramma, waardoor de deelnemer de politiemedewerker uitleg hierover moest geven. Eén geïnterviewde deelnemer heeft na de staande houding een verouderde flyer meegekregen waarop stond dat de EMA opgelegd zou worden bij de hoogte van het promillage dat bij hem was geconstateerd. Hierdoor was de deelnemer zeer verrast toen bleek dat het alcoholslotprogramma werd opgelegd.

Onderzoeksvraag 8.7

In hoeverre is de invoering van het alcoholslotprogramma en de uitvoering ervan bekend onder de Nederlandse bevolking en de deelnemers?

Onderzoeksvraag 8.9

In hoeverre is onder beroepschauffeurs voldoende bekend wat de consequenties van het alcoholslotprogramma zijn?

Eind 2013 heeft het Ministerie van Infrastructuur en Milieu een peiling gedaan naar de kennis van de burger over het alcoholslotprogramma. Hieruit is gebleken dat circa de helft van het algemeen publiek, jongeren en beroepschauffeurs via een artikel in de krant of tijdschrift vernomen heeft over het alcoholslotprogramma. Algemene kennis over het alcoholslotprogramma is onder het algemeen publiek, jongeren en beroepschauffeurs redelijk. Vrijwel iedereen weet dat er kosten verbon-

den zijn aan het alcoholslotprogramma voor degene die eraan deelneemt. Men is echter zeer verdeeld over de hoogte van de kosten. Twee derde van de beroepschauffeurs geeft aan niet te weten dat hun rijbewijs C en D ingetrokken wordt wanneer zij het alcoholslotprogramma opgelegd krijgen. Circa de helft van het algemeen publiek en de beroepschauffeurs weet niet bij welk alcoholpromillage iemand een alcoholslotprogramma opgelegd krijgt.

Ruim de helft van de respondenten (55%, 46 van de 84 respondenten) heeft aangegeven niet af te weten van het bestaan van het alcoholslotprogramma voordat deze werd opgelegd. Ongeveer de helft van deelnemers die zijn geïnterviewd waren niet op de hoogte van de invoering van het alcoholslotprogramma en de gevolgen/verplichtingen die het met zich meebrengt (8 van de 15 geïnterviewden). Ook anderen in hun omgeving waren er niet bekend mee en reageren geschokt over de consequenties die het met zich meebrengt. Zij waarschuwen anderen om hen heen over het bestaan van het alcoholslotprogramma en dat de kans bestaat dat zij deze opgelegd kunnen krijgen wanneer er onder invloed wordt gereden.

Een aantal geïnterviewden (3 van de 15 geïnterviewden) had er wel over gehoord, echter zij waren in de veronderstelling dat deze maatregel bedoeld was voor personen die herhaalde malen zijn aangehouden voor rijden onder invloed en niet voor bestuurders bij wie voor het eerst deze overtreding was geconstateerd. Tevens hadden zij vooraf geen enkel beeld van de consequenties die het alcoholslotprogramma met zich meebrengt.

Omdat het alcoholslotprogramma een ingrijpende maatregel is, vinden 5 van de 20 geïnterviewden deelnemers dat er vóór de invoering meer inlichting over gegeven had mogen worden. Ook de Nationale Ombudsman heeft bij minister Schultz van Haegen (Infrastructuur en Milieu) aangedrongen op meer voorlichting over het alcoholslotprogramma (De Nationale Ombudsman, Alex Brenninkmeijer, 15 mei 2012¹⁰). Hierop heeft de Minister in een brief aan de Nationale Ombudsman aangegeven welke vorm van communicatie heeft plaatsgevonden, te weten:

- een persbericht en nieuwsbericht op rijksoverheid.nl. Deze website heeft een bereik van 90.000 unieke bezoekers per dag en wordt overgenomen in diverse media;
- een uitgebreid dossier op rijksoverheid.nl;
- een landelijke plaatsing van een advertorial in huis-aan-huis bladen met een oplage van 8,1 miljoen;
- een speciale informatiefilm en foto's over het alcoholslotprogramma op rijksoverheid.nl;
- aandacht voor het alcoholslotprogramma in het programma 'Wegmisbruikers';
- communicatie vanuit de betrokken uitvoeringsorganisaties (OM/LPTV, Politie, CBR en RDW);
- een interview van het CBR in het Vakblad van de EVO;
- communicatieacties specifiek gericht op vrachtwagen- en buschauffeurs.

Onderzoeksvraag 8.8

In hoeverre vindt de Nederlandse bevolking dit een zware maatregel voor first offenders? En voor recidivisten?

Uit de peiling van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu volgt dat ruim 75% van de jongeren, beroepschauffeurs en het algemeen publiek het alcoholslotprogramma een goede maatregel vindt om het rijden onder invloed tegen te gaan en daarbij een

¹⁰ <http://www.allepersberichten.nl/persbericht/19993/1/Meer-voorlichting-over-alcoholslot/>

goede maatregel om de verkeersveiligheid te vergroten. De meerderheid van zowel beroepschauffeurs, algemeen publiek als jongeren ziet het alcoholslotprogramma niet enkel als maatregel voor alcoholverslaafden. Ze vinden het juist goed dat bestuurders die teveel hebben gedronken het alcoholslotprogramma opgelegd krijgen, ongeacht of het de eerste keer is dat zij zijn aangehouden voor het betreffende feit.

D.9 Samenwerking tussen de betrokken instanties

Onderzoeksvraag 9.1

Hoe is de samenwerking verlopen tussen CBR en de andere betrokken instanties?

Samenwerking tussen CBR en producent alcoholsloten, RDW en IenM:

Goede afstemming en korte lijnen zijn een noodzaak voor uitvoering van het alcoholslotprogramma. In het begin was het lastig om elkaar te vinden en werd vaak op basis van ad hoc situaties afgestemd. Dit is gedurende het proces verbeterd. Er is periodiek overleg met de directe keten (de producent, RDW, IenM en het CBR). Het alcoholslotprogramma blijft vragen om aandacht en alertheid. De partijen weten elkaar nu goed te vinden (meer interactie, directe contactpersonen aangewezen).

Samenwerking tussen CBR en trainers van het motivatieprogramma:

- Het team dat zich bezig houdt met het alcoholslotprogramma is zowel bij de trainers van het motivatieprogramma als bij het CBR uitgebreid. In de samenwerking is er sprake van korte duidelijke lijnen. Wederzijdse vragen blijven doorgaans geen werkdag liggen. Er is sprake van een goede onderlinge afstemming;
- 3 à 4 maal per jaar is er overleg met de verantwoordelijken van het CBR en de trainers van het motivatieprogramma over de voortgang. Dit verloopt naar wens. Er is ruimte om in voorkomende gevallen extra overleg in te plannen. Voor dit overleg wordt een jaarplanning gemaakt en agenda's worden hier op afgestemd;
- De trainers ervaren een groot vertrouwen van het CBR in de uitvoering van hun werk. Ook geven trainers aan dat ze zich gehoord voelen door het CBR en wordt de samenwerking ook door trainers als plezierig en adequaat ervaren;
- De afgelopen periode zijn er wat praktische problemen opgetreden rond een locatie van het CBR welke gebruikt wordt voor het motivatieprogramma. Deze problemen zijn besproken en lijken nu geheel opgelost.

Onderzoeksvraag 9.2

Hoe is de samenwerking verlopen tussen RDW en de andere betrokken instanties?

In het begin was het zoeken naar wie de contactpersonen waren bij de verschillende betrokken instanties. Nu is er periodiek overleg tussen de producent, het CBR en de RDW en IenM om belangrijke zaken te bespreken. Ook wordt regelmatig een nieuwsbrief vanuit de producent naar de RDW gestuurd (informatievoorziening vanuit de producent).

Onderzoeksvraag 9.3

Hoe is de samenwerking verlopen tussen de politie en de andere betrokken partijen?

Er is regelmatig telefonisch contact met het CBR met het verzoek om aanvullende gegevens wat betreft de opgestelde mededelingen. Dit verloopt naar wens. Het aantal onvoldoende mededelingen wordt door het CBR bekend gemaakt. Echter de redenen waarom de mededelingen als onvoldoende zijn beschouwd niet. Veelal gaat het om onvolledigheid van (antecedenten)gegevens of onduidelijkheid over de toedracht. Terugkoppeling op een regio niveau hiervan is wenselijk, net zoals maandelijks informatie wordt verstuurd over de ongeldigverklaringen en schorsingen om de kwaliteit van de mededelingen en processen-verbaal te verbeteren.

Vanuit het OM wordt wel eens het verzoek om aanvullende gegevens gedaan. Samenwerking verloopt hierbij goed. Ook in dit geval zou terugkoppeling over geseponeerde zaken interessant/wenselijk zijn indien het te maken heeft met onvoldoende kwaliteit van processen-verbaal.

Onderzoeksvraag 9.4

Hoe is de samenwerking verlopen tussen de producenten, installateurs en RDW? Hoe is de afstemming tussen RDW en installateurs verlopen met betrekking tot de informatievoorziening over het alcoholslotprogramma? Hoe is de afstemming tussen RDW en installateurs verlopen met betrekking tot de informatievoorziening over het alcoholslotprogramma?

In het begin was het zoeken naar wie de contactpersonen waren bij de verschillende ketenpartners. Inmiddels is hier duidelijkheid over gecreëerd. Ook duurde het voorheen lang voordat de door de producent gevraagde informatie door het CBR werd verkregen. Nu er regulier overleg plaatsvindt tussen het CBR, de RDW en de producent verloopt de communicatie beter en zijn de lijnen korter. De RDW ontvangt ook regelmatig een nieuwsbrief vanuit de producent.

Onderzoeksvraag 9.5

Hoe zijn de contacten tussen OM en andere betrokken instanties ervaren? Waren deze voldoende aanwezig?

Informatie of het alcoholslotprogramma is opgelegd is niet altijd opgenomen in het dossier. Dan kan het CBR benaderd worden voor deze informatie. Het is voor een officier niet wenselijk om op een zitting geconfronteerd te worden met het feit dat er een alcoholslotprogramma is opgelegd en daar geen weet van te hebben. Wanneer een officier een zaak aan het voorbereiden is, is er ook niet altijd de ruimte om dat uit te zoeken. Vanwege de invoering van ZSM komen recente zaken op zitting waarbij het (nog) niet duidelijk is of het alcoholslotprogramma is of wordt opgelegd (afhankelijk of het besluit al genomen is bij het CBR).

Het CBR heeft een loket voor vragen van het Openbaar Ministerie. De CVOM kan het CBR goed bereiken. Regioparketten hebben moeite om het CBR te bereiken/contacten. In de avond- en weekenduren, tijden waarop het Openbaar Ministerie evenals de politie werkt, wordt de aansluiting met het CBR gemist en is het aanvullen van de dossiers onmogelijk. Voor het Openbaar Ministerie is het belangrijk de beschikking te krijgen over real-time informatie van het CBR. In het rijbewijsregister kan worden gezien of een code is afgegeven welke aangeeft of het alcoholslotprogramma eraan komt. Wanneer alcoholslotprogramma daadwerkelijk is gestart gaat de code er weer af. Alleen in voorfase is dus te zien of er een alcoholslotprogramma eraan komt. Wanneer er geen code wordt afgegeven betekent dit niet per definitie dat de betrokkene niet aan het alcoholslotprogramma deelneemt, omdat het ook kan betekenen dat men al gestart is met het alcoholslotprogramma. Daarom is het wenselijk een systeem in te richten waarin door het Openbaar Ministerie real-time kan worden gezien of het alcoholslotprogramma is opgelegd en in welke fase van het programma de deelnemer zich bevindt. Deze informatie is belangrijk voor het Openbaar Ministerie voor een goede voorbereiding van de zaak.

Onderzoeksvraag 9.6

Hoe is de gegevensuitwisseling tussen de betrokken instanties onderling ervaren? Wat waren eventuele knelpunten bij de uitwisseling van gegevens?

CBR

Het proces van gegevensuitwisseling in de gehele keten (gegevensuitwisseling met de RDW over de uitlezingen) verloopt goed. Indien zich technische problemen voor-

doen, pakt de ICT-afdeling van het CBR dit op met de RDW. Aandachtspunt is dat de frauderapporten vanuit de RDW vaak onduidelijk zijn, zowel in de leesbaarheid als de inhoud ervan.

RDW

Het proces van gegevensuitwisseling verloopt goed. Met het CBR is over het algemeen weinig contact. De uitlezingen gaan geautomatiseerd naar het CBR. Manipulaties (of dergelijke situaties) worden gemeld aan het CBR. Dit proces verloopt ook goed.

OM

Het toezenden van rijbewijzen aan het CBR verloopt prima. De werkafspraken die hierover zijn gemaakt worden nageleefd. Zie ook het antwoord op onderzoeksvraag 9.5.

Producent

Aan het CBR is gevraagd om informatie over de start, status en einde van het alcoholslotprogramma per deelnemer te verstrekken. Deze informatie is ondanks vele verzoeken van de producent niet verstrekt. Door gebrek aan deze informatie kan mogelijke miscommunicatie naar de deelnemer toe plaatsvinden.

Onderzoeksvraag 9.7

Hoe is de dossiervorming, coderingen in systeem, proces in de keten, e.d. verlopen?

CBR

De dossiervorming verloopt prima. Enkele aandachtspunten in het proces:

- Het uitlezen van gegevens uit het systeem, kan leiden tot een waarschuwing over bijvoorbeeld manipulatie. Uit de melding blijkt echter niet waarom er sprake is van manipulatie. Hierdoor is het onduidelijk welke vervolgstappen genomen moeten worden. Meer duidelijkheid over wat er is geconstateerd zou handig zijn. Hiervoor moet nu een apart rapport opgevraagd worden bij de RDW;
- De informatie uit de mededeling is niet altijd compleet. Hierdoor moet apart informatie opgevraagd worden bij de politie wat extra tijd kost.

RDW

De afhandeling vindt plaats door een vast team binnen de RDW. Hiervoor is een apart systeem ingericht voor het alcoholslotprogramma waardoor op een eenduidige manier dossiervorming plaatsvindt. Dossiers zullen nog worden aangevuld met ervaringen en bezoekverslagen van de steekproefcontroleurs.

OM

Feitcoderingen verlopen op dezelfde wijze als voor de invoering van het alcoholslotprogramma. Dat geeft geen problemen.

D.10 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het CBR

Onderzoeksvraag 10.1

Welke invloed heeft de invoering van het alcoholslotprogramma op de werklast van het CBR?

In zijn algemeenheid heeft het alcoholslotprogramma en het onbekende ervan enorme invloed gehad op de werklast van het CBR. Het vinden van de juiste weg ten aanzien van beoordelingen, bezwaar en beroep en programmatuur heeft geleid tot een hogere werklast. Werkzaamheden die een hogere werklast met zich hebben meegebracht zijn onder andere:

- Algemene klantcommunicatie;
- Media aandacht;
- Tussentijdse wetwijzigingen;
- Het beleid (nieuw product);
- De operatie en bedrijfsvoering (o.a. veel bezwaar/beroep tegen het alcoholslotprogramma);
- Afstemming met deelnemers (een aantal deelnemers behoeven veel persoonlijke aandacht en begeleiding);
- Communicatie tussen ketenpartners (continu afstemmen/elkaar op de hoogte houden);
- Klantenservice/helpdesk voor deelnemers.

Door groei van het aantal deelnemers wordt de werkdruk steeds groter.

Het opstellen van een besluit na mededeling duurt circa 10 minuten per besluit in geval van een eenvoudig besluit alcoholslotprogramma. De duur van de handeling is niet af- of toegenomen gedurende de tijd. Ten opzichte van bijvoorbeeld de LEMA of een EMA kost een eenvoudig besluit ASP meer tijd omdat hierbij ook het rijbewijs per direct ongeldig wordt verklaard. Dit heeft echter geen significante invloed op de werklast.

Onderzoeksvraag 10.2

Wat zijn de gevolgen voor de werklast van het CBR door de verlaagde instroompromillages EMA?

Door het verlagen van de instroompromillages, was de verwachting dat de werklast ten aanzien van de EMA zou afnemen, omdat de EMA deels is vervangen door het alcoholslotprogramma. Uit de interviews met medewerkers van het CBR is gebleken dat zij in de praktijk ervaren dat het aantal EMA's redelijk constant is gebleven. De registratiedata van het CBR laten echter een afname van het aantal EMA's zien. Door de invoering van het alcoholslotprogramma (op de 'plek' van de oude EMA) is het totaal van EMA's teruggelopen, zoals verwacht. De instroom gerelateerd aan de nieuwe instroomcriteria loopt echter niet terug. Bij invoering van het alcoholslotprogramma op 1 december 2011 is ook een overgangsregeling van kracht geworden: indien de betrokkene maximaal één eerdere aanhouding op zijn naam heeft die voor 1 december 2011 (maximaal 5 jaar terugkijkend) heeft plaatsgevonden, krijgt de betrokkene een EMA opgelegd. De overgangsregeling gaat enerzijds om recidive waarvan in ieder geval 1 aanhouding moet liggen voor 1 december 2011. Anderzijds gaat de overgangsregeling ook om first offenders waarvan de eenmalige aanhoudingsdatum voor 1 december 2011 moet liggen.

Onderzoeksvraag 10.3

Wat is de kwaliteit van de aangeleverde alcoholgerelateerde mededelingen? Hoeveel alcoholgerelateerde mededelingen zijn beschouwd als onvoldoende? Welke gevolgen heeft dit voor de werklast van de CBR?

Een mededeling is onvoldoende wanneer de gegevens op de mededeling onvolledig of onjuist zijn. Bijvoorbeeld:

- Proces-verbaal ontbreekt;
- Er wordt wel recidive gemeld, maar geen verdere data daarover;
- Het voertuig staat er niet op;
- Personalia zijn onvolledig;
- Er is vermoeden van persoonsverwisseling;
- Promillage is niet vermeld of er is twijfel aan de waarde (bijvoorbeeld 5000 ugl);
- Er worden incorrecte data vermeld (datum van aanhouding die in de toekomst is gelegen).

De handelwijze bij onvolledige mededelingen is dat het CBR middels contact met de indiener van de mededeling, de mededeling alsnog probeert compleet te krijgen, zodat er een vordering kan worden gestart.

In onderstaande gevallen is de mededeling definitief onvoldoende:

- Betrokkene heeft geen geldig rijbewijs;
- Waarde is te laag om tot vordering te komen (bijvoorbeeld ervaren bestuurder met twee keer 88 ugl);
- Iemand is aangehouden op een niet vorderbaar voertuig (voorbeeld golfkarretje, een step);
- Er is sprake van de combinatie mededeling op basis van geschiktheid en AM-voertuig;
- De feiten zijn niet voldoende (bijvoorbeeld: één overtreding voor EMG, of joint roken op achterbank);
- Onvoldoende duidelijkheid over de bestuurder.

Vanaf december 2011 tot en met eind juli 2014 zijn er 5.757 mededelingen voor LEMA, EMA, ASP, EMG en onderzoeken van de 61.345 beschouwd als onvoldoende door het CBR. Dit is circa 9% van de mededelingen voor LEMA, EMA, ASP, EMG en onderzoeken. Deze onvoldoende mededelingen zijn definitief en kunnen niet meer voldoende worden gemaakt.

Tijdens interviews met medewerkers van het CBR is aangegeven dat bijna alle mededelingen 1-op-1 zijn doorgestuurd. In sommige gevallen wordt aanvullende informatie bij de politie opgevraagd. Voor het alcoholslotprogramma is dit niet anders.

Onderzoeksvraag 10.4

Hoeveel bezwaar/beroep is tegen besluiten van het CBR tot oplegging alcoholslotprogramma aangetekend? Wat waren de meest voorkomende redenen hiervoor? Wat waren de uitkomsten?

Bezwaar/ (hoger) beroep tegen het besluit van het CBR tot oplegging van het alcoholslotprogramma komt vaak voor. Nog immer blijft dit van grote invloed op de werklust. De bezwaren tegen de oplegging zijn naarmate de tijd vorderde niet afgenomen. Veelvoorkomende redenen voor bezwaar/beroep liggen met name in:

- Betwisting bestuurderschap (betrokkene geeft aan dat hij niet gereden heeft): of hier wel of niet in wordt meegegaan hangt af van wat er in het proces-verbaal staat en wat een betrokkene in het bezwaar aanvoert;
- Niet in het bezit van een eigen auto;
- De hoge kosten die het alcoholslotprogramma met zich meebrengt;
- Meewegen persoonlijke omstandigheden;
- Vrijgesproken door de strafrechter;
- Betrokkene heeft het C/D/BE rijbewijs nodig om zijn/haar werk te kunnen uitvoeren;
- vooral jongeren geven aan dat het voor hun ouders niet eerlijk is dat zij de 'lasten' van het ASP zouden moeten dragen;

- De straf als 'te zwaar' zien in relatie tot het gepleegde feit.

Tot en met eind juli 2014 zijn:

- van de 10.536 opleggingen er 2.788 bezwaren ingediend (26%);
- er 504 betrokkenen in beroep gegaan;
- er 96 betrokkenen in hoger beroep gegaan.

Vanaf december 2011 tot en met 31 juli 2014 zijn er juridisch afgehandeld:

- 2.030 bezwaren, waarvan 37 gegrond zijn verklaard/zijn toegewezen (2%);
- 402 beroepszaken, waarvan 20 gegrond zijn verklaard/zijn toegewezen (5%);
- 39 hoger beroepszaken, waarvan 5 gegrond is verklaard/toegewezen (13%).

Bij bezwaren/beroepen/hoger beroepen tegen opleggingen kan het CBR (deels) gegrond gaan als het bestuurderschap succesvol wordt betwist. Dit kan ook gelden voor de betwisting van het ademalcoholgehalte, betwisting van een weigering om medewerking te verlenen aan de ademanalyse en zaken waarin de verkeerde maatregel is opgelegd. Indien het bezwaar of beroep gegrond wordt verklaard, is dit meestal vanwege het feit dat iemand geen bestuurder was.

Onderzoeksvraag 10.5

Hoeveel bezwaar en beroep zijn er aangetekend tegen tweede of volgende verlengingen. Wat waren de meest voorkomende redenen hiervoor? Wat waren de uitkomsten?

Het alcoholslotprogramma kan pas na twee en een half jaar voor een tweede keer verlengd worden. Omdat dit betrekking heeft op een periode na de beschouwingsperiode van de evaluatie kan deze onderzoeksvraag (nog) niet worden beantwoord.

D.11 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de RDW

Onderzoeksvraag 11.1

Wat is de ontwikkeling van de werklast van de RDW na invoering van het alcoholslotprogramma?

Kort na de invoering van het alcoholslotprogramma is voor de administratieve activiteiten rondom het alcoholslotprogramma circa 1 fte benodigd geweest. Omdat er geen extra capaciteit is ingezet, is er een tekort van circa 0,5 fte. Voor de steekproeven zijn er geen extra mensen ingezet. De steekproeven op alcoholsloten zijn opgenomen in de normale toezichtprocessen van de RDW met uitzondering van de manipulatiemelding. Deze melding genereert altijd een steekproef en heeft voorrang op alle toezichtprocessen bij de RDW.

De werklast is enige tijd na invoering weer afgenomen en er zijn verder ook geen problemen. Reden hiervan is dat alle betrokkenen (RDW, installateurs, enz.) meer ervaring hebben met het alcoholslotprogramma. Ook komen er weinig tot bijna geen nieuwe aanvragen meer binnen voor erkenningen installateur.

Bij de afdeling Rijbewijzen is de reguliere werklast beperkt toegenomen. Toch kosten incidenten of bijzondere situaties wel veel tijd.

Onderzoeksvraag 11.2

Hoeveel typegoedkeuringen zijn er verleend door de RDW? Hoeveel typegoedkeuringen geschorst? Hoeveel hiervan hebben geleid tot intrekking? Hoeveel typegoedkeuringen zijn (direct) ingetrokken? Wat waren de redenen hiervoor?

Er is één typegoedkeuring verleend. Er zijn geen typegoedkeuringen geschorst of ingetrokken.

Onderzoeksvraag 11.3

Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn er verleend door de RDW? Hoeveel erkenningen installateurs en erkenningen producenten zijn er niet verleend door de RDW? (hoeveel aanvragen zijn afgewezen door niet kunnen voldoen aan de eisen die zijn opgenomen in de Regeling erkenning alcoholslotprogramma) Wat waren de redenen hiervoor?

- Er is 1 erkenning producent verleend. Verder zijn er (nog) geen aanvragen ingediend;
- Er zijn 57 erkenningen installateurs verleend. Voor de erkenningen installateurs zijn er geen aanvragen binnen gekomen die uiteindelijk niet zijn verleend. Een bedrijf kan pas een aanvraag indienen voor erkenning installateur wanneer van de producent het certificaat erkend technicus is ontvangen.

Onderzoeksvraag 11.4

Hoeveel (periodieke) controlebezoeken zijn er afgelegd bij erkenninghouders producenten en hoeveel zijn er afgelegd bij erkenninghouder installateurs? Wat waren de resultaten hiervan?

Toelichting: de producent wordt jaarlijks via een bedrijfsbezoek gecontroleerd. De installateur wordt steekproefsgewijs gecontroleerd en minimaal eenmaal per twee jaar met een bedrijfsbezoek. Afhankelijk hoe een installateur presteert zal er eerder een bedrijfsbezoek plaatsvinden (risicogeoriënteerd).

De producent wordt door de RDW gecontroleerd door steekproefsgewijze controle op de alcoholsloten bij de installateur. In gevallen van inbouw van het alcoholslot, uitlezen van het alcoholslot en uitbouw van het alcoholslot vindt er steekproefsgewijze een controle plaats door de RDW.

Vanaf 2014 is de RDW verplicht periodieke controlebezoeken uit te voeren bij installateurs die sinds eind 2011/2012 een erkenning alcoholslotprogramma hebben. Deze controles vinden momenteel plaats.

Onderzoeksvraag 11.5

Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn geschorst? Wat waren de redenen hiervoor? Hoeveel hiervan hebben geleid tot een intrekking?

Er zijn geen erkenningen producent en installateur die zijn geschorst.

Onderzoeksvraag 11.6

Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn (direct) ingetrokken? Wat waren de redenen hiervoor?

- er zijn geen erkenningen producent ingetrokken;
- er zijn 4 erkenningen installateur (direct) ingetrokken.

De redenen voor intrekking waren dat in één geval er geen ASP-technicus aanwezig was tijdens de steekproef, in 1 geval was het voertuig weggereden (onttrokken aan het toezicht) en de overige 2 gevallen was sprake van een manipulatie die niet gemeld was bij afmelding.

Onderzoeksvraag 11.7

Hoeveel steekproefsgewijze keuringen van alcoholsloten zijn uitgevoerd door de RDW en wat waren de resultaten hiervan?

Vanaf december 2011 tot en met mei 2014 zijn er 7.185 meldingen inbouw gedaan. Op 214 hiervan heeft een steekproefcontrole plaatsgevonden (3%). Hiervan zijn er 210 steekproeven goedgekeurd (98%). Redenen van afkeur waren dat de installateur de procedures niet had gevolgd of dat het uitleesrapport ontbrak.

Tot en met eind juli 2014 zijn er 36.659 meldingen gedaan van periodieke controle. Op 1.031 van deze meldingen heeft er een steekproef plaatsgevonden, waarvan 1.009 zijn goedgekeurd (98%). Onderstaand is een overzicht opgenomen met de redenen van afkeur. De meest voorkomen reden was dat het niet mogelijk was het alcoholslot uit te lezen (zie Tabel 10).

	aantal
manipulatie onterecht gemeld	4
manipulatie software	8
uitlezen AS niet mogelijk	39
verzegeling niet volgens inbouwvoorschrift	4
verzegeling beschadigd	3
bedrading niet geïsoleerd	4
manipulatie niet gemeld	4
AS onvolledig verzegeld	4
niet aangesloten volgens inbouwvoorschriften	2
uitleesrapport ontbreekt	3
bedrading doorgeknipt	2

aansluitpunten beschadigd	1
behuizing beschadigd	2
TOTAAL	80

Tabel 10: Redenen afkeur steekproef periodieke controle

Met betrekking tot meldingen uitbouw zijn er in totaal 2.293 meldingen gedaan. Op deze meldingen zijn er geen steekproeven gedaan.

Onderzoeksvraag 11.8

Was het nodig van de mobiele erkenning gebruik te maken en zo ja om welke reden en hoe werd e.e.a. geregeld?

Toelichting: een mobiele erkenning is een mogelijkheid voor de producent om wanneer installateurs uitvallen, de werkzaamheden van de installateur over te nemen.

Het was niet nodig gebruik te maken van een mobiele erkenning. Mogelijk dat in de toekomst een mobiele erkenning nuttig kan zijn bij de inbouw in vrachtwagens.

Onderzoeksvraag 11.9

Was het nodig van de noodvoorzieningen gebruik te maken en zo ja, om welke reden en hoe werd e.e.a. geregeld?

Toelichting: noodvoorzieningen worden getroffen indien een fabrikant failliet gaat en er een oplossing moet zijn voor de reeds ingebouwde sloten.

Het is niet nodig geweest om gebruik te maken van noodvoorzieningen.

D.12 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de politie**Onderzoeksvraag 12.1**

Wat is de ontwikkeling van de werklast door de invoering alcoholslotprogramma? En wat is de ontwikkeling van de werklast door de invoering LEMA voor gevorderde bestuurders? (aantallen mededelingen & pvb's artikel 8 en 9, aantal mededelingen ex. 130 WvW1994, aantal beschikkingen artikel 160, lid 6 WvW1994)

Uit de interviews met de politieregio's is gebleken dat de invoering van het alcoholslotprogramma niet heeft geleid tot een merkbare verandering in de werklast. Het opstellen van alcoholgerelateerde mededelingen is door de invoering van het alcoholslotprogramma niet gewijzigd voor de politie. De politie vermeldt de hoogte van het geblazen promillage en het CBR bepaalt na het uitbrengen van de mededeling welke maatregel zal worden opgelegd. Uitbrengen van de nieuwe artikel 9 WvW1994 zaken¹¹ door invoering van het alcoholslotprogramma is wel een aanvulling op de werkzaamheden van de politie. Deze gevallen zijn tot nu toe niet of nauwelijks voorgekomen. De invoering van de LEMA voor ervaren bestuurders heeft op jaarbasis geleid tot een stijging in het aantal mededelingen LEMA. Deze stijging is in de dagelijkse en reguliere werkzaamheden bij de politie niet merkbaar.

Onderzoeksvraag 12.2

Wat is het aantal alcoholgerelateerde mededelingen: LEMA, EMA, onderzoek rijvaardigheid/geschiktheid voor invoering van het alcoholslotprogramma? Wat is het aantal mededelingen LEMA, EMA, alcoholslotprogramma, onderzoek rijvaardigheid/geschiktheid na invoering van het alcoholslotprogramma? Voor hoeveel mededelingen zou zonder herziening van de wet geen mededeling zijn gedaan (aantal mededelingen ervaren bestuurders LEMA)?

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (t/m nov '11)
LEMA	-	-	157	775	830	764
EMA	9.321	8.921	10.825	8.198	7.315	7.068
onderzoek	5.146	4.996	5.533	4.598	4.399	4.206
Totaal	14.467	13.917	16.515	13.571	12.544	12.038

Tabel 11: Besluiten LEMA, EMA en geschiktheidsonderzoek VOOR invoering ASP

¹¹ Het is degene die op grond van artikel 132c, eerste lid, onderdeel d, de feitelijke beschikking heeft gekregen over een rijbewijs waarop de bij ministeriële regeling vastgestelde codering voor deelname aan het alcoholslot is vermeld, verboden een motorrijtuig, niet zijnde een bromfiets, te besturen:

- dat niet is voorzien van een alcoholslot als bedoeld in artikel 132e, eerste lid,
- waarvan het kenteken in het in artikel 129a bedoelde register aan hem is gekoppeld, terwijl het motorrijtuig is voorzien van een niet-werkend alcoholslot als bedoeld in artikel 132e, eerste lid,
- waarin wel een alcoholslot als bedoeld in artikel 132e, eerste lid, is ingebouwd, maar waarvan het kenteken in het in artikel 129a bedoelde register niet aan hem is gekoppeld, of
- terwijl een ander dan de bestuurder heeft geblazen in het alcoholslot als bedoeld in artikel 132e, eerste lid, een en ander tot het tijdstip waarop hij na beëindiging van het alcoholslotprogramma overeenkomstig artikel 132d, eerste of derde lid, overeenkomstig de daarvoor bij algemene maatregel van bestuur vastgestelde regels een rijbewijs zonder de voor deelname aan het alcoholslotprogramma vastgestelde codering heeft verkregen.

	LEMA	EMA	ASP	onderzoek	TOTAAL
dec '11 tm feb '12	425	1.360	889	1.023	3.697
mrt '12 tm mei '12	825	1.558	1.174	1.174	4.731
jun '12 tm aug '12	774	1.329	1.174	833	4.110
sep '12 tm nov '12	759	1.720	940	800	4.219
subtotaal	2.783	5.967	4.177	3.830	16.757
dec '12 tm feb '13	725	1.255	876	738	3.594
mrt '13 tm mei '13	803	1.328	1.031	772	3.934
jun '13 tm aug '13	918	1.278	973	754	3.923
sep '13 tm nov '13	842	1.196	947	627	3.612
subtotaal	3.288	5.057	3.827	2.891	15.063
dec '13 tm feb '14	827	1.224	948	659	3.658
mrt '14 tm mei '14	663	1.011	876	548	3.098
jun '14 tm jul '14	699	960	708	561	2.928
subtotaal	2.189	3.195	2.532	1.768	9.684
Totaal	8.260	14.219	10.536	8.489	41.504

Tabel 12: Besluiten LEMA, EMA, ASP en geschiktheidsonderzoek NA invoering ASP

In bijlage A.2. is een schema opgenomen met de promillagegrenzen voor oplegging van de educatieve maatregelen met betrekking tot alcoholgerelateerde overtredingen voor en na invoering van het alcoholslotprogramma.

Het CBR kan geen gegevens leveren met onderscheid naar beginnend en ervaren bestuurders. De vraag voor hoeveel mededelingen zonder herziening van de wet geen mededeling zou zijn gedaan (aantal mededelingen ervaren bestuurders LEMA) kan dus niet worden beantwoord. Wel is er een stijging te zien van het aantal mededelingen LEMA na invoering van het alcoholslotprogramma ten opzichte van de aantallen voor invoering van het alcoholslotprogramma. Vanaf december 2011 kunnen namelijk ook ervaren bestuurders een LEMA krijgen.

In totaal zijn in de periode december 2011 t/m juli 2014 5.867 aantal mededelingen ex. 130 WWV1994 voor ervaren bestuurder met een promillage tussen 0,8 - 1,3 ‰ opgemaakt. Het aantal LEMA tussen 0,8 en 1,0 ‰ is gelijk aan 2.414. Dit is het aantal dat zonder herziening van wet geen mededeling zou zijn geweest. Het aantal EMA tussen 1,0 en 1,3 ‰ is 3.453.

Onderzoeksvraag 12.3

In hoeveel procent van de daarvoor in aanmerking komende strafverbalen is er een mededeling ex. artikel 130 opgemaakt?

In Tabel 13 staat het aantal overtreders (beginnend en ervaren) met daarachter de bestuursrechtelijke maatregel waarvoor dat aantal in aanmerking komt.

BEGINNEND BESTUURDER	Aantal		ERVAREN BESTUURDER	Aantal	
0,54-0,80‰	5.996	LEMA	0,54-0,80‰	12.842	
0,81-1,00‰	4.902	EMA	0,81-1,00‰	11.584	LEMA

1,01-1,15‰	1.601	ASP	1,01-1,15‰	7.077	EMA
1,16-1,30‰	1.409	ASP	1,16-1,30‰	6.492	EMA
1,31-1,80‰	2.513	ASP	1,31-1,80‰	11.591	ASP
> 1,80‰	781	Onderzoek	> 1,80‰	5.397	Onderzoek
Totaal	14.768		Totaal	54.983	

Tabel 13: aantal overtreders (beginnend en ervaren bestuurders) vanaf december 2011 tot en met eind juli 2014

In totaal komen 15.513 overtreders in aanmerking voor het alcoholslotprogramma. In dezelfde periode (december 2011 tot en met juli 2014) zijn er 10.536 besluiten ASP genomen. De vergelijking is niet helemaal één op één te maken, maar grofweg betekent dit dat zo'n tweederde van de overtredingen die daarvoor qua promillage in aanmerking komen het alcoholslotprogramma krijgt opgelegd. Dat is iets lager dan de 70% die van tevoren werd geschat.

D.13 Handhaving op het alcoholslot

Onderzoeksvraag 13.1

Kan politie zien of er een werkend alcoholslot in het motorrijtuig zit? Maakt de politie gebruik van de bevoegdheid de betrokkene in het alcoholslot te laten blazen, voor het vaststellen of er een werkend alcoholslot in het motorrijtuig zit?

In de praktijk is het bijna nog niet voorgekomen dat politieagenten een alcoholslot hebben aangetroffen in het voertuig. Uit de interviews bij de politieregio's zeggen de medewerkers van de handhavingsteams op de hoogte te zijn van de bevoegdheid die zij hebben om de betrokkene in het slot te laten blazen om vast te stellen of het alcoholslot werkt indien zij deze in de praktijk tegen komen. Door een aantal politiemedewerkers is ook gebruik gemaakt van deze bevoegdheid. Door andere politiemedewerkers heeft de controle plaatsgevonden door te laten blazen op het selectieapparaat van de politie.

Onderzoeksvraag 13.2

Kan de politie makkelijk noodzakelijke gegevens uit het alcoholslotregister halen via het bevragen van het rijbewijsregister?

De benodigde gegevens zijn gemakkelijk te benaderen zowel in de auto als op het bureau. De meeste agenten zijn in bezit van een blackberry waarmee de informatie snel te achterhalen is.

Onderzoeksvraag 13.3

Hoeveel deelnemers aan het alcoholslotprogramma zijn betrappt op rijden onder invloed (overtredingen artikel 8, lid 4, onder b), of het rijden in een auto zonder alcoholslot (overtredingen artikel 9, lid 9, onder a), of het rijden in een auto zonder werkend alcoholslot (overtredingen artikel 9, lid 9, onder b)?

In onderstaande tabel is het aantal mededelingen naast het aantal processen-verbaal weergegeven voor artikel 8, lid 4 onder b en artikel 9, lid 9 onder a t/m d:

	proces-verbaal	mededeling
artikel 8, lid 4, onder b (tussen 0,2 - 0,5‰)	9	1
artikel 8, lid 4, onder b (> 0,5‰)		1
artikel 9, lid 9, onder a (motorrijtuig niet voorzien van alcoholslot)	3	35
artikel 9, lid 9, onder b (motorrijtuig niet voorzien van werkend alcoholslot)	0	4
artikel 9, lid 9, onder c (wel alcoholslot, maar kenteken in alcoholregister is niet aan hem gekoppeld)	0	1
artikel 9, lid 9, onder d (een ander dan de bestuurder heeft geblazen)	0	2

Tabel 14: aantal mededelingen en aantal processen verbaal artikel 8, lid 4 onder b en artikel 9, lid 9 onder a t/m d

Opvallend is dat het aantal mededelingen hoger is van het aantal processen-verbaal. In de praktijk blijkt dat er mededelingen worden opgemaakt zonder een proces-verbaal.

D.14 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het OM en de Rechtspraak

Onderzoeksvraag 14.1

Is er extra aanbod van artikel 9 WVV1994? (rijden tijdens een ontzegging, rijden met een ongeldig, ingevorderd of ingehouden rijbewijs)

Momenteel is er nauwelijks extra aanbod van artikel 9, lid 9 WVV1994 zaken (nieuwe zaken door invoering van het alcoholslotprogramma, zie aantallen in antwoord op vraag 13.3). De artikel 9, lid 2 WVV1994 zaken (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs) zijn in onderstaande tabel opgenomen. Hieronder vallen ook de betrokkenen die een alcoholslotprogramma opgelegd hebben gekregen, maar niet deelnemen aan het programma en toch weer rijdend worden aangetroffen met een alsdan ongeldig verklaard rijbewijs.

	VOOR invoering ASP						NA invoering ASP	
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
door de rechter afgedane zaken artikel 9, lid 2 WVV1994 (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs)	2.443	2.219	2.572	3.034	2.509	2.616	2.625	2.107
door het Openbaar Ministerie afgedane zaken artikel 9, lid 2 WVV1994				434	445	485	451	475
<i>OM-strafbeschikking</i>				0	6	31	50	26
<i>Transactie</i>				48	14	14	10	16
<i>Sepot (onvoorwaardelijk)</i>				382	392	412	389	442
<i>Sepot (voorwaardelijk)</i>				4	33	28	2	17

Tabel 15: het aantal door de rechters afgedane zaken en het aantal door het OM afgedane zaken met betrekking artikel 9, lid 2 WVV1994 (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs)

In 2013 laat het aantal door de rechter afgedane zaken artikel 9, lid 2 WVV1994 een terugloop zien ten opzichte van de voorgaande jaren. Echter in de afgelopen 6 jaren zijn vergelijkbare schommelingen te zien.

Voor artikel 9, lid 2 WVV1994 geldt dat het Openbaar Ministerie bij Strafbeschikking zaken afdoet. Deze zijn ook opgenomen in Tabel 15, waarbij onderscheid is gemaakt tussen OM-strafbeschikking, transactie en sepots.

Het aantal door het Openbaar Ministerie afgedane artikel 9, lid 2 WVV1994-zaken is vrijwel onveranderd gebleven na invoering van het alcoholslotprogramma. Opvallend is het aantal geseponeerde zaken over de jaren heen. Deze geseponeerde zaken komen voort uit het feit dat de Hoge Raad hoge eisen stelt aan de bekendmaking van de ongeldigverklaring van het rijbewijs door het CBR. Indien de verdachte toch deelneemt aan het verkeer dient het Openbaar Ministerie te kunnen bewijzen dat de verdachte daadwerkelijk op de hoogte was van de ongeldigverklaring van het

rijbewijs. In een flink aantal gevallen kan het Openbaar Ministerie de wetenschap daarover bij de verdachte niet bewijzen en zullen dergelijke zaken worden geseponeerd. Om deze reden is het CBR gevraagd om de beschikkingen in persoon te betekenen. Dit houdt in dat het document alleen door de betreffende persoon in ontvangst genomen mag worden. Bij het aangetekend versturen, zoals dat momenteel gebeurt, kunnen ook de partners, ouders, of iemand anders de beschikking in ontvangst nemen en is onduidelijk of de verdachte zelf ook die stukken kreeg en las.

Onderzoeksvraag 14.2

Is er meer tijd nodig voor behandeling zaken artikel 8 WVV1994 (rijden onder invloed) indien betrokkene al het alcoholslotprogramma volgt? Is er hierdoor relatief minder tijd voor andere zaken? (aantal en tijdsduur per te beoordelen strafzaak evenals de doorlooptijd en behandelingsduur per zitting)

De geïnterviewde officieren en de overige geïnterviewde medewerkers van het Openbaar Ministerie nemen hierover een verschillend standpunt in:

- Er is geen extra tijd benodigd (niet dusdanig dat er extra tijd voor ingeruimd moet worden) omdat de persoonlijke omstandigheden hoe dan ook aan de orde komen. Tevens is de rechtbank en het Openbaar Ministerie voldoende op de hoogte van het alcoholslotprogramma en kan er kort en duidelijk uitleg over worden gegeven indien dat nodig is. Kort na de invoering bestond er nog enige onbekendheid over het alcoholslotprogramma bij de rechters waardoor de deelnemers de ruimte kregen de situatie in detail uit te leggen. Dit is niet meer het geval;
- Het opleggen van het alcoholslotprogramma leidt tot de nodige vragen op zitting waar je aandacht aan dient te besteden. Merkbaar is dat over het algemeen extra tijd nodig is om vragen zoals uitleg over de werking van de strafrechtelijke en bestuursrechtelijke procedure, wat te doen als ze geen auto of geld hebben e.d., te beantwoorden. Ook wordt er veel verweer gevoerd en worden de verweren scherper, waardoor er meer tijd aan moet worden besteed. De extra benodigde tijd gaat niet ten koste van andere zaken, maar betekent eerder uitloop van de planning van de zaken die erna volgen.

Onderzoeksvraag 14.3

Zijn er meer ingevorderde en ingehouden rijbewijzen in vergelijking met de periode voor de invoering van het alcoholslotprogramma?

In de navolgende tabellen zijn de aantallen ingevorderde en ingehouden rijbewijzen opgenomen voor en na de invoering van het alcoholslotprogramma. De politie vordert het rijbewijs in bij het constateren van alcoholgebruik. De officier van justitie beslist daarna of het rijbewijs wordt ingehouden. Het verschil tussen beide getallen betreft het aantal door het OM teruggegeven rijbewijzen (mede om deel te kunnen nemen aan het alcoholslotprogramma).

VOOR invoering ASP	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (tm nov '11)
ingevorderde rijbewijzen	5.300	3.972	4.297	5.908	6.163	4.499
ingehouden rijbewijzen	-	-	-	4.454	4.034	3.107
I-II = door OM teruggegeven rijbewijzen				1.454	2.129	1.392

Tabel 16: aantal ingevorderde en ingehouden rijbewijzen voor invoering van het alcoholslotprogramma

NA invoering ASP	dec '11 t/m nov '12	dec '12 t/m nov '13	dec '14 t/m jul '14	TOTAAL
I: ingevorderde rijbewijzen	8.822	12.652	11.813	33.287
II: ingehouden rijbewijzen	7.923	7.673	5.226	20.822
I-II = door OM teruggegeven rijbewijzen	899	4.979	6.587	12.465

Tabel 17: aantal ingevorderde en ingehouden rijbewijzen na invoering van het alcoholslotprogramma

Er is een duidelijke stijging in het aantal ingevorderde rijbewijzen in het eerste en tweede jaar na invoering van het alcoholslotprogramma. Ook is een duidelijke stijging te zien in het aantal door het Openbaar Ministerie teruggegeven rijbewijzen vanaf de tweede jaar na invoering van het alcoholslotprogramma.

Onderzoeksvraag 14.4

Heeft de invoering van het alcoholslotprogramma geleid tot meer strafzaken, meer hoger beroepszaken en meer cassatie bij de strafrechtelijke afdoening van de begane alcoholdelicten? Zo ja, hoeveel?

In Tabel 18 is het aantal door de rechter afgedane strafzaken met betrekking tot alcoholdelicten voor en na invoering van het alcoholslotprogramma weergegeven. Dit betreft het aantal vonnissen. Tevens opgenomen in de tabel is het aantal door het Openbaar Ministerie afgedane strafzaken met betrekking tot rijden onder invloed. Sinds 1 februari 2008 is er sprake van de OM Strafbeschikking waarbij ook het Openbaar Ministerie voor artikel WvW1994 zaken straffen kan opleggen bij Strafbeschikking. Het Openbaar Ministerie doet dus zaken af die voorheen door de rechtbanken werden afgedaan. Gegevens over 2013 zijn nog niet bekend. Deze worden eind 2014 vrijgegeven door het CBS.

	VOOR invoering ASP						NA invoering ASP
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
door de rechter afgedane strafzaken m.b.t. rijden onder invloed	22.905	21.565	18.805	21.205	12.025	7.325	10.110
door het Openbaar Ministerie afgedane strafzaken m.b.t. rijden onder invloed	10.600	9.645	7.375	19.110	10.165	8.310	6.690
TOTAAL	33.505	31.210	26.180	40.315	22.190	15.635	16.800
% door Openbaar Ministerie afgedane strafzaken	32%	31%	28%	47%	46%	53%	40%

Tabel 18: het aantal door de rechters afgedane strafzaken en het aantal door het OM afgedane strafzaken met betrekking tot rijden onder invloed

De cijfers laten een toename zien in het percentage strafzaken afgedaan door het Openbaar Ministerie ten opzichte van het totaal aantal strafzaken. Dit aantal nam met de tijd toe omdat steeds meer feiten die betrekking hebben op alcohol in het

verkeer onder de Strafbeschikking werden afgedaan. Ook het CJIB doet strafzaken namens het Openbaar Ministerie bij Strafbeschikking af.

In Tabel 19 is het aantal door de rechter afgedane hoger beroepzaken en cassatie met betrekking tot alcoholdelicten voor en na invoering van het alcoholslotprogramma weergegeven. Na invoering van het alcoholslotprogramma zien we in aantallen hier geen verandering in.

	VOOR invoering ASP						NA invoering ASP
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
door de rechter afgedane hoger beroepzaken m.b.t. rijden onder invloed	630	645	545	585	525	425	505
door de rechter afgedane cassatie m.b.t. rijden onder invloed	0	0	0	0	0	0	0

Tabel 19: aantal door de rechters afgedane hoger beroepzaken en cassaties met betrekking tot rijden onder invloed

In de interviews met medewerkers van het Openbaar Ministerie is aangegeven dat de invoering van het alcoholslotprogramma niet zozeer tot meer strafzaken heeft geleid, omdat het categorieën betreft die doorgaans gedagvaard zouden worden. De hoger beroep zaken en cassatie zaken kosten echter wel extra tijd en energie. Er zijn namelijk ook strafzaken zaken waarin het Openbaar Ministerie door de rechter niet ontvankelijk is verklaard omdat de verdachte volgens de rechter een terecht beroep deed op schending van het ne bis in idem beginsel. Daarin gaat het Openbaar Ministerie in hoger beroep.

Onderzoeksvraag 14.5

Is het aantal raadkamer klaagschriften gedaald of toegenomen na invoering van het alcoholslotprogramma? (klaagschriften tegen een strafrechtelijke maatregel op het rijbewijs zoals invordering door de politie en inhouding van het OM)

Sinds de invoering van het alcoholslotprogramma is het aantal schriftelijke verzoeken bij het Openbaar Ministerie en het aantal klaagschriften tot teruggave van het rijbewijs bij de rechtbank toegenomen. In een raadkamerzitting wordt gevraagd het rijbewijs terug te geven omdat dit benodigd is voor deelname aan het alcoholslotprogramma. In Tabel 20 is het aantal klaagschriften in 2006 tot en 2013 opgenomen.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
aantal bij de raadkamer behandelde klaagschriften tegen strafrechtelijke maatregel op het rijbewijs	2.263	2.439	2.174	2.121	1.608	2.522	2.671	2.086

Tabel 20: aantal bij de raadkamer behandelde klaagschriften tegen strafrechtelijke maatregel op het rijbewijs

Om de schommelingen te kunnen verklaren in het aantal behandelde klaagschriften dienen een aantal belangrijke kanttekeningen te worden gemaakt:

- Op 1 juni 2011 zijn de juridische gronden (het aangetroffen alcoholpromillage) van inhouding van het rijbewijs gelijk getrokken aan die van de invordering. De politie vordert het rijbewijs in bij het constateren van teveel alcoholgebruik, waarna de officier van justitie beslist of het rijbewijs wordt ingehouden. Deze wijziging heeft geleid tot een toename van het aantal inhoudingsbeslissingen door het Openbaar Ministerie, wat geleid heeft tot een toename in het aantal raadkamerklaagschriften en verzoeken bij het Openbaar Ministerie om teruggave van het rijbewijs;
- Vanaf 1 december 2011 is het alcoholslotprogramma ingevoerd. Dit heeft vanaf april 2012 (in verband met een gepubliceerde uitspraak van de raadkamer over teruggave van rijbewijzen bij samenloop met ASP) geleid tot een sterke toename van het aantal ingediende klaagschriften tot teruggave van het rijbewijs;
- Het verschil in het aantal ingevorderde en ingehouden rijbewijzen betreft het aantal door het OM teruggegeven rijbewijzen. Hiervan is een belangrijk aandeel terug te voeren op het alcoholslotprogramma. Wanneer niet zou zijn gefilterd, zou het aantal bij de raadkamer behandelde klaagschriften in 2012 en 2013 hoger zijn geweest.

Vanaf 1 januari 2014 bestraft het Openbaar Ministerie, bij oplegging van het alcoholslotprogramma, first offenders met een onvoorwaardelijke rijontzegging van 2 maanden. Aan geïnterviewde medewerkers van het Openbaar Ministerie is de vraag gesteld of hierdoor het aantal verzoeken om teruggave van het rijbewijs en het aantal klaagschriften afneemt. De meeste officieren hebben aangegeven hierin enigszins tot geen verandering te hebben gezien. Een reden hiervoor kan zijn dat betrokkenen het verzoek al indienen na 1 maand vanaf de pleegdatum of het verzoek om teruggave wordt ingediend omdat het rijbewijs nodig is voor hun werk. De vermindering van de duur van de rijontzegging zal overigens wel een positief effect hebben gehad op de klaagschriften. De gedachte hierachter is dat verdachten eerder zullen klagen wanneer er 6 maanden rijontzegging wordt opgelegd dan wanneer een rijontzegging van 2 maanden wordt opgelegd en eerder met ASP kan worden gestart.

Onderzoeksvraag 14.6

Doen zich de "nieuwe" zaken ex artikel 9 WvW1994 of 8 WvW met alcoholslotprogramma verweer of zich ten onrechte voordoen als erkenninghouder veel voor? Zo ja, hoe vaak?

Nee, dit is (nog) niet voorgekomen.

D.15 Belangrijkste bevorderende en belemmerende factoren bij uitvoering van het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 15.1

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma voor CBR? (bijv. binnenkrijgen mededelingen, toepasselijkheid en bruikbaarheid spelregels, controle op niet-naleving spelregels e.d.)

In zijn algemeenheid zijn volgens het CBR de volgende zaken goed verlopen tijdens het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- De alertheid en het inzien van de noodzaak om snel tot een conclusie te werken (voor alle partijen);
- De bedrijfsvoering is goed ingericht door het toepassen van een 'dedicated team/unit' voor het alcoholslotprogramma;
- De operationele afstemming tussen partijen;
- De klantafhandeling is goed opgezet;
- De communicatie (intern, andere betrokken instanties, deelnemers) gaat steeds beter.

De volgende zaken behoeven aandacht:

- De wachttijd bij het beantwoorden van vragen van een deelnemer is soms te lang doordat informatie van andere partijen (de RDW of de producent) benodigd is. Door betere afstemming met ketenpartners is de wachttijd minder geworden;
- Sommige situaties zijn lastig uit te leggen aan deelnemers. Een betere communicatie vooraf had dit probleem deels opgelost of verminderd;
- Er is geen minimum gesteld aan het aantal keer dat men moet rijden voordat het slot kan worden uitgelezen;
- De betrokkene geeft vaak aan dat een verhoogde waarde door andere stoffen veroorzaakt is dan door consumptie van alcohol;
- Door het ontstaan van nieuwe manieren in het frauduleus handelen kunnen niet vooraf maatregelen worden getroffen en is het snel reageren op het moment dat het onder de aandacht wordt gebracht;
- De betrokkenen krijgen soms het gevoel dat ze van het kastje naar de muur worden gestuurd. Betrokkenen zouden met name in het begin beter geïnformeerd moeten worden door middel van betere begeleiding.

Onderzoeksvraag 15.2

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma voor de trainers van het motivatieprogramma?

In zijn algemeenheid zijn volgens de trainers van het motivatieprogramma de volgende zaken goed verlopen tijdens het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- Goede samenwerking met het CBR, trainers krijgen veel vertrouwen van het CBR;
- Gezamenlijk opstellen en verbeteren van de instructie/opleiding voor trainers met het CBR;
- Er worden steeds meer trainers opgeleid tot het geven van de motivatiecursus. Er vindt veel ondersteuning en kennisuitwisseling plaats van de reeds langer gecertificeerde trainers;
- Er is goed contact met de deelnemers. Er hebben zich geen gespannen of onaangename situaties voorgedaan tijdens de cursus. Wel zijn een aantal bedreigingen geuit aan de trainers van het motivatieprogramma;

- Er vinden met regelmaat individuele trajecten plaats voor anderstaligen. Dit blijkt telkens naar tevredenheid te zijn van de individuele deelnemers. Deelname aan een dergelijk programma is wel afhankelijk van de signalering van het CBR, politie en/of de trainers van het motivatieprogramma dat iemand de Nederlandse taal niet machtig is;
- Het komt voor dat deelnemers ook uit eigen initiatief melden dat ze een alcoholprobleem hebben en hoe ze er mee bezig zijn (vaak al contact met de verslavingszorg).

Zaken die aandacht behoeven:

- De informatie is erg gericht op hoeveelheden alcohol en minder op de functie van het drinken;
- Alle informatie is nog steeds erg 'talig' en zou meer in 'jip en janneke' taal worden geschreven;
- Door deelnemers wordt vaker aangegeven dat het wenselijk is een eindgesprek te hebben (vlak voor het einde van het ASP) over hoe zij het drinken van alcohol en rijden gescheiden kunnen houden zonder een alcoholslot.

Onderzoeksvraag 15.3

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de RDW bij het verlenen van typegoedkeuringen en erkenningen? (bijv. in de contacten met erkenninghouders, CBR, NMI, evt. OM, politie, e.d.)

Bij het verlenen van erkenningen zijn er geen knelpunten of aandachtspunten. Het proces verloopt goed en is vergelijkbaar als het APK-proces. Zaken die bevorderend zijn geweest bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma:

- Periodiek overleg tussen het CBR, de RDW, de producent en IenM;
- Inrichting van een apart team binnen de RDW voor het bijhouden en afhandelen van alcoholslotprogramma-dossiers: intern is duidelijk wie wat doet voor het alcoholslotprogramma.

Onderzoeksvraag 15.4

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de producenten/installateurs bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma (technisch bijv. problemen bij installatie alcoholslot in bepaalde merken auto's of pro-invoering gegevens in alcoholslotregister, doorgeven mogelijke fraudegevallen die zij bij uitlezing signaleren, agressie bij deelnemers, e.d.)

Producent

Bevorderende factoren voor de producent bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- Periodiek overleg dat plaatsvindt tussen het CBR, de RDW, de producent en IenM;
- Deelnemers kunnen veel informatie op de website terug vinden;
- Het handboek voor deelnemers wordt regelmatig geüpdate met huidige ervaringen/tips hoe om te gaan met het slot;
- Bij telefonische vragen wordt middels een keuzemenu een schifting gemaakt: CBR of de producent.

Belemmerende factoren voor de producent bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- Bij een vervroegde controle krijgt de producent niet de reden ervoor te zien. Bij veelvuldige onderbrekingen van de spanning (dan raakt het geheugen vol) kan dit liggen aan de aansluiting. De producent moet eerst de bronbestanden opvragen om de reden te achterhalen, wat het proces vertraagt;

- Het door het CBR toestaan van het naar voren halen van een reguliere uitlezing geeft onduidelijkheid naar de deelnemers betreffende de uitleesdatum welke is geprogrammeerd in het slot. Met het CBR is afgesproken dat niet meer wordt geschoven met deze data.

Installateurs

Belemmerende factoren voor de installateur bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- Het afmeldproces is omslachtig en kost veel tijd: de RDW beschikt over alle voertuiggegevens, maar op de formulieren moet handmatig alle gegevens ingevuld worden;
- De totale procedure bij het vervangen van een slot kost veel tijd;
- De installateurs kunnen deelnemers niet goed informeren, terwijl de vragen wèl gesteld worden aan de installateurs;
- Er zijn geen directe contactpersonen bij de RDW. Het is onduidelijk wie er gebeld moet worden in welke gevallen;
- De meldapplicaties van de RDW en de producent (waarbij iedere organisatie zijn eigen lay-out gebruikt) zijn niet op elkaar afgestemd;
- Het komt regelmatig voor dat betrokkenen niet de juiste papieren bij zich hebben om het slot te kunnen inbouwen;
- Bij overbouw komt het vaak voor dat de kabels te kort zijn omdat deze op lengte zijn geknipt voor de 'oude' auto;
- Enkele keren worden verkeerde aansluitschema's meegeleverd waardoor er vertraging wordt opgelopen bij het inbouwen.

Bevorderende factoren voor de installateur bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- Contacten met deelnemers verlopen prima;
- Specifieke vragen die worden gesteld door deelnemers wordt doorverwezen naar het CBR of de producent;
- Samenwerking met de RDW en de producent gaat erg goed. Aanvullend is periodiek bij elkaar komen wenselijk;

Onderzoeksvraag 15.5

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de politie bij het uitvoeren van alcoholslotprogramma door handhavingteams? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?

Bevorderende factoren bij het uitvoeren van alcoholslotprogramma door handhavingteams:

- De voorlichtingbijeenkomst die door het CBR is gegeven is als positief en nuttig ervaren;
- De enthousiaste reactie van collega's die er buiten mee te maken hebben;
- Het rijbewijsregister is goed geregeld. De benodigde informatie is goed te achterhalen.

Belemmerende factoren bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma door handhavingteams:

- Met de huidige beschikbare middelen is het voor agenten lastig te handhaven op betrokkenen die deelnemen aan het alcoholslotprogramma. Echter is het niet de bedoeling dat er 'jacht' gemaakt wordt op deelnemers aan het alcoholslotprogramma. Ook kan het voorkomen dat de bestuurder dan het voertuig met een ingebouwd alcoholslot niet een deelnemer aan het alcoholslotprogramma is;

- De voorlichtingbijeenkomsten van het CBR zijn bijgewoond door een aantal afgevaardigden. Overige politiemedewerkers zijn afhankelijk van de informatieverspreiding van deze afgevaardigden;
- Ook omdat alcoholslotprogramma-gevallen weinig voorkomen in de praktijk verwatert de kennis hierover.

Aandachtspunten:

- In de opleiding zou er meer aandacht aan kunnen worden besteed;
- Praktische uitleg over het alcoholslotprogramma (hoe het slot werkt, hoe de procedures in zijn werk gaan, e.d.) zou meer leerzaam zijn en langer bijblijven.

Onderzoeksvraag 15.6

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor politie bij uitvoeren van alcoholslotprogramma door dienders (=politie regulier)? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?

Bij veel collega's van de politie is volgens de geïnterviewden bekend dat het alcoholslotprogramma bestaat, maar dan houdt het veelal op. In praktijk komen dienders het alcoholslot nog te weinig tegen om te beoordelen wat goed gaat en wat minder goed gaat.

De informatievoorziening richting de politie had voor de invoering van het alcoholslotprogramma beter gekund. De geïnterviewde agenten hebben aangegeven dat zij beter in kennis gesteld hadden kunnen worden. Ook uitreiken van brochures waarin bevoegdheden, dwangmiddelen, e.d. van de politie staan opgesomd/samengevat is door hen gemist. Na invoering van het alcoholslotprogramma zijn er echter wel allerlei informatiebijeenkomsten gehouden, waarbij twee afgevaardigden van elk korps aanwezig konden zijn. De boodschap die de afgevaardigden hebben meegekregen is om de opgedane informatie over het alcoholslotprogramma te verspreiden binnen het eigen korps.

Onderzoeksvraag 15.7

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor politie bij uitvoeren van alcoholslotprogramma door specialisten mededelingen? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?

De invoering van het alcoholslotprogramma heeft niet gezorgd voor belemmerende factoren in de afhandeling van alcoholgerelateerde mededelingen. Wel zijn er enkele aandachtspunten te benoemen:

- De communicatie en administratie tussen de politie en het CBR verloopt met papieren dossiers en formulieren. Automatische systemen kunnen de administratieve handelingen een stuk verminderen;
- Er is een gebrek aan managementinformatie over onvoldoende mededelingen en de redenen van onvoldoende;
- Er dienen twee afzonderlijke formulieren ingevuld te worden voor het CBR en het OM voor een overtreding. Wenselijk is hier 1 formulier van te maken.

Onderzoeksvraag 15.8

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor OM en de Rechtspraak bij strafrechtelijke en voor de Rechtspraak bij bestuursrechtelijke zaken die verband houden met het alcoholslotprogramma? (voorbeelden bij ontbrekende feitcode zijn data niet uit het systeem te genereren, bewijs-

probleem dat pvb's kwalitatief niet voldoende zijn of CBR dossier niet compleet is e.d.)

Openbaar Ministerie

De samenwerking tussen OM en andere uitvoerende partijen verloopt over het algemeen goed en werkt bevorderend voor de uitvoering van het alcoholslotprogramma. Enkele belemmerende factoren / aandachtspunten zijn:

- Op zitting is het niet altijd bekend voor de officier van justitie of er een alcoholslotprogramma is opgelegd en in welke fase de deelnemer zich bevindt. Dit is wenselijk zodat er daarmee rekening wordt gehouden in de eis;
- bij artikel 9, lid 2 WVW1994 zaken (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs) zijn er bewijsproblemen. In dergelijke gevallen moet namelijk vast staan dat de betrokkene op de hoogte was dat hij/zij niet mocht rijden. Dit kan het OM bewijzen wanneer het CBR de opgelegde maatregel in persoon betekent. Dit houdt in dat het document door de persoon zelf in ontvangst genomen moet zijn. Indien het document niet is betekend in persoon, bestaat twijfel over de vraag of de betrokkene op de hoogte is. Dit kan leiden tot sepot/vrijspraak;
- Indien dossiers niet volledig zijn met stukken van het CBR over de ongeldigverklaring wordt het CBR en/of de politie nagebeld en gevraagd om aanvullende gegevens of aanlevering van benodigde stukken. De OM systemen communiceren niet met die van het CBR, dus ontbreekt online real-time informatie. Er is geen standaardprocedure met betrekking tot uitwisseling van gegevens tussen OM en CBR;
- Klaagschriften komen onnodig op zitting. In het geval van het alcoholslotprogramma wil het Openbaar Ministerie o.a. in Amsterdam het rijbewijs op voorhand teruggeven. Omdat de klaagschriften bij de rechtbank worden ingediend komen deze op zitting terwijl dat niet nodig is als al vooraf bekend is dat het rijbewijs ivm ASP teruggegeven zou kunnen worden;
- Samenloop van ASP met de recidiveregeling levert een zeer vervelende en onwenselijke situatie op voor de deelnemer. Door de recidiveregeling wordt het rijbewijs van rechtswege ongeldig verklaard waardoor het alcoholslotprogramma automatisch wordt beëindigd. Dit terwijl de betrokkene al kosten heeft gemaakt om deel te nemen aan ASP. Dergelijke gevallen zouden vooraf eruit gefilterd moeten kunnen worden;
- De zittende magistratuur en het Openbaar Ministerie hebben verschillende richtlijnen. De OM-richtlijnen zijn strenger dan de LOVS-oriëntatiepunten;
- Samenloop van de gelijktijdige bestuursrechtelijke invordering en strafrechtelijke invordering van het rijbewijs die beide gericht zijn op voorkomen van recidive en het bevorderen van de verkeersveiligheid, lijkt onpraktisch en niet efficiënt.

De Rechtspraak

Enkele belemmerende factoren die aangekaart zijn door rechters bij uitvoering van het alcoholslotprogramma:

- Het alcoholslotprogramma doorkruist de werking van het verkeersstrafrecht. De samenloop van het alcoholslotprogramma en strafrechtelijke vervolging is niet ideaal. Als strafrechter is de speelruimte om een passende straf op te leggen veel beperkter geworden;
- Wanneer het alcoholslotprogramma wordt opgelegd dient dit in het strafrecht bekend te zijn. Vaak afhankelijk van de gegevens die de verdachte of advocaat aanreikt, omdat bij de officier nog niet bekend is of het alcoholslotprogramma is opgelegd;
- Er is een verschil in straftoemeting tussen de OM-richtlijn en de LOVS-oriëntatiepunten. Het OM zit doorgaans een schijf hoger;

- De sanctie alcoholslotprogramma staat in contrast met de sancties die worden opgelegd voor commune delicten¹². Echter kunnen voor commune delicten gezien de daden/omstandigheden stevige straffen en/of maatregelen worden opgelegd;
- In de praktijk zijn er ook gevallen waarin het volgens enkele rechters juist niet aangewezen lijkt (bijvoorbeeld verdachten met een blanco strafblad of een keurige levensloop, die eenmalig een 'uitglijder' hebben gemaakt) het alcoholslotprogramma op te leggen.

Bevorderende factoren voor de Rechtspraak:

- Regelmatig komen er klaagschriften binnen met betrekking tot ingevorderde rijbewijzen, waarbij een beroep is gedaan op het feit dat door het CBR het alcoholslotprogramma was opgelegd. Die klaagschriften worden vaak gehonoreerd, zodat de verdachte sneller kan beginnen aan het alcoholslotprogramma.

Onderzoeksvraag 15.9

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor gemeenten bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma?

Ervaringen van gemeenteambtenaren die te maken hebben gehad met het alcoholslotprogramma is verzameld door middel van een online vragenlijst die verspreid is via de nieuwsbrief van de NvvB (Nederlandse Vereniging van Burgerzaken). De online vragenlijst is door 67 respondenten ingevuld.

16 van de 67 respondenten geeft aan dat het aanvragen van een rijbewijs met code 103 niet verschilt van andere rijbewijsaanvragen (24%). Daarentegen geven 24 van de 67 respondenten aan dat dat wel verschilt van andere rijbewijsaanvragen (36%). Verschillen die hierin ondervonden worden zijn o.a.:

- De betrokkenen stellen veel vragen;
- de aanvrager heeft nog niet aan alle verplichtingen voldaan waardoor afgifte van het rijbewijs nog niet mogelijk is;
- het is vaker is voorgekomen dat betrokkene een brief heeft ontvangen dat het rijbewijs kan worden aangevraagd, het is nog niet administratief verwerkt in de systemen;
- beperking van de rijbevoegdheid van de overige categorieën naast categorie B.

Wat betreft het gedrag van betrokkenen die het rijbewijs met code 103 aanvragen is het gedrag wisselend volgens gemeenteambtenaren. Sommige betrokkenen schamen zich, anderen zijn kwaad, voor sommigen is het niet even duidelijk wat ze allemaal moeten doen, etc.

Aandachtspunten:

¹² In het strafrecht wordt wel een onderscheid gemaakt tussen bijzondere wetten en commune delicten. De oorspronkelijke bron voor het strafrecht is in ons land het Wetboek van Strafrecht van 1886. Dat wetboek is nadien natuurlijk aangepast, maar de delicten die daarin strafbaar zijn gesteld worden ook wel geduid als commune delicten. Denk dan aan diefstal, mishandeling, moord, doodslag, valsheid in geschrifte, flessentrekkerij etc. Daarnaast worden ook andere wetten strafrechtelijk gehandhaafd, zoals in dit verband de Wegenverkeerswet 1994, maar ook de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen en andere wetten in formele zin. Soms is echter ook op grond van de Gemeentewet met een Algemene politieverordening strafrechtelijk te handhaven (het wildplasverbod o.a.). Kortom feiten uit het traditionele Wetboek van Strafrecht worden commune delicten genoemd, e.e.a om onderscheid te maken met andere bijzondere wetten.

- Meer uitleg over hoe de burger het nieuwe rijbewijs moet aanvragen (wanneer, welke voorwaarden, e.d);
- Het is niet altijd bekend bij de burger dat een VvG (Verklaring van Geschiktheid) nodig is;
- De administratie zou op orde moeten zijn voordat aanvragers het bericht krijgen dat het nieuwe rijbewijs aangevraagd kan worden.

Onderzoeksvraag 15.10

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de uitvoering van spelregels, zoals vastgelegd in RMRG art 19+20, en voor andere uitvoeringsaspecten? Toelichting:

Art 19 geeft aan uit welke onderdelen het alcoholslotprogramma precies bestaat en bepaalt de duur van de uitleestermijnen. Voorbeelden factoren: slechte contacten met RDW, haperende ICT, problemen in de communicatie tussen CBR en deelnemer, problemen CBR bij interpretatie gegevens.

Art 20 bevat echt de spelregels waar de deelnemer zich aan moet houden. Voorbeelden factoren: gebrekkige/geen terugkoppeling tussen de "alcoholslotprogramma-docenten" en het CBR (i.v.m. onderdelen c t/m g), geen of late informatie van de politie (onderdelen h, i), gebrekkige, late of geen terugkoppeling door OM (i.v.m. onderdelen j, k), onduidelijke, late of geen informatie van RDW (i.v.m. onderdelen o, p).

Er waren geen problemen bij het binnenkrijgen van mededelingen of het toepassen van de spelregels van het alcoholslotprogramma. Enkele punten van aandacht:

- Het beslissen van foutieve hertesten blijft een punt van veranderende inzichten. De klant geeft vaak aan dat een verhoogde waarde door andere stoffen is veroorzaakt dan door consumptie van alcohol;
- Door ontstaan van nieuwe situatie in het frauduleus handelen is het vaak op het moment handelen;
- Betrokkenen zouden met name in het begin beter geïnformeerd moeten worden (meer richting begeleiding). Betrokkenen krijgen de nodige informatie op schrift, echter dit wordt als teveel ervaren en is vaak ook niet goed te lezen. Daarnaast is er soms ook sprake van een emotioneel proces bij de deelnemers.

Onderzoeksvraag 15.11

Hoe vaak komt het voor dat het alcoholslotprogramma is opgelegd aan personen die weliswaar over een Nederlands rijbewijs beschikken, maar woonachtig zijn in het buitenland? Hoe gaan deze personen hiermee om? Levert het problemen op?

Per 1 oktober 2012 heeft er een wijziging in de regeling van het alcoholslotprogramma plaatsgevonden. Deelnemers in de AM-categorie (bromfiets), deelnemers woonachtig in het buitenland werden vanaf dat moment uitgesloten van het alcoholslotprogramma.

Samenvatting belangrijkste bevorderende en belemmerende factoren bij uitvoering van het alcoholslotprogramma per organisatie

Organisatie	Bevorderende factoren	Belemmerende factoren
CBR	<ol style="list-style-type: none"> 1. De alertheid en het inzien van de noodzaak om snel naar een conclusie te werken (voor alle partijen); 2. Oprichting van een 'dedicated team/unit' voor het alcoholslotprogramma; 3. Operationele afstemming tussen partijen; 4. Goede opzet van klantafhandeling; 5. Goede communicatie intern, met betrokken instanties en met deelnemers. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Afhangelijkheid van andere partijen (de RDW of producent) voor beantwoording van klantvragen; 2. Te weinig communicatie naar de burger over de invoering van het alcoholslotprogramma; 3. Er is geen minimum gesteld aan het aantal keer dat een deelnemer moet rijden voordat het slot uitgelezen moet worden. Het periodiek uitlezen is gerelateerd aan het aantal dagen; 4. De betrokkene geeft vaak aan dat een verhoogde waarde door andere stoffen veroorzaakt is dan door consumptie van alcohol; 5. Voor nieuwe manieren van frauduleus handelen kunnen niet vooraf maatregelen worden getroffen. Enkel snel handelen na constatering ervan; 6. Betrokkenen krijgen het gevoel 'van het kastje naar de muur' gestuurd te worden door de vele instanties die betrokken zijn bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma.
RDW	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het proces is vergelijkbaar met het APK-proces; 2. Periodiek overleg tussen het CBR, de RDW, de producent en IenM; 3. Oprichting van een apart team binnen de RDW voor het bijhouden en afhandelen van alcoholslotprogramma-dossiers. 	
OM	<ol style="list-style-type: none"> 1. Goede samenwerking met andere uitvoerende partijen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bewijsproblemen bij artikel 9, lid 2 WVV1994 zaken (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs); 2. Samenloop van de gelijktijdige bestuursrechtelijke invordering en strafrechtelijke invordering van het rijbewijs (waarbij zowel strafrechtelijke aanpak als bestuursrechtelijke aanpak recidive voorkomen en verkeersveiligheid bevorderen); 3. Het alcoholslotprogramma wordt beëindigd bij een onvoorwaardelijke rijontzegging en ongeldigheid van het rijbewijs van rechtswege; 4. OM-richtlijnen zijn strenger dan de LOVS-oriëntatiepunten; 5. Op zitting is niet altijd bekend of een alcoholslotprogramma is opgelegd en in

Organisatie	Bevorderende factoren	Belemmerende factoren
		<p>welke fase de betrokkene zich eventueel bevindt;</p> <p>6. Systemen communiceren niet met die van het CBR. Het ophalen van real-time informatie is hierdoor niet mogelijk;</p> <p>7. Klaagschriften komen onnodig op zitting. In geval van het alcoholslotprogramma wil het Openbaar Ministerie in veel gevallen vooraf aan de terechtzitting en op grond van de juiste d.w.z. authentieke bronnen kunnen beoordelen of het rijbewijs op voorhand terug kan worden gegeven;</p> <p>8. Samenloop met de recidiveregeling ernstige verkeersdelicten.</p>
ZM	<p>1. Regelmatig komen er klaagschriften binnen met betrekking tot ingevorderde rijbewijzen, waarbij een beroep wordt gedaan op het feit dat door het CBR het alcoholslotprogramma is opgelegd. Die klaagschriften worden vaak gehonoreerd (verzoek om teruggave van het rijbewijs wordt toegekend), zodat de verdachte sneller kan beginnen aan het alcoholslotprogramma.</p>	<p>1. De samenloop van het alcoholslotprogramma en strafrechtelijke procedure waardoor de mogelijkheden om een passende straf op te leggen beperkt zijn;</p> <p>2. Het verschil in straftoemeting tussen de LOVS-oriëntatiepunten en de OM richtlijnen. Het OM zit doorgaans een schijf hoger wat betreft de geldboetes doordat de oriëntatiepunten van de Rechtspraak niet jaarlijks zijn of worden geïndexeerd;</p> <p>3. De maatregel alcoholslotprogramma staat in contrast met de sancties die kunnen worden opgelegd voor commune delicten¹³. Daarentegen kunnen voor commune delicten gezien de daden/omstandigheden stevige straffen en/of maatregelen worden opgelegd.;</p> <p>4. In de praktijk zijn er ook gevallen waarin het juist niet aangewezen lijkt (bijvoorbeeld verdachten met een blanco strafblad of een keurige levensloop, die eenmalig een 'uitglijder' hebben gemaakt) het alcoholslotprogramma op te leggen;</p> <p>5. In de strafrechtelijke procedure is tot nu toe in mindere mate rekening gehouden met andere bestuursrechtelijke trajecten (ongeldigverklaring van het rijbewijs door het CBR, de kosten van LEMA, EMA etc.). Het is ingewikkeld om wel rekening te</p>

¹³ In het strafrecht wordt wel een onderscheid gemaakt tussen bijzondere wetten en commune delicten. De oorspronkelijke bron voor het strafrecht is in ons land het Wetboek van Strafrecht van 1886. Dat wetboek is nadien natuurlijk aangepast, maar de delicten die daarin strafbaar zijn gesteld worden ook wel geduid als commune delicten. Denk dan aan diefstal, mishandeling, moord, doodslag, valsheid in geschrifte, flessentrekkerij etc. Daarnaast worden ook andere wetten strafrechtelijk gehandhaafd, zoals in dit verband de Wegenverkeerswet 1994, maar ook de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen en andere wetten in formele zin. Soms is echter ook op grond van de Gemeentewet met een Algemene politieverordening strafrechtelijk te handhaven (het wildplasverbod o.a.). Kortom feiten uit het traditionele Wetboek van Strafrecht worden commune delicten genoemd, e.e.a om onderscheid te maken met andere bijzondere wetten.

Organisatie	Bevorderende factoren	Belemmerende factoren
		<p>houden met het alcoholslotprogramma en niet met de andere opgelegde maatregelen;</p> <p>6. Op zitting is niet altijd bekend of een alcoholslotprogramma is opgelegd en in welke fase van de stappen die tot deelname leiden de betrokkene zich bevindt.</p>
trainers motivatie- programma	<ol style="list-style-type: none"> 1. Goede samenwerking met het CBR, trainers krijgen veel vertrouwen van het CBR; 2. Gezamenlijk opstellen en verbeteren van de instructie/opleiding voor trainers met het CBR; 3. Goed contact met de deelnemers (er hebben zich geen onbeheersbare of onaangename situaties voorgedaan); 4. Er worden steeds meer trainers opgeleid. Er vindt veel ondersteuning en kennisuitwisseling plaats met de reeds gecertificeerde trainers; 5. Er vinden met regelmaat individuele trajecten plaats voor anderstaligen; 6. Deelnemers melden uit eigen initiatief dat ze een alcoholprobleem hebben en hoe ze ermee bezig zijn. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. De informatie is erg gericht op hoeveelheden alcohol en minder op de functie van het drinken; 2. Alle informatie is 'talig' en daarom niet voor iedereen gemakkelijk te begrijpen.
Politie	<ol style="list-style-type: none"> 1. Voorlichtingsbijeenkomsten die zijn gegeven door het CBR; 2. De enthousiaste reactie van collega's die er in de praktijk mee te maken hebben; 3. Het rijbewijsregister is goed geregeld. De benodigde informatie is goed te achterhalen. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Verwateren van kennis over het alcoholslotprogramma doordat het in de praktijk weinig voorkomt; 2. Gebrek aan praktische uitleg over de werking van het alcoholslot; 3. De communicatie en administratie tussen de politie en het CBR verloopt met papieren dossiers en formulieren; 4. Gebrek aan informatie over redenen waarom mededelingen onvoldoende zijn bevonden.
Producent	<ol style="list-style-type: none"> 1. Periodiek overleg tussen het CBR, de RDW, de producent en IenM; 2. Deelnemers kunnen veel informatie op de website van de producent terug vinden; 3. Regelmatig updaten van het handboek voor deelnemers met huidige ervaringen/tips hoe om te gaan met het slot; 4. Schifting bij telefonische vragen verloopt middels een keuze- 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bij een vervroegde controle krijgt de producent niet de reden ervoor te zien. De producent moet eerst de bronbestanden opvragen om de reden te achterhalen, wat het proces vertraagt; 2. Het naar voren halen van reguliere uitlezingen creëert onduidelijkheid bij deelnemers;

Organisatie	Bevorderende factoren	Belemmerende factoren
	menu: CBR of de producent.	
Installateur	<ol style="list-style-type: none"> 1. Contacten met deelnemers verlopen prima; 2. Deelnemers worden doorverwezen naar het CBR of naar de producent indien er specifieke vragen worden gesteld; 3. Samenwerking met de RDW en de producent verloopt goed. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het handmatig invullen van de formulieren bij het afmeldproces; 2. Het vervangen van een slot neemt veel tijd in beslag; 3. Gebrek aan informatie over de totale procedure van het alcoholslotprogramma; 4. Afwezigheid van een directe contactpersoon bij de RDW¹⁴; 5. De meldapplicaties van de RDW en de producent (waarbij iedere organisatie zijn eigen lay-out gebruikt) zijn niet op elkaar afgestemd; 6. Betrokkenen hebben niet altijd de juiste papieren bij zich voor de inbouw; 7. Bij overbouw zijn de kabels vaak te kort. Deze zijn op maat geknipt voor de 'oude' auto; 8. Enkele keren worden verkeerde aansluit-schema's meegeleverd en/of een verkeerde houder.
Gemeenten		<ol style="list-style-type: none"> 1. De betrokkenen stellen veel vragen; 2. De aanvrager heeft nog niet aan alle verplichtingen voldaan waardoor afgifte van het rijbewijs nog niet mogelijk is; 3. De betrokkene heeft een brief ontvangen dat het rijbewijs kan worden aangevraagd, maar is nog niet administratief verwerkt in de systemen.

¹⁴ De RDW heeft voor alle erkenninghouders een aanspreekpunt toegewezen. Dit is centraal geregeld, niet specifiek voor het alcoholslotprogramma.

D.16 Samenloop met recidiveregeling, strafrechtelijke sancties of andere maatregelen

Onderzoeksvraag 16.1

Hoeveel kandidaten hebben zowel met het alcoholslotprogramma als met de recidiveregeling of met strafrechtelijke sancties m.b.t. het rijbewijs (rijbewijs van rechtswege ongeldig en/of (on)voorwaardelijk rijontzegging) te maken?

Onderzoeksvraag 16.3

Hoe gaan kandidaten om met eventuele samenloop?

Onderzoeksvraag 16.4

Leidt samenloop tot probleem? Zo ja, welke? (zoals vertraging van deelname, e.d.)

Samenloop recidiveregeling

Samenloop met de recidiveregeling komt niet vaak voor, maar is wel een aantal keren voorgevallen en dit zijn ook lastige situaties: deelnemer is begonnen aan het alcoholslotprogramma, komt op de strafzitting en daar wordt rekening gehouden met deelname aan het alcoholslotprogramma (het rijbewijs wordt niet ingehouden en een korte OBM van 2 maanden volgt, omdat anders het ASP eindigt). Later krijgt de deelnemer een brief toegestuurd dat de recidiveregeling van toepassing is en dat het rijbewijs van rechtswege ongeldig wordt verklaard, vanwege een onherroepelijke veroordeling van wellicht hetzelfde feit van rijden onder invloed van alcohol. Deze situatie is lastig uit te leggen aan de deelnemer, omdat de deelnemer niet bekend is met het feit dat hij/zij een eerste punt in het kader van de recidiveregeling heeft. Er wordt immers na het behalen van het eerste punt geen waarschuwingsbrief verzonden.

De deelnemer kan hier niet tegen in beroep gaan omdat dit een toepassing is van een wettelijke regeling onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van VenJ. Indien een dergelijke samenloop zich voordoet wordt het CBR in een later stadium op de hoogte gesteld dat de betrokkene onder de recidiveregeling valt, waardoor een deelnemer aan het alcoholslotprogramma (na een aantal weken) alsnog uit het programma moet. Hier is ruimte voor verbetering van systeemtechnische aard. Wenselijk is dat dergelijke gevallen vooraf worden gefilterd.

Uit interviews met medewerkers van het Openbaar Ministerie volgt dat de geïnterviewden de samenloop van deelname aan het alcoholslotprogramma en de van rechtswege ongeldig verklaring van het rijbewijs op grond van de recidiveregeling ernstige verkeersdelicten ongelukkig vinden. Omdat hierdoor deelnemers aan het alcoholslotprogramma als gevolg van die ongeldig verklaring uit het programma worden verwijderd, terwijl doorgaans al aanmerkelijke kosten tot deelname aan dat programma zijn gemaakt. Ook wordt door de geïnterviewden aangegeven dat de wetgever hiermee twee volstrekt verschillende gevolgen aan rijden onder invloed verbindt. Immers kan men via het bestuursrecht mobiel blijven door het volgen van het programma en via het strafrecht wordt het onmogelijk gemaakt om aan het verkeer deel te nemen. Ook niet onder gecontroleerde omstandigheden zoals bij het alcoholslotprogramma. Bovendien beoogt de recidiveregeling evenals het alcoholslotprogramma het voorkomen van recidive.

Samenloop strafrechtelijke sancties

Samenloop met de strafrechtelijke sancties vindt plaats in het begin van het proces, waar immers het rijbewijs strafrechtelijk is ingevorderd en ingehouden en na een

mededeling door de politie aan het CBR ook een bestuursrechtelijke deelname aan ASP volgt. Deelnemers zijn dan terughoudend om te starten aan het alcoholslotprogramma. Zij zijn zich bewust van het feit dat oplegging van een onvoorwaardelijke rijontzegging kan leiden tot beëindiging van het alcoholslotprogramma en dat na afloop van de rijontzegging het alcoholslotprogramma opnieuw gestart dient te worden (waarbij alle gemaakte kosten voor rekening van de deelnemer zijn). Dit leidt echter wel tot vertraging in deelname omdat op de uitspraak van de rechter gewacht moet worden.

Het kan echter voorkomen dat een deelnemer start aan het alcoholslotprogramma, op zitting komt en het rijbewijs wordt ingehouden. Door inhouding en een OBM wordt het alcoholslotprogramma beëindigd en de deelnemer kan na de periode van invordering opnieuw beginnen aan het alcoholslotprogramma en alle kosten opnieuw maken. Dergelijke gevallen komen niet vaak voor.

Om deze samenloop met de strafrechtelijke sancties te voorkomen is het strafvorderingsbeleid per 1 januari 2014 naar onvoorwaardelijke rijontzegging van 2 maanden voor first offenders verlaagd als de betrokkene kan aantonen dat hij/zij echt wil/gaat deelnemen. Deze 2 maanden is gebaseerd op de termijn tussen moment van aanhouding en daadwerkelijke deelname. Op deze wijze kan de betrokkene deelnemen aan het alcoholslotprogramma zonder dat de rijontzegging in de weg zit of zorgt voor vertraging tot deelname. De rechters houden er in de regel rekening met deelname aan het alcoholslotprogramma, mits de betrokkene aantoont dat hij deelneemt aan het alcoholslotprogramma. Zie ook onderzoeksvraag 17.1.

Door de samenloop van het alcoholslotprogramma met strafrechtelijke sancties bestaat bij sommige geïnterviewde medewerkers binnen het OM twijfel over de vraag in hoeverre het strafrecht naast het bestuursrecht toegevoegde waarde heeft, omdat de aanleiding hetzelfde verkeersmisdrijf van rijden onder invloed betreft. De standpunten van de geïnterviewde medewerkers van het Openbaar Ministerie verschillen hierin. Sommige geïnterviewden vinden dat het strafrecht naast het alcoholslotprogramma wel degelijk toegevoegde waarde heeft. Naast het programma wordt ook het rijbewijs ingevorderd en ingehouden en dient daarmee een preventief en repressief doel. Voorts wordt een oproep om je vanwege je gedrag voor de rechter of de officier van justitie te verantwoorden doorgaans als ingrijpend ervaren.

Ook is er discussie over andere situaties. Bijvoorbeeld die gevallen waarbij onder invloed wordt gereden en een ongeval wordt veroorzaakt zouden ten alle tijden in het strafrecht moeten worden afgedaan.

Andere geïnterviewden vinden dat het strafrecht geen toegevoegde waarde heeft. Met uitzondering van wellicht van bovengenoemde situatie van verkeersongevallen onder invloed. Eén geïnterviewde heeft aangegeven dat het strafrecht anders dan het bestuursrecht ruimte biedt om met de persoonlijke omstandigheden van de verdachte rekening te houden om zo de juiste beoordeling op maat te maken. Daar kan rekening worden gehouden met de dader en de persoonlijke omstandigheden. Alle geïnterviewden zijn eensgezind over feit dat het strafrecht zicht moet blijven houden op delicten van rijden onder invloed i.v.m. eventuele recidive vaststelling en het daarmee samenhangende strafvorderingsbeleid bij volgende zaken.

Onderzoeksvraag 16.2

Welke maatregelen (m.b.t. kentekenbewijs of voertuig), die zijn opgelegd tijdens het alcoholslotprogramma, hebben geleid tot het tijdelijk niet kunnen deelnemen aan het alcoholslotprogramma? Hoeveel deelnemers hadden hiermee te maken?

Onderzoeksvraag 16.3

Hoe gaan kandidaten om met eventuele samenloop?

Onderzoeksvraag 16.4

Leidt samenloop tot probleem? Zo ja, welke? (zoals vertraging van deelname, e.d.)

De data en statistieken van de RDW laten zien dat vanaf december 2011 tot en met eind juli 2014 er 184 gevallen zijn geweest waarbij sprake was van samenloop met maatregelen met betrekking tot het kentekenbewijs of het voertuig. De RDW kan niet herleiden of in deze gevallen heeft geleid tot een (tijdelijke) beëindiging van het alcoholslotprogramma. De RDW kan namelijk gegevens herleiden op kenteken en niet op de deelnemer. Voor geschorste voertuigen en WOK status gaat het om het tijdelijk niet kunnen gebruiken van het voertuig. Export, gestolen en gesloopt zijn redenen voor overbouw van een slot, maar het zegt niets over de deelname aan alcoholslotprogramma.

In de meeste gevallen (140 van de 184) was het voertuig geschorst. Zie onderstaande tabel met redenen van samenloop.

	Aantal
(gedeeltelijk) geschorst door RDW	140
voertuig voldoet niet aan technische eisen (WOK)	26
export	9
voertuig gestolen	1
gesloopt door erkend bedrijf, KR 37.4	5
gesloopt door niet erkend bedrijf, KR 37.4	1
Totaal	184

Tabel 21: samenloop door maatregelen met betrekking tot voertuig of kentekenbewijs

D.17 Gevolgen van het alcoholslotprogramma voor het strafvorderingsbeleid en strafopleggingsbeleid

Onderzoeksvraag 17.1

Wordt er veel verweer gevoerd op zitting onder verwijzing naar het alcoholslotprogramma? Hoe is de rechter daarmee omgegaan in het Promisvonnis? Leidt deelname aan het alcoholslotprogramma tot strafvermindering in strafrechtelijke procedure (lagere boetes, voorwaardelijke in plaats van onvoorwaardelijke rijontzegging)? Welke verweren zijn er zoal gevoerd en wat was het effect ervan op de straftoemeting?

Ja, er wordt veel verweer gevoerd op zitting onder verwijzing naar het alcoholslotprogramma. Betrokkenen voeren het verweer dat ze het als een dubbele bestraffing (ne bis in idem) ervaren en er wordt vaak beroep gedaan op de hoge kosten die het alcoholslotprogramma met zich meebrengt. Er zijn advocaten die betogen dat het ASP beschouwd moet worden als straf (hoogte kosten, duur van het programma en flinke tijdsinvestering door deelnemers e.d.). Naast het ASP volgt tegen de betrokkene nog een strafrechtelijke procedure (geldboete en/of OBM) met de dezelfde aanleiding, namelijk rijden onder invloed. Dit verweer wordt vaak gevoerd. Het OM neemt als standpunt in dat het "Ne bis in idem"-beginsel zich beperkt tot het strafrecht en bestuurlijke boeten en het ASP valt daar niet onder. Bovendien is het ne bis in idem beginsel geen algemeen rechtsbeginsel, het geldt immers alleen in het strafrecht. Er zijn echter zaken waarin de rechter oordeelde dat het wel een algemeen rechtsbeginsel is en het OM als gevolg daarvan niet ontvankelijk verklaarde. In deze gevallen gaat het OM in hoger beroep.

Zowel het OM als de rechter houdt rekening met het feit dat er een alcoholslotprogramma is opgelegd, zowel in het opleggen van een rijontzegging als in het vaststellen van de hoogte van de boete. Dit volgt ook uit het vragenlijstonderzoek dat is uitgezet onder rechtbanken en hoven:

	Aantal	Perc.
Deelname aan het alcoholslotprogramma leidt tot strafvermindering in strafrechtelijke procedures: lagere boetes en/of voorwaardelijke in plaats van onvoorwaardelijke rijontzegging	56	71%
Deelname aan het alcoholslotprogramma leidt tot de strafzaak wordt gewonnen met schuldigverklaring zonder oplegging van straf	2	3%
Deelname aan het alcoholslotprogramma leidt tot de strafzaak wordt gewonnen door niet ontvankelijk verklaring van het Openbaar Ministerie in de strafvervolgning	1	1%
Deelname aan het alcoholslotprogramma heeft geen invloed op de afloop	1	1%
Dat wisselt sterk: soms heeft deelname aan het alcoholslotprogramma wel invloed en soms niet	10	13%
Geen ervaringen mee	9	11%
Totaal	79	100%

Tabel 22: invloed van het alcoholslotprogramma op afloop van de strafzaak

Ongeveer 70% van de geënquêteerden heeft aangegeven dat deelname aan het alcoholslotprogramma leidt tot strafvermindering in strafrechtelijke procedures (lagere boetes en/of voorwaardelijke in plaats van onvoorwaardelijke rijontzegging¹⁵). Een voorwaarde hierbij is dat er wel bewijs van deelname overhandigd dient te worden tijdens de zitting.

¹⁵ Een onvoorwaardelijke rijontzegging zorgt ervoor dat deelname aan het alcoholslotprogramma niet mogelijk is, omdat een rijontzegging meebrengt dat het rijbewijs ongeldig is en dan mag niet meer worden gereden ook niet met een alcoholslot met een voorwaardelijke rijontzegging heeft de betrokkene een proeftijd van 2 jaar, welke gelijk staat aan de lengte van deelname aan het alcoholslotprogramma.

Ook bij klaagschriften die worden ingediend bij de raadkamer van de rechtbank tegen invordering/inhouding van het rijbewijs wordt om teruggave verzocht om te kunnen deelnemen aan alcoholslotprogramma. Teruggave volgt wanneer aannemelijk wordt dat het CBR de maatregel heeft opgelegd. Uitzonderingen hierop zijn de zaken waarbij sprake is van (meervoudige) recidive of ernstige verkeersongevallen.

Argumenten voor strafvermindering bij het volgen van het alcoholslotprogramma (lagere boetes en/of voorwaardelijke in plaats van onvoorwaardelijke rijontzegging):

- Een geldboete heeft geen meerwaarde, omdat de verdachte al het alcoholslotprogramma moet betalen, wat hoge kosten met zich meebrengt;
- De betrokkene is reeds gestart met het alcoholslotprogramma waarvoor men het rijbewijs nodig heeft. Het opleggen van een onvoorwaardelijke rijontzegging wordt in dit geval ervaren als een maatregel met verregaande consequenties;
- Teruggave van het rijbewijs draagt zorg voor een snellere start van het alcoholslotprogramma;
- Het alcoholslotprogramma wordt gezien als een zware ingreep;
- Het alcoholslotprogramma heeft ook een recidivebeperkende werking;
- Het alcoholslotprogramma wordt ervaren als een dubbele bestraffing, ondanks dat bekend is dat het een bestuursrechtelijke maatregel betreft.

Bovendien is door de rechtbanken en hoven meerdere malen opgemerkt dat het een goed instrument is, maar wel voor recidivisten of zware overtreeders.

Onderzoeksvraag 17.2

Heeft deelname aan het alcoholslotprogramma invloed gehad op de uitspraak van andere zaken (waarin een rijontzegging kan worden gevorderd/opgelegd) van de betreffende deelnemer? Ofwel, wordt er rekening gehouden met het feit dat een deelnemer het alcoholslotprogramma volgt? (vergelijking uitspraak situatie voor en na de invoering van het alcoholslotprogramma)

Nee, wellicht op termijn.

Onderzoeksvraag 17.3

Zijn er bewijsproblemen bij artikel 9 WvW 1994-zaken? Zijn septs en vrijspraken, door onvoldoende kwaliteit van pvb's en/of onvolledige dossiers van het CBR, vaak voorgekomen? Zo ja, wat was onvoldoende/onvolledig?

Septs en vrijspraken komen niet zo zeer voor door onvoldoende kwaliteit van pvb's en/of onvolledige dossiers van het CBR. In de regel zijn de processen-verbaal van voldoende kwaliteit. Het dossier van het CBR maakt geen onderdeel uit van het strafdossier. Echter is niet altijd bekend of er een ASP is opgelegd. Aanvullende informatie kan worden opgevraagd bij het CBR. Als bij het Openbaar Ministerie van tevoren bekend is dat de zaak waarschijnlijk niet tot veroordeling zal kunnen leiden (door ontbrekende documenten), zal de zaak niet aan de rechter worden voorgelegd omdat hierbij de verwachting is dat de verdachte zal worden vrijgesproken.

Septs/vrijspraken komen vaak voor bij artikel 9, lid 2 WvW1994 zaken (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs) door bewijsproblemen. In dergelijke gevallen moet namelijk vast staan dat de betrokkene op de hoogte was dat hij/zij niet mocht rijden (op de hoogte van de ongeldigverklaring van het rijbewijs). Dit kan het OM bewijzen wanneer het CBR de opgelegde maatregel in persoon betekent. Dit houdt in dat het document door de persoon zelf in ontvangst genomen moet zijn. Indien het docu-

ment niet is betekend in persoon, bestaat twijfel over de vraag of de betrokkene op de hoogte is.

Onderzoeksvraag 17.4

Heeft de verplichting tot doorgeleiding van het rijbewijs ex artikel 164, lid 6 WVV1994 tot problemen geleid bij de betrokkene, in die gevallen waarbij de raadkamer n.a.v. een klaagschrift heeft beslist tot teruggave en de officier van justitie vanwege deze bepaling niet kon overgaan tot daadwerkelijke teruggave aan de rijbewijshouder? Zijn er onduidelijkheden bij de betrokkene over de genoemde doorgeleiding?

Nee, dit proces is goed ingericht. De betrokkenen krijgen een brief waarin is vermeld dat het rijbewijs wordt doorgestuurd naar het CBR in het kader van het alcoholslotprogramma. Dit betekent geen fysieke teruggave van het rijbewijs en betekent voornamelijk dat de betrokkene niet mag rijden, omdat hij immers op grond van de beschikking van het CBR te maken heeft met het feit dat alle categorieën op het rijbewijs ongeldig zijn verklaard tot het moment waarop aan hem een nieuw rijbewijs is afgegeven met code 103. Tijdens de zitting wordt dit ook gecommuniceerd.

D.18 Effect van het alcoholslotprogramma op de verkeersveiligheid

Onderzoeksvraag 18.1

Wat is de ontwikkeling van het aantal alcoholgerelateerde verkeersslachtoffers na invoering van het alcoholslotprogramma t.o.v. van gemiddeld aantal alcoholgerelateerde verkeersslachtoffers van de afgelopen vijf jaar?

Momenteel is er nog geen informatie beschikbaar over de effecten van de invoering van het alcoholslotprogramma op de verkeersveiligheid: rapportages en onderzoeken beschrijven veelal de situatie tot en met 2011. Daarnaast is het effect op het aantal slachtoffers niet te meten met de huidige registratie van alcoholongevallen, omdat van de laatste jaren niet bekend is wat de registratiegraad van het aantal (alcohol)ongevallen is. Ook omdat een afname in het aantal ongevallen in de registratie niet per definitie betekent dat het effect is geweest van het alcoholslotprogramma. In de afgelopen jaren zijn namelijk ook andere maatregelen ingezet om de verkeersveiligheid te verbeteren. Daarmee is het op dit moment niet mogelijk om de effecten objectief te onderbouwen. Wel zijn indicatoren onderzocht aan de hand van de navolgende bronnen die als voormeting beschouwd kunnen worden:

- Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Thuiskomen 2011: een overzicht van de monitoringsresultaten van de verkeersveiligheids campagnes in 2009-2011, concept, 19 november 2012 (eind mei 2013 volgt de definitieve versie);
- Rijkswaterstaat Dienst Verkeer en Scheepvaart, PROV: Periodiek Regionaal Onderzoek Verkeersveiligheid, 31 augustus 2012;
- Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid, Factsheet Rijden onder invloed van alcohol: december 2011;
- DRUID (Driving Under the Influence of Drugs, Alcohol and Medicines) (2012);
- Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rijden onder invloed in Nederland in 2002-2011: ontwikkeling van het alcoholgebruik van automobilisten in weekendnachten, december 2012;
- Rijden onder invloed in Nederland in 2002-2013 (Min IenM 08-2014).

Thuiskomen 2011 (BOB-campagne(s)):

Belangrijkste conclusies

In dit onderzoek zijn de campagneresultaten van de BOB-campagne geëvalueerd, toegespitst op bereik, waardering, kennis, houding en zelfgerapporteerd gedrag. De genoemde resultaten zijn die onder het algemeen publiek. De algemene doelstelling van de campagne is: Bob moet bijdragen aan het bevestigen, bestendigen en/of verbeteren van het goede gedrag (alcoholvrij rijden) van de grote groep die dat nu al doet. Doorgaans geldt dat de respondenten de BOB-campagne goed kennen (bereik), zeer tevreden zijn over de campagnes (waardering) en dat de bewustwording hierdoor wordt vergroot (kennis). Ook handelt men hierdoor vaker positief (houding en zelfgerapporteerd gedrag), bijvoorbeeld door vooraf afspraken te maken wie de BOB is. Dit alles leidt doorgaans tot een afname van het drankgebruik in het verkeer. De subjectieve pakkans wordt wel lager ervaren door de respondenten: ruim 20% achtte de pakkans in 2007/2008 (zeer) groot, terwijl dit in 2009/2010 5% is.

Periodiek Regionaal Onderzoek Verkeersveiligheid 2011

Belangrijkste conclusies

Het landelijke beeld van het rijden onder invloed van alcohol komt in 2011 in grote lijnen overeen met het beeld uit 2009. Ook in 2011 rijdt 5% van de automobilisten weleens onder invloed van alcohol. Verreweg het belangrijkste motief voor automo-

bilisten om niet onder invloed van alcohol te rijden, is veiligheid. In 2011 is in vergelijking met 2009 het aandeel automobilisten dat zich kan voorstellen dat er situaties zijn waarin men gaat autorijden na consumptie van drie of meer glazen alcohol gelijk gebleven. Het meest genoemde argument om dit te doen is dat men geen keuze heeft en nog met de auto naar huis moet. Alcoholcontroles of maatregelen die worden getroffen als gevolg van alcoholgebruik zijn niet getoetst bij de weggebruikers. Het is niet bekend in hoeverre er draagvlak is voor deze verkeersveiligheidsmaatregelen.

Rijden onder invloed van alcohol (SWOV-Factsheet, 12-2012)

Belangrijkste conclusies

Rijden onder invloed van alcohol levert gevaar op voor de verkeersveiligheid. In Nederland geldt als wettelijke limiet voor beginnende bestuurders een bloedalcoholgehalte (BAG) van 0,2 promille en voor de overige bestuurders een BAG van 0,5 promille. De belangrijkste risicogroepen van rijden onder invloed van alcohol zijn jonge mannen en zware drinkers. Het aandeel bestuurders onder invloed van alcohol in Nederland daalt alleen in de groep relatief lichte drinkers en niet bij de zware drinkers, die zo'n hoog risico hebben dat ze het overgrote deel van de ongevallen veroorzaken. Vooral maatregelen zoals meer toezicht op zware drinkers en de invoering van een alcoholslotprogramma voor deze groep kunnen de verkeersveiligheid ten goede komen. Dit geldt ook voor aselechte politiecontroles, mits de subjectieve pakkans voor bestuurders voldoende groot is.

In de SWOV-factsheet is ook geschat hoeveel slachtoffers er zijn door alcohol in het verkeer. Op basis van het aantal geregistreerde slachtoffers van alcoholongevallen is te zien dat ongeveer 7% tot 10% van de ernstige slachtoffers (doden of ziekenhuisgewonden) alcoholslachtoffers betreft. Dat aandeel is sinds 1993 redelijk constant gebleven. Het werkelijke aandeel alcoholslachtoffers ligt naar verwachting een stuk hoger, omdat de politie niet in alle gevallen een alcoholtest uitvoert. De SWOV heeft dit werkelijke aandeel geschat op basis van de trend in het rijden onder invloed in weekendnachten en de risicocijfers naar BAG-klassen. De uitkomst van de schatting is dat ongeveer 20% van de verkeersdoden in Nederland gerelateerd is alcohol, al dan niet in combinatie met drugs.

DRUID (Driving Under the Influence of Drugs, Alcohol and Medicines) (2012)

DRUID betreft een ziekenhuisstudie die in het kader van het Europese onderzoeksproject DRUID in Nederland is uitgevoerd. In deze studie zijn in de periode 2007-2009 186 ernstig gewonde automobilisten in drie Nederlandse ziekenhuizen getest op het gebruik van alcohol en andere psychoactieve stoffen. Hiervan bleek 28% een bloed-alcoholgehalte te hebben boven de wettelijke limiet van 0,5 promille. Deze studie kan als voormeting gebruikt worden om te evalueren of de invoering van het alcoholslotprogramma ook effect heeft op het aandeel ernstig verkeersgewonden die meer alcohol in hun bloed hebben dan wettelijk is toegestaan. Voor de DRUID-studie is op korte termijn echter geen vervolg voorzien.

Rijden onder invloed in Nederland in 2002 - 2011 (Min I&M) 12-2012)

Belangrijkste conclusies

In 2011 komt het totale percentage overtreders uit op 2,4 procent. Dat is gelijk aan het percentage in 2010. In 2008 was nog 2,9 procent van de bestuurders in overtreding. Sinds de introductie van de Bob-campagne in 2002 is een trendmatige daling te zien van het percentage overtreders, van 4,1 procent naar 2,4 procent. Het aandeel bestuurders met een promillage van minder dan 0,2 neemt ondertussen toe. Het percentage nuchtere bestuurders of bestuurders met zeer weinig alcohol op, bedroeg in 2002 91,1 procent, in 2011 is dat 93,6 procent.

Mannen zijn vaker in overtreding dan vrouwen: in 2011 respectievelijk 2,8 en 1,6 procent. Zowel onder mannen als vrouwen zijn bestuurders van 35 tot 49 jaar het vaakst in overtreding. Bij de mannen gaat het om 3,4 procent en bij vrouwen om 2,1 procent.

In 2011 heeft 4,2 procent van de beginnende bestuurders teveel gedronken (0,2 promille of meer). In 2010 was dit 4,5 procent en hiermee is vanaf 2007 het percentage beginnende overtreders elk jaar afgenomen. In 2011 is het percentage overtreders onder ervaren bestuurders vergelijkbaar met dat in 2010. Ten opzichte van 2007 en 2008 gaat het om relatief sterke afnames.

Mannelijke beginnende bestuurders vanaf 25 jaar zijn in 2011 het vaakst in overtreding (8,0 procent). Ook bij de vrouwen is het aantal overtreders het grootst onder de bestuurders van 25 jaar of ouder. Het gaat om 2,9 procent en in vergelijking met voorgaande jaren is dit een behoorlijk afname. De jongste beginnende bestuurders (zowel mannen als vrouwen) zijn het minst vaak in overtreding. Dit is sinds 2007 al het geval.

In 2011 is bij mannelijke ervaren bestuurders het percentage overtreders het hoogst onder bestuurders van 35 tot 49 jaar. Bij vrouwelijke ervaren bestuurders is het aandeel overtreders eveneens het hoogst in deze leeftijdscategorie.

Rijden onder invloed in Nederland in 2002-2013 (Min IenM 08-2014)

Belangrijkste conclusies

In 2013 komt het percentage overtreders uit op 1,8 procent. Dat is een daling ten opzichte van 2011, toen dit nog 2,1 procent was. Voor het eerst sinds er stelselmatig wordt gemeten komt het percentage hiermee onder de 2 procent. Sinds 2002 is een trendmatige daling te zien van het percentage overtreders, van 4,1 procent naar 1,8 procent. Het aandeel bestuurders met een promillage van minder dan 0,2 neemt ondertussen toe. Het percentage nuchtere bestuurders of bestuurders met zeer weinig alcohol op, bedroeg in 2002 91,1 procent, in 2013 is dat 94,9 procent.

In 2013 heeft 2,5 procent van de beginnende bestuurders teveel gedronken, terwijl dit in 2011 nog 3,6 procent was. Ook onder ervaren bestuurders nam het percentage overtreders af: van 2,2 naar 1,9 procent in 2013.

Instroom van (zwaardere) ongevallen in combinatie met het gebruik van alcohol of een ander drogerende middel

Via het Openbaar Ministerie is de instroom van (zwaardere) ongevallen in combinatie met het gebruik van alcohol of een ander drogerende middel achterhaald (combinaties van artikel 6 WVV94 en artikel 8 WVV94 (dodelijke ongevallen/zwaar gewonden waarbij alcohol of een ander drogerende middel in het spel was)):

2009: 95 (zwaardere) ongevallen;

2010: 78 (zwaardere) ongevallen;

2011: 79 (zwaardere) ongevallen.

In hoeverre de situatie in 2009 een eenmalige negatieve uitschieter is of 2010 en 2011 de eerste signalen zijn voor een dalende trend is op dit moment nog niet aan te geven. Bovendien zijn deze cijfers niet betrouwbaar omdat de politie lang niet in alle gevallen een alcoholtest uitvoert (zie ook de SWOV-factsheet).

D.19 Effect van het alcoholslotprogramma op het gedrag van deelnemers

Onderzoeksvraag 19.1

Wat is de ontwikkeling van het gedrag van de deelnemers gedurende alcoholslotprogramma (internalisering gewenst gedrag)? Vinden deelnemers het makkelijk om niet te drinken als ze rijden? Neemt het aantal positieve ademtesten af? Neemt het aantal geweigerde/niet uitgevoerde ademtesten af?

In het vragenlijstonderzoek zijn de onderstaande drie stellingen voorgelegd aan de respondenten (deelnemers van het alcoholslotprogramma) en gevraagd is of deze voor hen van toepassing waren:

1. Het werd door het alcoholslot makkelijker om zonder alcohol te rijden;
2. Doordat ik een alcoholslot had, koos ik vaker voor een ander vervoersmiddel;
3. Door het alcoholslot ben ik ook minder gaan drinken als ik niet hoeft te rijden:
 - 47 van de 194 respondenten heeft aangegeven dat door het alcoholslot het gemakkelijker is om zonder alcohol te rijden (24%);
 - 51 van de 194 respondenten koos door het alcoholslot een ander vervoersmiddel (26%);
 - 39 van de 194 respondenten geeft aan minder te drinken, ook wanneer hij/zij niet hoeft te rijden (20%);
 - voor 99 van de 194 respondenten was geen van de bovenstaande uitspraken van toepassing (50%).

De vraag of het alcoholslotprogramma zal slagen in haar doel (om bestuurders bewust te maken dat alcohol drinken en rijden niet samengaan) is ook gesteld aan de respondenten. De meerderheid van de respondenten is positief in hun inschatting van de effectiviteit van het alcoholslotprogramma. De helft (40 van de 81 respondenten) denkt dat het programma er (waarschijnlijk) in zal slagen om bestuurders bewust te maken dat alcohol drinken en rijden niet samengaan. De overige respondenten zijn er twijfelachtig over of denken dat het alcoholslotprogramma niet gaat slagen in haar doel. Wanneer het de respondent zelf betreft denkt 65% (52 van de 80 respondenten) dat men door deel te nemen aan het programma (waarschijnlijk) bewust wordt dat het alcohol drinken en rijden niet samengaan.

Uit interviews met deelnemers is ook gebleken dat door het alcoholslot:

- het bewustzijn met betrekking tot het gebruik van alcohol is verhoogd (11 van de 20 geïnterviewden);
- het overmatig nuttigen van alcohol niet meer mogelijk is (5 van de 20 geïnterviewden);
- deelnemers geen risico willen nemen om verkeerd te blazen vanwege de consequenties die eraan verbonden zijn en dus helemaal niet meer drinken wanneer ze met de auto zijn (4 van de 20 geïnterviewden);
- bewustwording met betrekking tot de restwaarde van de volgende dag is verhoogd (3 van de 20 geïnterviewden).

Uit de registratiedata van het CBR is het aantal positieve ademtesten en het aantal geweigerde/genegeerde hertesten geanalyseerd. In onderstaande tabel is het percentage uitlezingen weergegeven verdeeld naar het aantal maanden dat een betrokkene deelneemt aan het alcoholslotprogramma. Omdat in de eerste twee periodes het aantal deelnemers en dus het aantal uitlezingen, nog niet erg hoog was

(vanwege de aanloopperiode die het alcoholslotprogramma met zich meebrengt), laten we die buiten beschouwing.

	jan '12 tm feb '12	mrt '12 tm mei '12	jun '12 tm aug '12	sep '12 tm nov '12	dec '12 tm feb '13	mrt '13 tm mei '13	jun '13 tm aug '13	sep '13 tm nov '13	dec '13 tm feb '14	mrt '14 tm mei '14	jun '14 tm jul '14
0-3 maanden	0%	10%	6%	6%	9%	7%	9%	7%	7%	7%	19%
3-6 maanden		0%	7%	4%	9%	6%	6%	4%	5%	5%	12%
7-9 maanden			0%	5%	8%	6%	9%	4%	4%	5%	12%
10-12 maanden				0%	7%	7%	10%	7%	4%	5%	17%
13-15 maanden						5%	5%	7%	6%	5%	8%
16-18 maanden							4%	5%	5%	5%	8%
19-21 maanden							0%	7%	1%	4%	12%
22-24 maanden									2%	3%	6%
25-27 maanden										0%	20%
28-30 maanden											0%

Tabel 23: percentage uitlezingen met een positieve ademtest

Wanneer de overige periodes worden beschouwd is er niet een duidelijk verschil te zien in het percentage uitlezingen met een te hoge waarden tussen de verschillende perioden van deelname aan het alcoholslotprogramma.

De registratiedata van het CBR is ook geanalyseerd op geweigerde, genegeerde of gemiste hertesten. Onderstaand zijn de resultaten hiervan weergegeven:

	jan '12 tm feb '12	mrt '12 tm mei '12	jun '12 tm aug '12	sep '12 tm nov '12	dec '12 tm feb '13	mrt '13 tm mei '13	jun '13 tm aug '13	sep '13 tm nov '13	dec '13 tm feb '14	mrt '14 tm mei '14	jun '14 tm jul '14
0-3 maanden	50%	21%	17%	11%	16%	15%	13%	9%	7%	8%	9%
3-6 maanden		0%	8%	9%	10%	6%	4%	3%	4%	4%	6%
7-9 maanden			0%	5%	8%	8%	10%	7%	6%	4%	4%
10-12 maanden				0%	3%	8%	5%	4%	4%	3%	5%
13-15 maanden						4%	5%	5%	3%	4%	3%
16-18 maanden							6%	5%	4%	3%	3%
19-21 maanden							0%	7%	3%	3%	5%
22-24 maanden									0%	1%	3%
25-27 maanden										0%	4%
28-30 maanden											67%

Tabel 24: percentage uitlezingen met een genegeerde/geweigerde/gemiste herhaaltesten

Maximaal mogen er tijdens het alcoholslotprogramma vier of meer foutieve hertesten zijn geregistreerd, hetzij wegens het niet uitvoeren van één of meer hertesten, hetzij omdat door het alcoholslot bij één of meer hertesten een ademalcoholgehalte is gemeten hoger dan 0,2‰.

Ook hier worden de eerste twee perioden buiten beschouwing gelaten omdat in de deze perioden het aantal deelnemers en dus het aantal uitlezingen nog niet erg hoog was (vanwege de aanlooperperiode dat het alcoholslotprogramma met zich meebrengt). Uit de resultaten is te zien die het aantal geweigerde (genegeerde of gemiste) herhalingsverzoeken terugloopt naarmate de deelnemer langer deelneemt aan het alcoholslotprogramma.

Wanneer een deelnemer start met het alcoholslotprogramma wordt het zware uitleesregime gehanteerd. Dit betekent dat het slot elke 46 dagen moet worden uitgelezen. Indien de deelnemer zich aan de 'spelregels'¹⁶ houdt, gebaseerd op de resultaten van de starttesten, kan de deelnemer in het lichte regime terecht komen: het uitlezen elke 92 dagen. Als bij de uitleesperiode van 92 dagen blijkt dat de deelnemer niet aan de spelregels voldoet, wordt de uitleesperiode weer vastgesteld op 46 dagen. Het verloop van het regime is te zien in onderstaande tabel.

maanden in ASP	aantal uitlezingen	aantal licht	aantal zwaar
<1 maand	54	0	54
1 maand	4825	0	4825
2 maanden	3728	0	3728
3 maanden	988	0	988
4 maanden	4188	1	4187
5 maanden	2536	1	2535
6 maanden	615	6	609
7 maanden	833	799	34
8 maanden	2106	2099	7
9 maanden	398	378	20
10 maanden	852	802	50
11 maanden	1735	1725	10
12 maanden	205	188	17
13 maanden	829	801	28
14 maanden	1168	1148	20
15 maanden	170	158	12
16 maanden	806	777	29
17 maanden	676	652	24
18 maanden	146	138	8
19 maanden	757	735	22
20 maanden	313	292	21
21 maanden	62	54	8
22 maanden	683	671	12
23 maanden	54	28	26
24 maanden	4	3	1
25 maanden	15	2	13
26 maanden	15	15	0
27 maanden	0	0	0
28 maanden	1	1	0
29 maanden	0	0	0

¹⁶ Deelnemers dienen een zwaarder regime te volgen indien:

- bij de laatste uitlezing in de eerste periode van zes maanden van het alcoholslotprogramma is gebleken dat er bij de starttest maximaal driemaal een blaaspoging is geregistreerd hoger dan 0,2‰ (88 ug/l);
- bij een uitlezing in de tweede periode van zes maanden is gebleken dat er bij de starttest maximaal tweemaal een blaaspoging is geregistreerd hoger dan 0,2‰ (88 ug/l);
- bij een uitlezing in de derde periode van zes maanden is gebleken dat er bij de starttest maximaal eenmaal een blaaspoging is geregistreerd hoger dan 0,2‰ (88 ug/l);
- bij een uitlezing in de vierde periode van zes maanden, dan wel bij de laatste uitlezing tijdens een verlenging, is geen blaaspoging geregistreerd hoger dan 0,2‰ (88 ug/l).

30 maanden	0	0	0
-------------------	---	---	---

Tabel 25: aantallen in licht en zwaar regime tov het aantal maanden deelname aan het alcoholslotprogramma

Uit de bovenstaande tabel volgt dat de deelnemers zich goed aan de spelregels houden. Al snel na de eerste 46 dagen komt het grootste deel van de deelnemers in het lichte regime terecht. Na ongeveer het eerste half jaar zit nog slechts nog een klein aantal deelnemers in het zware regime.

Onderzoeksvraag 19.2

Wat is het effect van het alcoholslotprogramma op recidive, tijdens alcoholslotprogramma en na afloop?

Recidive tijdens en na afloop van het alcoholslotprogramma (2 jaar) is op dit moment nog niet te bepalen. Om vast te kunnen stellen of er sprake is van het opnieuw plegen van alcoholverkeersdelicten dient eerst enige tijd te worden gewacht. Na afloop van deze periode kan pas worden vastgesteld of er sprake is geweest van recidive. Eind 2014 worden de eerste recidivecijfers van ASP-deelnemers tijdens de looptijd van het alcoholslotprogramma verwacht. In 2018 zijn naar verwachting de eerste recidivecijfers (2022 het eindrapport) van ASP-deelnemers in de jaren 2012 t/m 2016 bekend: welk deel recidiveert binnen twee jaar na afronding van het programma?

Vooruitlopend hierop is door het WODC (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum) een 'nulmeting' gedaan van de recidive onder personen die vergelijkbaar zijn met de kandidaat-deelnemers aan het alcoholslotprogramma (Blom, 2012¹⁷). Op deze manier is een *base rate* vastgesteld: het normale recidiveniveau waartegen in een later stadium de recidive van de feitelijke deelnemers kan worden afgezet. Het onderzoek schetst een beeld van de achtergrondkenmerken en strafrechtelijke recidive van personen uit de doelgroep van het ASP, de LEMA en de EMG. In het rapport wordt ingegaan op de volgende achtergrondkenmerken: sekse, geboorteland, leeftijd, leeftijd bij 1e strafzaak en de omvang van het strafrechtelijk verleden (bijv. het aantal eerdere strafzaken wegens het rijden onder invloed). Daarnaast wordt een beschrijving gegeven van de recidive in de alcoholslotprogrammavergelijkingsgroep. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar verschillende facetten van recidive, namelijk hoeveel procent van de daders recidiveert binnen 2 jaar (prevalentie), hoeveel vaak recidiveert men gemiddeld (frequentie) en wat is de totale omvang van de recidive? Uit de nulmeting komt onder andere naar voren dat 4-11% van de personen in de vergelijkingsgroep voor het alcoholslotprogramma binnen twee jaar opnieuw met justitie in aanraking komt wegens het rijden onder invloed.

Onderzoeksvraag 19.3

Hoeveel deelnemers die zijn geweest op de mogelijkheid van contact met verslavingszorg (naar aanleiding van de data uitkomsten als door bevindingen van de trainer tijdens het motivatieprogramma) hebben met goed gevolg het alcoholslotprogramma beëindigd en na welke periode?

Het CBR en de trainers van het motivatieprogramma zijn hierin complementair aan elkaar. De trainers van het motivatieprogramma hebben er een grotere rol in.

Het CBR kan aan de hand van de data deelnemers adviseren naar de verslavingszorg te gaan als blijkt dat er sprake is van veelvoudig foutieve testen nadat de eer-

¹⁷ Blom, M. (2012) Nulmeting recidive ASP, LEMA en EMG; Achtergrondkenmerken en strafrechtelijke recidive van personen uit de doelgroep van drie verkeersgedragsmaatregelen. Den Haag: WODC. Memorandum 2012-4.

ste termijn van een half jaar is verstreken (op basis van data kan het CBR mensen attenderen op de mogelijkheid van het zoeken van hulp t.a.v. hun alcoholgebruik). Dit is echter nog niet voorgekomen.

Door de trainers van het motivatieprogramma wordt plenair tijdens de cursus aangekondigd dat de mogelijkheid bestaat voor een doorverwijzing naar verslavingszorg. Tijdens het motivatieprogramma wordt door de deelnemers ook een test ingevuld om te onderzoeken welk type drinker hij of zij is. Dit gebeurt uiteraard anoniem. Wel is er een redelijk duidelijk beeld ontstaan bij de trainers dat er in iedere cursus zeker 1 deelnemer aanwezig is bij wie sprake is van alcohol afhankelijkheid en dat er daarnaast 2 of 3 deelnemers zijn bij wie sprake is van alcoholmisbruik¹⁸. Ook zijn er deelnemers die gestopt zijn met drinken of eerder weleens zijn opgenomen. Over de gehele linie is de inschatting dat elke groep wel iemand heeft die gestopt is met drinken. Bij hen heerst de angst dat het CBR hen zien als een groep verslaafden en dat ze in een hokje worden gestopt.

Onderzoeksvraag 19.4

Wat zijn de reacties van de omgeving?

Uit het vragenlijstonderzoek is gebleken dat de respondenten gevarieerd zijn in de mate waarin ze lastig vinden om met mensen in de directe omgeving over (deelname aan) het alcoholslotprogramma te praten. 35% ervaart het als niet lastig (29 van de 82 respondenten) en 47% ervaart het als lastig om er over te praten (39 van de 82 respondenten). De overige respondenten laat het onverschillig.

De reacties die verkregen worden uit de omgeving zijn voor het merendeel neutraal (40%, 33 van de 82 respondenten). 39% krijgt negatieve reacties (32 van de 82 respondenten), 9% krijgt een positieve reactie (8 van de 82 respondenten) en de overige 12% laat het onverschillig.

Ook uit de interviews is naar voren gekomen dat 9 van de 14 geïnterviewden het lastig vinden hierover te praten en dat het alcoholslot schaamte oproept. Het feit dat zij deelnemen aan het alcoholslotprogramma proberen zij dan ook zoveel mogelijk voor de buitenwereld verborgen te houden. Voor hen heeft het een stigmatiserend karakter en geeft het beeld af een alcoholist te zijn. Andere geïnterviewde deelnemers zijn daarentegen heel open. Zij geven toe dan ze een fout hebben begaan en dit de consequenties ervan zijn (5 van de 14 geïnterviewden).

¹⁸ Bij alcoholafhankelijkheid is sprake van een diagnose van uit de DSM 4 (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders). Bij alcoholmisbruik wordt verwezen naar onverantwoord alcoholgebruik met nadelige gevolgen waarbij het niet zeker (geen diagnose gesteld) is of er sprake is van alcoholafhankelijkheid volgens de DSM 4.